

ös

st

Brottslighet och upplevd otrygghet

Lägesbild för Östersunds kommun

ÖSTER
SUND

Brottslighet och upplevd otrygghet

Lägesbild för Östersunds kommun

Dokumenttitel:	Brottslighet och upplevd otrygghet – lägesbild för Östersunds kommun
Dokumentansvarig:	Emma Ekdahl, utredare brottsförebyggande arbete
Dokumenttyp:	Rapport
Berörd verksamhet:	Östersunds kommun
Diarienummer:	KS-00076-2026
Skapad:	2026-01-12
Senast reviderad:	2026-01-13
Antal sidor:	91
Författare:	Emma Ekdahl, utredare brottsförebyggande arbete, Sektor Demokratistöd, Kommunledningsförvaltningen

Innehåll

1. Sammanfattning och förslag på prioriterade brottsproblem	5
Förslag på prioriterade brottsproblem	8
2. Inledning	10
Varför görs en lägesbild över brottslighet?	10
Disposition	12
Metod och material	13
3. Brottsutveckling.....	15
Hur står sig Östersunds kommun jämfört med riksgenomsnittet och jämförbara städer?	17
Förmögenhetsbrott	18
Brott mot specialstraffsrättsliga författningar	21
Brott mot person	28
Brott mot allmänheten och brott mot staten.....	34
4. Så ser brottsligheten ut olika områden	35
Områden med flest brott.....	37
Områden med näst flest brott	39
Områden med näst minst brott	41
Områden med minst brott.....	42
5. Brottsutvecklingen för vissa målgrupper och brottsproblem	43
Hatbrott mot samer.....	43
Brott och upplevd otrygghet kopplat till näringslivet.....	45
Ekobrott och välfärdsbrott	47
Våld bland barn och unga	49
Politikers utsatthet för hat och våld	51
Våldsbejakande extremism	52
6. Förvaltningarnas bild av brottslighet och otrygghet	52
Likheter och skillnader mellan förvaltningarna	53
Kultur- och fritidsförvaltningen	54
Samhällsbyggnad	57
Vård- och omsorgsförvaltningen	60
Teknisk förvaltning	63
Social- och arbetsmarknadsförvaltningen	66

Barn- och utbildningsförvaltningen	72
Kommunledningsförvaltningen	76
Östersundshem.....	77
7. Upplevd trygghet och oro för brott.....	80
Begreppet trygghet e int' lätt	80
Hur tryggt och otryggt upplevs Östersund i jämförelse andra kommuner?	81
Upplevd trygghet, oro och utsatthet för brott skiljer sig åt mellan olika grupper	82
8. Avslutande reflektioner och arbete framåt.....	86
Åtgärdsplan: Nästa steg i det förebyggande arbetet.....	86
Behov av mer lokal analys och kunskap	87
9. Källor	89

1. Sammanfattning och förslag på prioriterade brottsproblem

Syftet med den här lägesbilden är att ge ett kunskapsbaserat beslutsunderlag om brottslighet och upplevd otrygghet i Östersunds kommun. Den riktar sig främst till politiker, chefer och tjänstepersoner inom kommunen – men även externa aktörer som polisen, näringslivet och ideella organisationer kan använda den.

Lägesbilden visar hur brottsligheten ser ut, hur den har utvecklats över tid samt hur olika grupper och områden påverkas. Den fungerar både som en översikt och som utgångspunkt för vidare analys. Fokus i lägesbilden ligger på tidsperioden 2022–2024, och precis som tidigare lägesbilder innehåller även den här en beskrivning av förekomsten av hot och våld mot kommunens personal.

Ökar brottsligheten?

En vanlig föreställning bland medborgarna, medier och politiker är att brottsligheten i samhället ökar. Enligt 2025 års Nationella trygghetsundersökning (NTU) från Brottsförebyggande rådet uppgav 85 procent av befolkningen i lokalpolisområde Östersund att de tror att brottsutvecklingen har ökat kraftigt/något de senaste tre åren. Andelen på 85 procent som tror detta har varit relativt stabil sedan 2017. Statistik från Brottsförebyggande rådet visar dock att antalet anmälda brott har varit relativt oförändrat de senaste 20 åren, både i Östersund och i riket. I Östersund ses en svag nedåtgående trend från 2022 till 2024, med en minskning på sex procent. Brottsnivån 2024 är i linje med 2017.

Vilka brott begås i Östersund?

Flera brottstyper har minskat i antal, exempelvis stöld- och tillgreppsbrott, trafikbrott, bostadsinbrott, cykelstölder, sexualbrott och skadegörelsebrott. Exempel på brottstyper som ökat är bedrägeribrott, olaga hot, misshandelsbrott och narkotikabrott. Ökningen av bedrägeribrott och narkotikabrott i Östersund ligger i linje med ökningen som har skett i riket, men nivån på narkotikabrott per 100 000 invånare är högre i Östersund än för riket och flera större städer, under tidsperioden 2022–2024.

Var sker brotten?

Det finns ett nära samband mellan brottskoncentration och befolkningstäthet. Där det bor och rör sig många människor begås det helt enkelt fler brott. I Östersunds mest centrala områden har flera olika brottstyper ökat med 32–44 procent under tidsperioden 2022–2024. Brottsligheten i de yttre bostadsområdena är lägre och mer stabil över tid. I 17 av kommunens 37 mindre geografiska områden ser vi en ökning av antalet anmälda brott, i 11 en minskning och i resterande nio områden en oförändrad nivå.

Brotts- och trygghetsproblem som drabbar kommunens förvaltningar

Förekomsten av hot och våld mot personal skiljer sig åt mellan kommunens förvaltningar. Skillnaderna kan främst förklaras utifrån den verksamhet förvaltningarna bedriver. Verksamheter med nära och upprepad kontakt med människor har en högre förekomst av hot- och våldsincidenter.

Vård- och omsorgsförvaltningen har flest inrapporterade incidenter av hot och våld och antalet har ökat under tidsperioden 2022–2024. Barn- och utbildningsförvaltningen har näst flest antal incidenter, och även där har antalet ökat. Båda förvaltningarna beskriver att hot och våld förekommer oftare inom vissa av sina verksamheter än andra och att det kan variera från år till år, vilket ofta beror på att en eller ett fåtal individer står för ett större antal händelser.

Social- och arbetsmarknadsförvaltningen har sett en halvering av antalet hot- och våldsincidenter under tidsperioden 2022–2024. Övriga fyra förvaltningar – Teknisk förvaltning, Samhällsbyggnad, Kultur- och fritidsförvaltningen samt Kommunledningsförvaltningen – har mellan två och femton inrapporterade hot- och våldshändelser under samma tidsperiod. Samtliga förvaltningar lyfter i sina bidrag till lägesbilden att det sannolikt finns ett mörkertal för hot- och våldsincidenter mot personal, eftersom alla inte rapporteras.

Flera förvaltningar har identifierat risker kopplade till välfärdsbrott och felaktiga utbetalningar. Däremot visar både deras egna underlag och statistik över antalet anmälda brott att exempelvis enbart två bidragsbrott mot kommunen har anmälts under perioden 2022–2024. Rimligheten i att enbart två bidragsbrott har begåtts mot kommunen under de senaste åren bedöms som tveksam. Det är mer sannolikt att det finns ett mörkertal här.

Eftersom flera förvaltningar inte har beskrivit vilka tre brotts- eller otrygghetsproblem de bedömer som störst går det inte att identifiera några likheter eller skillnader mellan förvaltningarna. I de fall brottsproblem lyfts skiljer de sig också åt och är tydligt kopplade till vilka områden förvaltningarna arbetar inom. Kultur- och fritidsförvaltningen lyfter att närvaron av alkohol- och drogpåverkade personer, skadegörelse och att obehöriga tar sig in i deras verksamheter efter stängningstid och förstör. Samhällsbyggnad lyfter brottslighet kopplad till tillsyn i bygg- och livsmedelsbranschen samt hot och påverkansförsök mot personal. Social- och arbetsmarknadsförvaltningen lyfter de senaste årens trend med ett ökande antal orosanmälningar och den nationellt uppmärksammade problematiken med unga som rekryteras till gängkriminalitet. Teknisk förvaltning lyfter återkommande inbrott på återvinningscentraler. Vård- och omsorgsförvaltningen lyfter stölder av narkotika och inbrott samt otrygghet hos personal vid vissa boenden. Det kommunägda fastighetsbolaget Östersundshem lyfter en multiproblematik med obehöriga i trapphus, narkotikahandel och

drogpåverkade personer samt stöld, inbrott och skadegörelse som är konstant över tid, men där plasterna för problemen ändras från år till år.

Hur trygg upplevs kommunen?

Den upplevda tryggheten är generellt sett högre i Östersund än i riket, och i nivå med eller högre än i andra större städer. Trenden över tid är positiv.

Enligt Statistiska centralbyråns medborgarundersökning 2023 uppgav 83 procent av Östersunds invånare att de kände sig ganska eller mycket trygga sen kvällstid i det egna bostadsområdet. 99 procent kände sig trygga dagtid. År 2021 var motsvarande siffror 76 procent kvällstid och 95 procent dagtid.¹

När det gäller den upplevda tryggheten i skolmiljön visar Skolinspektionens Skolenkät att gymnasieeleverna i årskurs 2 på Fyrvalla upplever en högre nivå av trygghet än riksgenomsnittet. Gymnasieeleverna på Wargentín upplever däremot en lägre nivå än snittet. Detta gäller samtliga år mellan 2022 och 2024.

Östersunds grundskoleelever i årskurs 5 och 8 svarade i nivå med eller något mer positivt än riksgenomsnittet i Skolinspektionens Skolenkät 2023² på frågan om hur trygga de känner sig i skolan. En majoritet av eleverna kände sig ”helt och hållet” eller ”till stor del” trygga i skolmiljön. Fyra procent av eleverna uppgav att de ”inte alls” kände sig trygga i skolan.

Oavsett om det är skolmiljön eller det egna bostadsområdet sen kvällstid som det handlar om ser vi skillnader i den upplevda tryggheten mellan könen. Män och pojkar angav en högre upplevd trygghet medan kvinnor och flickor rapporterade en lägre upplevd trygghet. Skillnaderna på nivåerna är stabila över tid. Det visar de lokala resultaten från skolenkäterna och SCB:s medborgarundersökning.

När det gäller brottsligheten påverkan på det lokala näringslivet är trenden för tidsperioden 2020–2025 att företagen i Östersunds kommun i lägre utsträckning än genomsnittet av företagarna i Sverige anger att brottslighet och otrygghet påverkar det lokala företagsklimatet negativt.

Slutligen visar Östersundshems hyresgästenkäter från 2023 och 2024 att deras hyresgäster känner sig trygga i sina lägenheter. Trygghet var ett av de högst rankade områdena i enkäten.

¹ Självrapporterade nivåer av upplevd trygghet utomhus, uppdelat på sex mindre geografiska områden i kommunen, kommer att presenteras av polisen i januari 2026. Resultatet av SCB:s medborgarundersökning för 2025 publiceras i januari 2026.

² Resultaten från 2025 års skolenkät publicerades i slutet av augusti 2025, vilket var utanför insamlingsperioden för kartläggningen. På nationell nivå visar 2025 års undersökning att den upplevda tryggheten i skolan har ökat i jämförelse med 2023 års resultat för årskurs 5 och 8 samt för årskurs 2 på gymnasiet.

Förslag på prioriterade brottsproblem

Följande fyra brottsproblem föreslås prioriteras för kommunens brottsförebyggande arbete under 2026–2027. Vilka specifika insatser som kommer att genomföras mot de olika brottsproblemen, av vilka aktörer och med vilka resurser beslutas under 2026. Att vissa brottsproblem föreslås prioriteras framöver betyder inte att nuvarande förebyggande arbete mot andra problem nödvändigtvis kommer att minska.

Vid prioriteringen mellan brottsproblem har vi gjort en samlad bedömning utifrån Brottsförebyggande rådets prioriteringsgrunder³. De handlar exempelvis om vilka brott som är vanligast, ökar mest, avviker negativt från andra områden eller drabbar särskilda platser. De handlar även om problem som är kostsamma, påverkar många människor eller utsatta grupper samt utgör ett hot mot demokratin och rättssäkerheten. Prioriteringen utgår slutligen från att aktörer på lokal nivå bedöms ha resurser och möjlighet att påverka problemen.

Brottslighet i stadens centrala delar

Den tydliga ökningen på 32–44 procent av antalet anmälda brott i Östersunds centralaste delar (områdena Östersund övre, Östersund nedre, Norr och Universitetet) mellan 2022 och 2024, samt den högre brottskoncentrationen av flera olika brottstyper – skadegörelse, stöld- och tillgreppsbrott, narkotikabrott och brott mot person – motiverar en förstärkning av det brottsförebyggande arbetet i dessa områden framöver. Brottsligheten drabbar många människor och verksamheter negativt samt bidrar sannolikt även till högre nivåer av upplevd otrygghet i dessa stadsdelar.

För att ta fram effektiva kortsiktiga och långsiktiga insatser behöver det göras riktade platsanalyser av orsakerna till den ökade brottsligheten. Flera olika aktörer – kommunala förvaltningar, polisen, näringslivet och andra aktörer – bör bidra i analysarbetet och med insatser för att få till en positiv förändring.

Bedrägeribrott

Bedrägeribrotten har ökat med 33 procent under perioden 2022–2024. Bedrägeribrott drabbar våra invånare oavsett var i kommunen de bor och är ett av de vanligaste brotten. 2024 utgjorde bedrägeribrotten 13 procent av det totala antalet anmälda brott. Bedrägerier genom social manipulation har ökat med 46 procent. Det är en bedrägeriform som äldre personer är särskilt utsatta för och som innebär stora ekonomiska förluster för brottsoffren. Bedrägeribrottsligheten bedöms också ge stora brottsvinster till kriminella nätverk och kan användas för att

³ Brå (2025a). Prioriteringsgrunderna för val av fokusområden i det lokala brottsförebyggande arbetet beskrivs i metodstödet ”Samverkan i lokalt brottsförebyggande arbete”.

återinvestera i annan brottslighet⁴. Genom att förebygga denna brottslighet lokalt minskar vi därmed brottsvinsterna till den organiserande brottsligheten.

Välfärdsbrott och ekobrott

I flera av kommunens förvaltningars internkontroll- och verksamhetsplaner har man identifierat risker och negativa konsekvenser kopplade till välfärdsbrottslighet. Prioriteringen av välfärdsbrott och ekonomisk brottslighet motiveras av att båda brottstyperna medför stora negativa ekonomiska konsekvenser för kommunen och andra aktörer, samt riskerar att underminera invånarnas förtroende för välfärdssystemet. Både bedrägeribrottsligheten och välfärdsbrottsligheten uppskattas också i dagsläget, på ett nationellt plan, vara lika och mer lönsam än exempelvis narkotikabrottsligheten.⁵ Ett förstärkt lokalt arbete mot dessa brottsproblem bidrar till att minska vinsterna för den organiserade brottsligheten. Prioriteringen motiveras även ur ett proaktivt perspektiv. Risker för välfärdsbrottsligheten och den ekonomiska brottslighetens negativa konsekvenser bedöms nämligen öka till följd av befolkningstillväxt och olika typer av stora etableringar i kommunen.

Olaga hot och misshandelsbrott

Antalet anmälda olaga hot och misshandelsbrott har ökat med 15 respektive 7 procent under tidsperioden 2022–2024. En viktig förklaring till ökningen av misshandelsbrott är att av anmälningarna för åldersgruppen barn 7–14 år har ökat. Kommunens kartläggning av våld mot barn och unga från 2024 pekar också på att olaga hot och misshandel är de två vanligaste våldsbrotten barn utsatts för enligt elever i årskurs 4–9. Våldet handlar både om hot och våld mellan barn, som ofta sker i skolmiljö under skoltid, samt hot och våld mot barn från vuxna – då främst i barnens hemmiljöer. Att särskilt minska barns utsatthet för hot och misshandel motiveras med att de är en sårbar målgrupp, och att vi ser en ökning av antalet anmälda misshandelsbrott mot barn i åldern 7–14 år. Fokus på målgruppen barn motiveras också utifrån ett proaktivt och långsiktigt perspektiv – eftersom forskningen visar att vi genom att förebygga egen tidig utsatthet kan minska framtida utsatthet och eget utövande av våld.

För att utveckla träffsäkra insatser behövs en fördjupad analys av ökningen av misshandelsbrott mot barn 7–14 år och skillnaderna i antalet anmälningar mellan åldersgrupperna barn 7–14 år och barn 15–17 år.

När det gäller hot och våld mot kommunens personal ser vi under tidsperioden 2022–2024 en ökning av inrapporterade hot- och våldsincidenter vid kommunens två största förvaltningar. Flera förvaltningar bedömer också att det finns ett mörkertal av hot och våldshändelser mot personal. Detta tillsammans med att risken för hot och våld mot kommunens personal bedöms öka, till följd av ett

⁴ Mondani och Rostami (2022) och Polismyndigheten (2021) i Brå (2023a).

⁵ Brå 2023a, Ekobrottsmyndigheten 2025.

förstärkt förebyggande arbete mot välfärdsbrott och ekobrott, motiverar att kommunen förstärker det förebyggande arbetet kring hot och våld mot personal.

2. Inledning

Varför görs en lägesbild över brottslighet?

Ett nytt lagkrav om kunskapsbaserat arbete

Sedan 2023 har kommuner ett lagstadgat ansvar för det brottsförebyggande arbetet inom kommunens geografiska område. Detta enligt Lag (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete.

Målet med lagen är att säkerställa att kommunernas brottsförebyggande arbete är prioriterat, effektivt och kunskapsbaserat – samt att kommunen säkerställer att den har organisatoriska förutsättningar för arbetet. Syftet med lagen är alltså att stärka det systematiska brottsförebyggande arbetet.

För att uppnå det ska kommunen bland annat ta fram en lägesbild över brottsligheten minst vartannat år. I lägesbilden ska brottslighetens omfattning, konsekvenser och orsaker beskrivas. Utifrån lägesbilden ska kommunen sedan ta fram en åtgärdsplan med kunskapsbaserade brottsförebyggande åtgärder. Planen ska beslutas av kommunstyrelsen.

Lagen säger också att kommunerna ska verka för att ha ett lokalt strategiskt råd som hanterar de brottsförebyggande frågorna, samt en samordningsfunktion som stödjer och samordnar kommunens efterlevnad av lagen. Funktionen ska också ansvara för att informera invånarna om det brottsförebyggande arbetet.

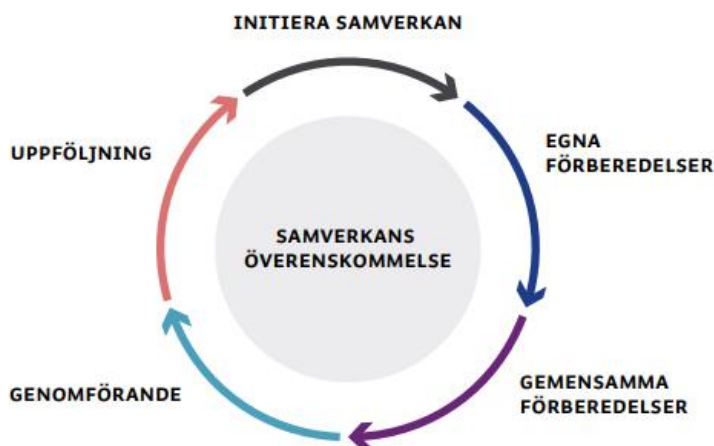
I Östersunds kommun startades ett lokalt brottsförebyggande råd upp i december 2025. Deltagare är kommunens kommundirektör och samtliga förvaltningschefer samt lokalpolisområdeschefen för lokalpolisområde Östersund. Sedan 2024 finns även funktionen utredare i brottsförebyggande arbete vid Kommunledningsförvaltningen som stödjer och samordnar kommunens arbete med lagen.

I lagen finns dessutom krav på samverkan med andra berörda aktörer, och där lyfts Polismyndigheten särskilt fram. Lagen ger kommunen och Polismyndigheten ett likvärdigt ansvar för det brottsförebyggande arbetet, eftersom polisen enligt polislagen ska arbeta brottsförebyggande. Polisen har sedan 2024 även en nationell brottsförebyggande strategi som ska implementeras på lokal nivå.

Redan innan lagen trädde i kraft har lokalpolisområde Östersund och Östersunds kommun samverkat i många år, bland annat genom en samverkansöverenskommelse om det brottsförebyggande arbetet. Överenskommelsen löper ut i december 2026 och kommer att revideras utifrån kommunens och polisens nya lägesbilder. Samverkan mellan kommunen och polisen sker utifrån den lokala

samverkansprocessen för brottsförebyggande arbete som Sveriges kommuner och regioner (SKR), Polisen, Brottsförebyggande rådet (Brå) och Länsstyrelserna har tagit fram gemensamt. Syftet med samverkansprocessen är – i likhet med både lagen och polisens brottsförebyggande strategi – att det brottsförebyggande arbetet ska ske kunskapsbaserat.

Figur 1. Bild över de fem stegen i samverkansprocessen för lokalt brottsförebyggande arbete.

Källa: Brå (2025a).

Lägesbilden gör det lättare att prioritera, navigera och jobba effektivt

Det här är tredje gången som Östersunds kommun tar fram en lägesbild över brottsligheten och den upplevda otryggheten i kommunen. År 2018 och 2022 gjordes de tidigare lägesbilderna.

Syftet med den här strategiska lägesbilden är att ge ett kunskapsbaserat underlag – på en övergripande nivå – om utvecklingen, omfattningen och konsekvenserna av brottslighet och upplevd otrygghet i Östersunds kommun. Fokus i lägesbilden ligger på tidsperioden 2022–2024. Precis som tidigare lägesbilder innehåller även den här en beskrivning förekomsten av hot och våld mot kommunens personal.

Lägesbilden är en viktig utgångspunkt när vi ska göra kunskapsbaserade prioriteringar mellan olika brottsproblem i det lokala brottsförebyggande arbetet, samt för att få till ett effektivt förebyggande arbete mot dessa problem.

Prioriteringarna kan exempelvis utgå ifrån vilka brott som är vanligt förekommande, ökat mest, avviker i storleksordning, från andra områden, aktörer har möjlighet att påverka, kostar mycket eller påverkar många människor. Brås rapportserie *Det brottsförebyggande arbetet i Sverige* från 2025 pekar nämligen på att det finns en risk att aktörer arbetar ineffektivt på grund av att kopplingen mellan de brottsproblem som har identifierats och analyserats i de lokala lägesbilderna – och de brottsförebyggande åtgärder som sedan genomförs – inte alltid är tydlig. Det kan handla om att insatser genomförs mot problem som inte riktigt finns, och

att flera aktörer gör samma insatser. Det kan också handla om att insatser är mer kostsamma än de behöver vara, eller att de är direkt kontraproduktiva – det vill säga faktiskt bidrar till att öka de problem som vi vill få bort.

Lägesbilden innehåller också kunskap om möjliga orsaker till brottsproblemen, och om de enbart är lokala eller även regionala och nationella. Vissa problem kan exempelvis vara få till antalet, men medföra stora negativa konsekvenser för kommunens medborgare, kommunens verksamheter eller andra aktörer. Andra problem kan få stor medial uppmärksamhet eller lyftas fram särskilt av enskilda aktörer, men vid jämförelse och djupare analys ha få eller mindre negativa konsekvenser än andra problem.

Kommunens egen lägesbild är slutligen viktig för att vidga kunskapen om brottsligheten i kommunen. Kommunen har andra källor till information som berör brottslighet och upplevd otrygghet än exempelvis polisen. Den här lägesbilden innehåller också underlag från flera externa, lokala aktörer och utgör därför ett stöd för kommunen och andra aktörer att navigera mellan – och få djupare kunskap om – olika problem på lokal nivå.

Disposition

Rapporten består av 9 kapitel.

Kapitel 1 beskriver bakgrunden till och arbetet med att ta fram en lokal lägesbild över brottsligheten. Kapitlet sammanfattar även lägesbildens huvudsakliga resultat och de brottsproblem som föreslås prioriteras i det brottsförebyggande arbetet.

Kapitel 2 beskriver varför det görs en lägesbild över brottslighet och hur den kan användas.

Kapitel 3 beskriver och gör jämförelser av brottsutvecklingen för olika brott över tid och med andra geografiska områden såsom riket och andra kommuner.

Kapitel 4 beskriver utvecklingen av brott i kommunens olika områden.

Kapitel 5 beskriver brottsutvecklingen för vissa målgrupper och brottsproblem.

Kapitel 6 beskriver de kommunala förvaltningarnas bild av brottslighet och upplevd otrygghet, inklusive förekomst av hot och våld mot personal.

Kapitel 7 beskriver olika målgruppers upplevda otrygghet, oro för brott och förtroende för rättsväsendet.

Kapitel 8 beskriver rapportens avslutande reflektioner och nästa steg i det lokala förebyggandet arbetet - att ta fram en åtgärdsplan.

I **Kapitel 9** finns en lista över lägesbildens källor och material.

Metod och material

I arbetet med rapporten har flera olika underlag använts och de beskrivs kortfattat i det här avsnittet. I mån av resurser och intresse från de lokala aktörer som bidragit med underlag har de även getts möjlighet att återkoppla på hur deras underlag presenteras i rapporten. Det har gjorts för att få en så korrekt beskrivning och tolkning av deras bidrag som möjligt.

Tid och geografi

Den huvudsakliga undersökta tidsperioden för lägesbilden är 2022–2024.

Jämförelser görs mellan enskilda år under denna period och med tidsperioden 2017–2021 som beskrevs i 2022 års lägesbild. I vissa fall görs även jämförelser längre bak i tiden, samt beskrivningar av möjliga framtida problem.

Där underlaget tillåter görs följande geografiska jämförelser:

- mot större städer i polisregion Nord (består av de fyra nordligaste länen)
- mot SKR:s kommutyp B ”Större städer med 50 000–99 000 invånare”
- mot kommuner med liknande socioekonomiska förhållanden
- mot områdesnivå i Östersund och mot riket.

Kön, ålder och socioekonomi

Vilka målgrupper som begår och utsätts för brott samt upplever otrygghet beskrivs uppdelade på kön och ålder, där underlag och tidsresurser har gjort det möjligt.

Jämförelser mellan målgrupper och geografiska områden med olika socioekonomiska förhållanden görs också, men i mindre utsträckning.

Anmällda brott

För att beskriva brottsutvecklingen används Brottsförebyggande rådets (Brå) och Polismyndighetens indelning av olika brottskategorier och brottstyper. För att beskriva och jämföra över tid mot andra kommuner och riket används Brås statistik över anmällda brott. För att beskriva utvecklingen och omfattningen på områdesnivå i Östersunds kommun för tidsperioden 2022–2024 används Polismyndighetens brottsstatistik över anmällda brott.

De två olika statistikällorna används eftersom Polismyndighetens statistik öppnar upp för jämförelser mellan olika områden i Östersunds kommun, vilket bland annat är viktigt för att kunna utveckla och rikta det mer operativa brottsförebyggande arbetet i kommunen. Brås statistik används eftersom den gör det möjligt att jämföra Östersunds utveckling mot andra kommuner och riket. Det bidrar till en bättre förståelse för kommunens utveckling och omfattning av brott i relation till områden utanför kommunen.

Exakta jämförelser mellan antal brott i dessa två statistikällor bör inte göras eftersom underlaget kan skilja sig åt. Det handlar exempelvis om att för vissa brott

är bortfallet större i Brås statistik vid jämförelse med Polismyndighetens statistik medan för andra brott är i stället bortfallet större i Polismyndighetens statistik i jämförelse med Brås statistik.⁶ Nya brott påverkar också statistiken. Detta synliggörs i rapporten i beskrivningarna av brottskategorierna.

Antalet anmälda brott beskrivs dels i **antalet anmälda brott**, dels i **antalet anmälda brott per 100 000 invånare**. Det senare möjliggör bättre jämförelse över tid och mellan olika geografiska områden.

Mörkertal

Antalet anmälda brott är inte samma som den faktiska brottsligheten. Det finns alltid ett mörkertal som också varierar mycket mellan olika brottstyper. Brå har uppskattat att anmälningsgraden är ungefär 30 procent för misshandel medan den är över 90 procent för bilstöld.⁷ En Brå-kartläggning om våld i nära relation visade att knappt fyra procent av de svarande hade gjort en polisanmälan.⁸ Människors benägenhet att anmäla brott beror på flera faktorer. Det handlar till exempel om hur allvarliga brottets negativa konsekvenser är, om brottet fullbordats eller inte, om det finns vittnen och om offret känner gärningspersonen eller inte.⁹

Viktigt att veta när du läser!

Siffror: Procent, andelar och belopp har avrundats till närmaste heltal.

Drygt: Siffra avrundas nedåt. 1,3 blir 1.

Cirka: Siffra avrundas uppåt. 1,7 blir 2.

Antal brott vs antal brott per 100 00 invånare: När du jämför mellan olika brottstyper och mellan olika år och områden, tänk att jämföra samma enheter. Då blir jämförelsen rätt.

Trend: Beskriver utveckling som sträcker sig över tre års tid eller längre.

⁶ För fördjupad kunskap om statistikskillnader se Brottsförebyggande rådets rapport (2025) [Kvalitetsstudie och användarstöd om brottsplats](#) | Brå - Brottsförebyggande rådet. En skillnad mellan Brås och Polismyndighetens statistik är att Polismyndighetens statistik över brott presenteras utifrån datumet då själva brottet skedde (brottsdatum) medan Brås statistik bygger på det datum brottet skrevs in/anmäldes (inskrivningsdatum). Brås statistik över anmälda brott 2024 kan därför innehålla brott som begicks 2023 men anmäldes först 2024. När det gäller Polismyndighetens statistik över anmälda brott finns det skillnader i hur olika brott är koordinatsatta, det vill säga om de skrivits in på en specifik geografisk brottsplats eller inte. Enligt Brås kvalitetsstudie av brottsstatistiken finns det skillnader i storleken på bortfall av koordinater mellan polisregioner, men även mellan brottskoder. Polisregion Nord (som polisområde Jämtland/Härjedalen tillhör) utmärker sig positivt enligt Brås studie "med ett relativt litet bortfall över hela perioden (2018–2022)" och "i genomsnitt 88 procent av alla brott som anmälts har fått en koordinatpunkt registrerad." (s.39). Brottsstyper med högt bortfall av koordinatsatta brott är exempelvis bedrägerier, medan klotter och skadegörelse, rattfylleri, oaksam våldtäkt och inbrott är exempel på brott med lågt bortfall. Ett större bortfall innebär större osäkerhet i statistiken och kan medföra att resultaten blir missvisande eller kanske inte blir meningsfulla att analysera enligt Brå.

⁷ Brå (2019).

⁸ Brå (2014).

⁹ Brå (2021).

Förvaltningarnas bidrag

Kommunens förvaltningar har bidragit med underlag om förekomsten av hot och våld mot dess personal¹⁰, samt svarat på förvaltningsspecifika frågor om olika typer av brott. Omfattningen av det inkomna underlaget från förvaltningarna varierar, vilket kan vara bra att ha i åtanke vid jämförelse mellan de olika förvaltningarna. Skillnaderna beror bland annat på att förvaltningarna har olika verksamhetssystem och rutiner för att föra in information. Skillnaderna bedöms också bero på kunskapsnivå, resurs- och tidsbrist. Den övergripande bedömningen är att omfattningen och kvaliteten på förvaltningarnas bidrag till lägesbilden har förbättrats i jämförelse med förra lägesbilden.

Varje förvaltning har år 2025 tilldelats 90 000 kronor för att bidra med underlag till lägesbilden, för att arbeta med analys samt för att ta fram förslag på brottsförebyggande åtgärder för kommande år.

Övrigt material

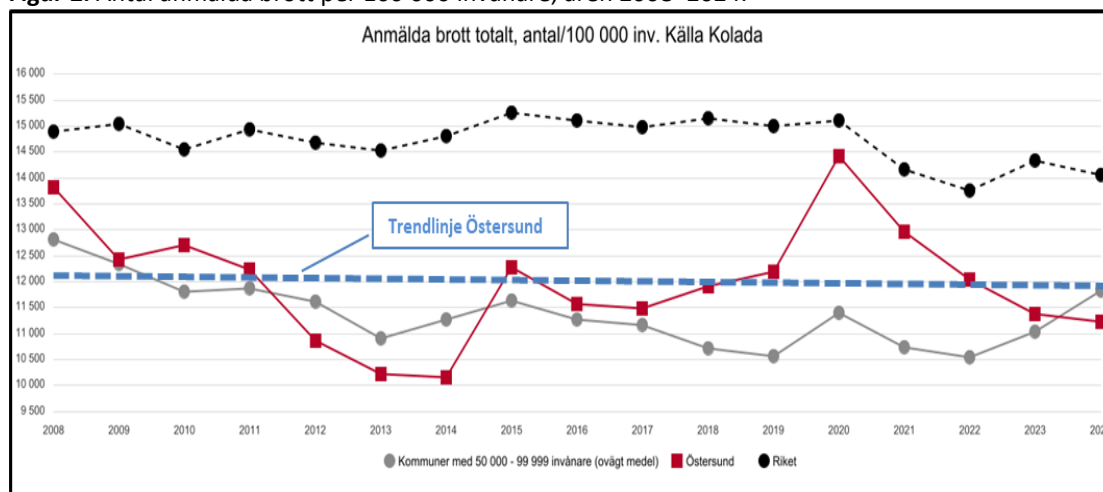
Lägesbilden består slutligen även av rapporter, statistik från specifika verksamhetssystem och enkätundersökningar från kommunen, nationella och regionala myndigheter samt branschorganisationer. Enkätundersökningarna är främst undersökningar som beskriver olika målgruppers självrapporterade utsatthet för brott och upplevd otrygghet. På lokal nivå har Försäkringskassan, Jämtlands gymnasieförbund, Räddningstjänsten Jämtlands län och Östersundshem bidragit med underlag.

3. Brottsutveckling

I det här kapitlet beskriver vi först brottsutvecklingen över tid och i jämförelse med andra geografiska områden på en övergripande nivå. Därefter beskriver vi utvecklingen mer i detalj – för ett antal breda brottskategorier, för ett urval enskilda brottstyper och för brott inom dessa kategorier. Urvalet baserar sig dels på urvalet i förra lägesbilden, dels på urvalet som Brå gör i sina redovisningar över anmälda brott. Jämförelser görs för åren 2022–2024 och åren 2017–2024, samt mot utvecklingen i liknande kommuner och mot nationell nivå. Samtliga beskrivningar bygger på Brottsförebyggande rådets officiella statistik över anmälda brott.

¹⁰ Sedan 2025 har kommunen ett ansvar gällande hot och våld mot förtroendevalda. Lokal kartläggning av detta kommer att ske framöver. I denna lägesbild presenteras huvudresultaten från rapporten Politikernas trygghetsundersökning (Brå: 2025). Se kapitel 5.

Figur 2. Antal anmälda brott per 100 000 invånare, åren 2008–2024.

Källa: Datauttag från databasen Kolada¹¹ (maj 2025).

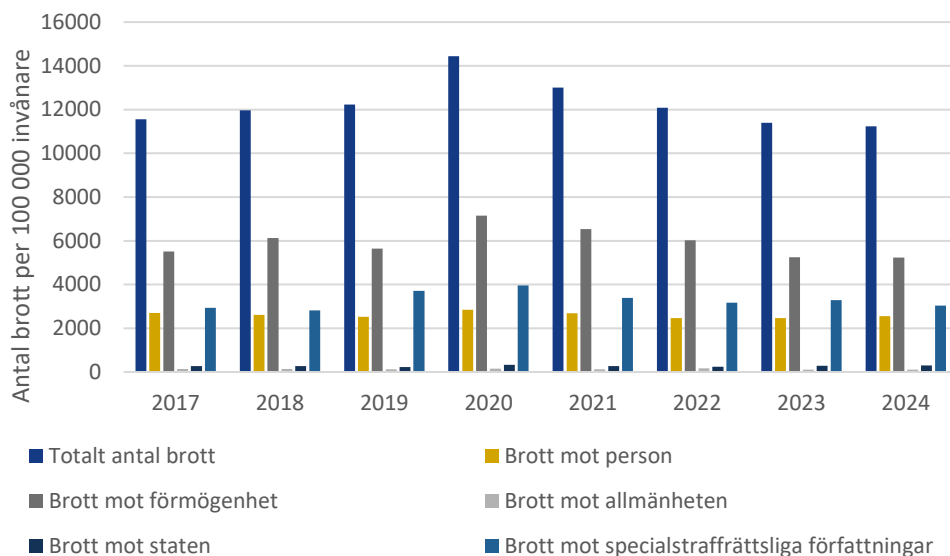
De senaste fyra åren har både antalet anmälda brott och antalet anmälda brott per 100 000 invånare minskat över tid i Östersunds kommun. 2024 anmäldes sammanlagt 7 290 brott. Det motsvarar en minskning med drygt en procent jämfört med 2023 och en minskning med sex procent jämfört med 2022 då antalet anmälda brott var 8 342. 2024 var antalet anmälda brott per 100 000 invånare strax under nivån för åren 2016–2017. Det betyder att samtidigt som befolkningen i kommunen har ökat har inte den anmälda brottsligheten per 100 000 invånare gjort det.

Den uppåtgående brottsutvecklingen i Östersund under pandemiåret 2020 sticker ut i jämförelse med andra kommuner i Region Nord – som Sundsvall, Umeå och Örnsköldsvik. I Östersunds kommun ökade antalet anmälda brott per 100 000 invånare, något som inte skedde i de andra kommunerna. I den här lägesbilden har det inte funnits utrymme att undersöka möjliga förklaringar till den skillnaden.

Sett över en längre tidsperiod på tjugo år är nivån på det totala antalet anmälda brott per 100 000 invånare relativt stabil, med undantag för pandemiåren 2020–2021 och åren 2013–2014. Östersunds kommuns brottsutveckling kan därför på ett övergripande plan beskrivas som trögrörlig. Det innebär att enskilda brottstyper kan öka respektive minska, men att den generella nivån av antalet anmälda brott per 100 000 invånare är relativt oförändrad över tid.

¹¹ Kolada är en öppen och kostnadsfri statistikdatabas som ger möjlighet till jämförelser och analys i kommunsektorn inom en rad olika områden.

Figur 3. Antal anmälda brott per 100 000 invånare per brottskategori, 2017-2024.

Källa: Brå (2025).

Diagrammet ovan visar de fem brottskategoriernas brottsnivå för respektive år under perioden 2017–2024. Samtliga kategorier har i relation till varandra samma nivå av antal anmälda brott per 100 000 invånare under samtliga år 2017–2024. Det gäller även när vi jämför antalet brott per år och kategori. Förmögenhetsbrott har det största antalet anmälda brott per år, brott mot specialstraffrättsliga författningar det andra största, brott mot person det tredje största, brott mot staten det fjärde största och brott mot allmänheten det femte största. Den fördelningen mellan de olika brottskategorierna gäller även för riket.

Hur står sig Östersunds kommun jämfört med riksgenomsnittet och jämförbara städer?

Östersunds nedåtgående trend de senaste åren ligger i linje med den nedåtgående trend som syns för hela riket. För kommuner med 50–99 999 invånare syns dock en motsatt trend, där antalet anmälda brott per 100 000 invånare har ökat sedan 2022.

Östersunds kommun har legat under riksgenomsnittet i antalet anmälda brott per 100 000 invånare samtliga år sedan 2008.

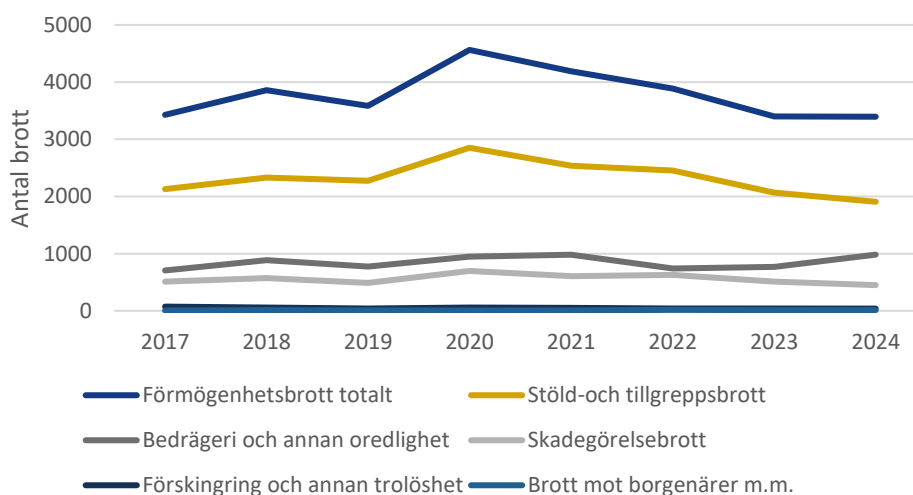
Vid jämförelse med kommuner med en befolkning på 50–99 999 invånare har Östersund både legat över och under genomsnittet sedan 2008. 2024 var första gången sedan 2014 som Östersund hade ett lägre antal anmälda brott per 100 000 invånare än genomsnittet för kommuner med 50–99 999 invånare.

Vid jämförelse med kommuner med liknande socioekonomiska förhållanden som Östersund pekar statistiken på att Östersund har ett högre antal anmälda brott per 100 000 invånare, sett över tidsperioden 2021–2024. Östersunds kommun har även en högre nivå av antal anmälda brott per 100 000 invånare vid jämförelse med städerna Sundsvall, Umeå, Skellefteå, Luleå och Örnsköldsvik i polisregion Nord.

Förmögenhetsbrott

I brottskategorin förmögenhetsbrott ingår de så kallade mängdbrotten – stöld- och tillgreppsbrott, bedrägeribrott och skadegörelsebrott – samt brott mot borgenär med mera och förskingring och annan trolöshet. 2024 utgjorde kategorin förmögenhetsbrott 46 procent (3 395 brott) av det totala antalet anmälda brott. Det var den största brottskategorin samtliga år under tidsperioden 2022–2024. Både antalet anmälda brott och antalet anmälda brott per 100 000 invånare i kategorin har minskat sedan 2020 då det var som störst. Sedan 2022 har antalet anmälda brott minskat med cirka 13 procent, från 3 885 till 3 395 brott.

Figur 4. Förmögenhetsbrott, antal anmälda brott, åren 2017–2024, totalt och för olika brottstyper inom kategorin.

Källa: Brå (2025).

De olika brottstypernas andelar av det totala antalet förmögenhetsbrott är relativt oförändrade över de tre senaste åren. 2024 var stöldbrottens andel 56 procent, bedrägeribrottens 29 procent och skadegörelsebrottens 13 procent. Brottstyperna brott mot borgenär med mera samt förskingring och annan trolöshet utgjorde tillsammans två procent av kategorin förmögenhetsbrott.

De brottstyper inom kategorin förmögenhetsbrott som minskade under tidsperioden 2022–2024 var stöld- och tillgreppsbrott samt skadegörelsebrott. Den brottstyp som ökade var bedrägeribrott. Brott mot borgenär med mera, som är få till antalet (12–16 brott per år), samt Förskingring och annan trolöshet (39–42 brott per år) låg på en relativt oförändrad nivå.

Stöld- och tillgreppsbrott

Stöld- och tillgreppsbrott minskade med 22 procent under tidsperioden 2022–2024, från 2 456 till 1 908 brott. Även på nationell nivå syntes en minskning av stöldbrotten, men inte lika stor (-11 procent). I jämförelse med kommuner med 50–99 999 invånare har Östersund de senaste tio åren både legat på en högre och lägre nivå av antal anmälda brott per 100 000 invånare. I jämförelse med kommuner med liknande socioekonomi har Östersund haft en högre nivå av stöld- och tillgreppsbrott per 100 000 invånare sedan 2017.

Nedan beskriver vi utvecklingen för stöld- och tillgreppsbrott för åren 2022–2024 och 2017–2024:

- **Bilinbrott** har mer än halverats (53 procent) och ligger på den lägsta nivån år 2024 (127 brott) under tidsperioden 2018–2024.
- **Bostadsinbrott** har minskat med cirka 16 procent och ligger på den lägsta nivån 2024 (222 brott) sedan 2019. Cirka 90 procent av inbrotten skedde i källare och på vind och antalet per år var relativt konstant under tidsperioden 2022–2024, med mellan 193 och 200 brott per år. Inbrott i lägenheter har nästan halverats sedan 2022 och 2024 hade vi det lägsta antalet anmälda lägenhetsinbrott (15 brott) sedan 2019. Inbrott i villa och radhus har mer än halverats, från 22 brott år 2022 till 6 brott 2024. Det är det lägsta antalet anmälda brott under perioden 2017–2024. Inbrott i skolor, bibliotek och fritidshem har också nästan halverats sedan 2022. År 2024 anmäldes 10 inbrott, vilket är den lägsta nivån sedan 2018. Bostads- och bilinbrott har minskat även nationellt, men inte i lika stor utsträckning som i Östersund.
- **Cykelstöld** av vanliga cyklar har minskat med 33 procent (152 brott) sedan 2022 och är på den lägsta nivån år 2024 (305 brott) för tidsperioden 2017–2024. Stöld av elcyklar har minskat med 42 procent (51 brott).
- **Butiksstöld** har ökat med 15 procent (54 brott) till 415 brott år 2024. Antalet stöld under 2022–2024 är dock lägre än för åren 2017–2020.
- **Fickstöld** har både ökat och minskat under åren 2022–2024. År 2024 anmäldes 44 fickstöld, 2023 anmäldes 31 och 2022 anmäldes 46. Antalet stöld är på en lägre nivå än åren 2017–2019. För gruppen äldre/personer med funktionshinder har tre eller färre fickstöld anmälts per år sedan 2021.
- **Rånen** har nästan halverats, från 18 till 10 brott år 2024. Det är det lägsta antalet anmälda brott under tidsperioden 2017–2024. Minskningen kan främst förklaras med att rån mot personer äldre än 18 år har minskat. För gruppen personer under 18 år är antalet rån relativt oförändrat över tid, med 1–6 brott per år under åren 2017–2024.

Skadegörelsebrott

Skadegörelsebrott har minskat med 27 procent mellan 2022 och 2024, från 631 till 450 brott. Av samtliga anmälda skadegörelsebrott är det vanligaste brottet annan skadegörelse (160 brott) följt av klotter (89 brott). Annan skadegörelse kan beskrivas som en restkategori av all uppsåtlig förstörelse av egendom, utöver det som bedöms vara klotter, skadegörelse genom brand eller parkeringsskador. Sett till tidsperioden 2017–2024 har antalet anmälningar om klotter minskat i större omfattning än antalet anmälningar om annan skadegörelse. Antalet skadegörelsebrott mot staten, kommun, regioner minskade från 100 brott år 2022 till 31 brott 2024 och det är det lägsta antalet anmälda brott under tidsperioden 2017–2024. Även på nationell nivå syns en minskning (-6 procent) av skadegörelsebrott, men där utgör klotter den främsta typen av skadegörelse. I jämförelse med riket och med kommuner med 50–99 999 invånare har Östersund en längre nivå av skadegörelsebrott per 100 000 invånare. I jämförelse med kommuner med liknande socioekonomi ligger Östersund på en liknande nivå. Se även kapitel 6 där kommunens förvaltningarnas bild av skadegörelsebrott beskrivs.

Bedrägeribrott

Bedrägeribrott är ett av de vanligaste brotten i kommunen och utgjorde 2024 drygt 13 procent av det totala antalet anmälda brott i kommunen. Bedrägeribrotten har ökat med 33 procent, från 740 till 983 brott under tidsperioden 2022–2024, och är därmed åter på den nivå som var under pandemiåren 2020–2021 då antalet anmälningar var som högst. Enligt polisen är en möjlig förklaring till ökningen dels att anmälningsbenägenheten bedöms ha ökat – eftersom bedrägeribrottsligheten har förekommit mycket medialt under de senaste åren – dels på grund av ökningen av kortbedrägerier.¹²

Bedrägeribrotten har ökat även på nationell nivå, med cirka 18 procent, under tidsperioden 2022–2024. I jämförelse med riket har Östersund en lägre nivå av bedrägeribrott per 100 000 invånare och i jämförelse med polisregion Nord är nivån relativt samma under tidsperioden 2017–2024¹³.

Nedan beskriver vi utvecklingen för ett urval av bedrägeribrotten för åren 2022–2024 och 2019¹⁴–2024:

- **Kortbedrägerier** har ökat med cirka 146 procent, från 143 brott till 352 brott, vilket är det högsta antalet anmälda brott under perioden 2019–2024. Även på nationell nivå är kortbedrägerierna den vanligaste typen av

¹² Polismyndigheten, Lokalpolisområde Jämtland (2025). Anmälningsbenägenheten för de olika bedrägeribrotten varierar och beror bland annat på omständigheterna kring brottet, storleken på den ekonomiska skadan och myndigheters och privata aktörers förmåga att upptäcka brott som riktas mot dem.

¹³ En jämförelse med kommuner med liknande befolkningsstorlek eller socioekonomi har inte varit möjlig eftersom det inte har funnits underlag i databasen Kolada.

¹⁴ Brottsstatistik för dessa brott finns enbart från 2019. Därför beskrivs förändringen för 2019–2024 i stället för 2017–2024 som för övriga brott.

bedrägeri, men de står för en relativt liten del av den uppskattade brottsvinsten från bedrägerier¹⁵.

- **Bedrägerier genom social manipulation** har ökat med drygt 46 procent, från 148 brott 2022 till 216 brott 2024. 2023 anmäldes 118 brott. 2024 har alltså det högsta antalet anmälda brott under perioden 2019–2024. Exempel på denna typ av bedrägerier är investeringsbedrägerier, sms- eller telefonbedrägerier. Äldre personer är särskilt utsatta för denna typ av bedrägerier. Bedrägerierna står för en mindre del av antalet anmälningar, men för en större del av brottsvinsterna jämfört med kortbedrägerier¹⁶. Det innebär att bedrägerier genom social manipulation ofta medför stora ekonomiska förluster för brottsoffren.
- **Fakturabedrägerier** har ökat från 38 till 71 brott mellan åren 2019 och 2024. 2024 har alltså det högsta antalet anmälningar under tidsperioden. Det har även skett en ökning på nationell nivå. Enligt en rapport från lokalpolisområde Jämtland från 2025 har antalet fullbordade bedrägeriförsök dock minskat för varje år i länet sedan 2019. Enligt rapportens författare tyder det på en god och kontrollerad fakturahantering hos både företag och privatpersoner i länet.¹⁷
- **Identitetsbedrägerier** är oförändrade för tidsperioden 2022–2024, med mellan 31 och 37 brott per år. Det är det lägsta antalet anmälda brott under perioden 2019–2024.
- **Annonsbedrägerier** är oförändrade för tidsperioden 2022–2024, med mellan 101 och 105 brott per år. Under åren 2019–2021 både ökade och minskade antalet annonsbedrägerier.

Brott mot specialstraffsrättsliga författningar

Som ordet ”specialstraff” antyder omfattar den här brottskategorin en bredd av olika speciella brottstyper – med allt från narkotikabrott, trafikbrott och bidragsbrott till brott mot fiskelagen, jaktlagen och arbetsmiljölagen. Sammanlagt omfattar kategorin omkring 45 olika brottstyper.

Brottskategorin är den andra största efter förmögenhetsbrott. 2024 utgjorde den 27 procent (1 975 brott) av det totala antalet anmälda brott. Nedan redovisar vi ett urval av dessa. Urvalet baserar sig dels på urvalet i förra lägesbilden, dels på urvalet som Brå gör i sina redovisningar.

¹⁵ Brottsförebyggande rådet (2024b).

¹⁶ Brottsförebyggande rådet (2024b).

¹⁷ Polismyndigheten, Lokalpolisområde Jämtland (2025). Det går inte att se i Brås statistik vilka målgrupper som drabbas av fakturabedrägerier, men troligtvis är det främst företag och andra organisationer då de i större utsträckning hanterar fakturor än privatpersoner.

Narkotikabrott

Den huvudsakliga förklaringen till att kategorin specialstraffsrättsliga författningar är den andra största är att den omfattar brottstypen narkotikabrott. I narkotikabrott ingår bland annat innehav, eget bruk, överlåtelse och framställning.

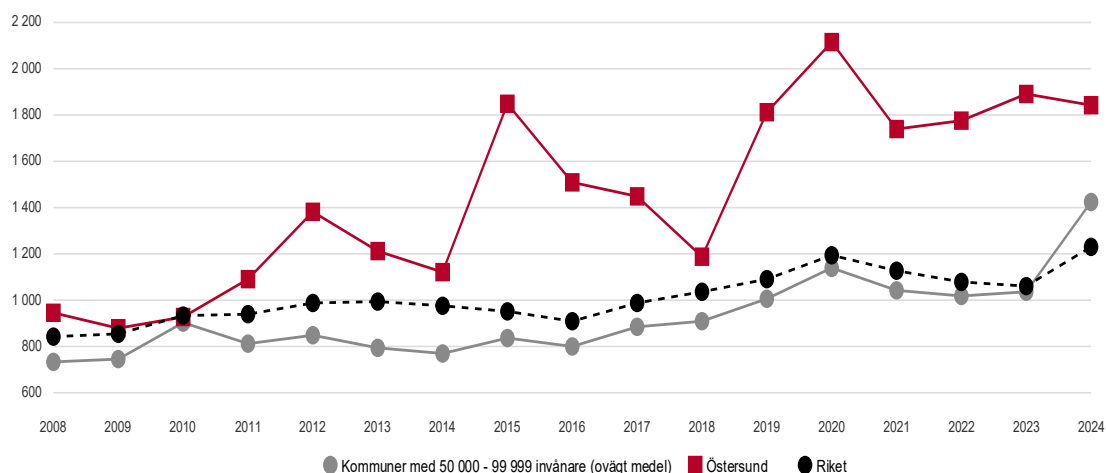
2024 var antalet anmälda narkotikabrott 1 198. Det motsvarar cirka 61 procent av alla anmälda brott i kategorin och drygt 16 procent av samtliga anmälda brott det året. Under perioden 2017–2024 har narkotikabrottens andel av brottskategorin brott för kategorin som lägst utgjort 42 procent (2018) och som högst 61 procent (2024).

Från 2022 till 2024 ökande antalet narkotikabrott med fyra procent. Antalet ökande först med sju procent från 2022 till 2023 (76 brott) för att sedan minska med två procent (30 brott) från 2023 till 2024 då 1 198 brott anmäldes. Högst antal narkotikabrott i Östersunds kommun anmäldes 2020 (1 354 brott) och lägst antal narkotikabrott anmäldes 2018 (751 brott). Trenden över tidsperioden 2017–2024 är att både antalet och att antalet narkotikabrott per 100 000 invånare har ökat. Nationellt har antalet anmälda narkotikabrott ökat med cirka tre procent under tidsperioden 2022–2024.

Under samtliga år från 2008 till 2024, som redovisas för i databasen Kolada, ligger Östersunds kommun över genomsnittet när det gäller antalet anmälda narkotikabrott per 100 000 invånare. Det gäller i jämförelse med genomsnittet för riket, kommuner med 50 000–99 999 medborgare, större städer och kommuner med liknande socioekonomi. Oavsett vilken jämförelsegrupp vi tittar på är utvecklingen relativt lik den som visas i diagrammet på nästa sida för Östersund, riket och kommuner med 50 000–99 999 invånare.

I jämförelse med kommunerna Skellefteå, Umeå, Piteå, Örnsköldsvik, Sundsvall, Stockholm, Malmö, Västerås, Eskilstuna, Borås, Borlänge och Skövde – som dels representerar ett urval av städer i region Nord, dels ett urval av större städer i riket – har Östersund ett högre antal anmälda narkotikabrott per 100 000 invånare samtliga år mellan 2008 och 2024.

Figur 5. Antal anmälda narkotikabrott per 100 000 invånare, 2008–2024, Östersunds kommun, kommuner med 50 000–99 999 invånare och riket.

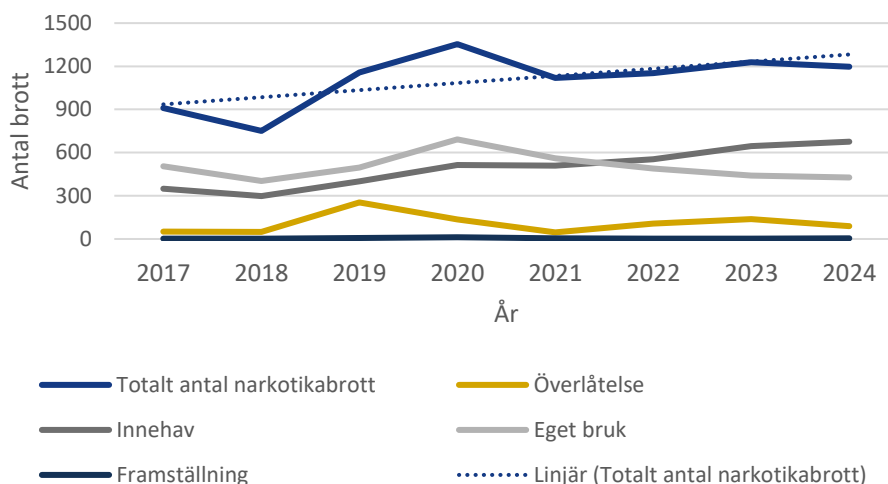

Källa: Kolada (2025).

Bryter vi ner den lokala narkotikabrotten i de fyra enskilda brotten innehav, eget bruk, överlåtelse och framställning pekar statistiken på att ökningen av det totala antalet narkotikabrott främst kan förklaras med en ökning av brottet innehav. Brottet innehav har ökat med cirka 22 procent under tidsperioden 2022–2024 och utgör den vanligaste narkotikabrottet med en andel på 56 procent av det totala antalet narkotikabrott 2024. Eget bruk utgjorde cirka 36 procent av narkotikabrotten och överlåtelse cirka åtta procent. Trenden över perioden 2017–2024 är att andelen eget bruk av det totala antalet anmälda narkotikabrott har minskat medan andelen innehav har ökat. Denna trend syns även för riket, för polisregion Nord och för bland annat städerna Boden, Skellefteå, Örnsköldsvik och Umeå i Region Nord. Enligt kommunpolisen är en förklaring till att antalet innehavsbrott ökat medan eget bruk minskat att innehavsbrott är ett ”enklare” brott att utreda. Till skillnad från brottet eget bruk kräver det inte provtagning där analys av provtagningen i sin tur kanske inte visar på narkotikapåverkan hos den misstänkte. Överlåtelsebrott kräver också mer bevisning för att styrka brottet enligt kommunpolisen.

Brottet överlåtelse visar fler årsvariationer, med både ökningar och minskningar, men trenden över den längre tidsperioden 2017–2024 är relativt oförändrad för Östersund med undantag för 2019.

Figur 6. Antal anmälda narkotikabrott uppdelat efter brott, åren 2017–2024.

Källa: Brå (2025)

Vad säger andra underlag om förekomsten av narkotika?

Eftersom antalet narkotikabrott i kommunen tydligt sticker ut i jämförelse med andra geografiska jämförelseområden synliggör vi här andra underlag om förekomsten av narkotika.

Inom ramen för kommunens lägesbild har det inte kunnat göras någon fördjupad analys av möjliga förklaringar till skillnaden gällande narkotikabrott mellan Östersunds kommun och andra geografiska områden.

Narkotikabrott är framför allt ett så kallat upptäcktsbrott och antalet anmälda narkotikabrott påverkas av polisens prioriteringar och arbetssätt. Därför bedömer kommunen att polisen bör delta i och bidra till en vidare analys av beskrivna geografiska skillnader och möjliga förklaringar till dessa – detta för att öka kunskapen om den lokala narkotikasituationen.

Rapportförfattarens övergripande bedömning är att det inte går att hitta något specifikt i övriga underlag som kan förklara skillnaden mot andra kommuner eller ökningen av antalet anmälda narkotikabrott. Exempelvis syns det inga tydliga uppåtgående trender över tid för nivåerna av narkotikaspår i avloppsvattnet. Nivåerna har både ökat och minskat och varit stabila över tid. Hade vi sett en uppåtgående trend i avloppsmätningarna skulle det exempelvis tyda på en ökad förekomst av narkotika i Östersund. Andelen elever i årskurs 2 på gymnasiet som uppger att de kan få tag på hasch eller marijuana inom ett dygn, eller som uppger att de har använt narkotika de senaste 12 månaderna, har minskat sedan 2019 enligt Centralförbundet för alkohol och narkotikaförbundets (CAN) enkätundersökning Skolelevers drogvanor. Hade andelen elever svarade att de brukade narkotika eller kunde få tag på narkotika ökat sedan 2019 hade det kunnat förklara ökningen av antalet narkotikabrott. Slutligen ser vi i exempelvis Brås nationella trygghetsundersökning ingen ökning av andelen som svarat att de i stor uträkning ser problem med öppen narkotikahandel, gäng eller alkohol-/narkotikapåverkade

personer i det egna bostadsområdet. Svarnivåerna i Östersund ligger även i linje med nivåerna för riket. Hade vi sett en ökning av andelen svarande över tid, eller att nivåerna i Östersund var högre än i riket eller andra kommuner av samma storlek, skulle det kunna bidra till att förklara ökningen av narkotikabrott.

Narkotikaspår i avloppsvattnet

Sedan 2021 tar Länsstyrelsen i Jämtlands län och länets kommuner regelbundet prover vid 16 avloppsreningsverk i länet, för att undersöka förekomsten av narkotika.¹⁸ Analyserna visar att spår av samtliga undersökta ämnen finns i samtliga kommuner. Halterna varierar mellan olika reningsverk, och vissa ämnen förekommer i högre nivåer på vissa platser jämfört med andra.

I Östersunds kommun syns ingen tydlig övergripande trend när det gäller utvecklingen av nivåerna av olika narkotikapreparat i avloppsvattnet, eftersom resultaten varierar mellan olika mättillfällen och reningsverk. Det vi kan se är att de tre vanligaste ämnena under åren är cannabis och amfetamin, följt av kokain. Det vi också kan se är att nivåerna av Tramadol är relativt stabila över tid, både vid Göviken och Lits reningsverk, och att nivåerna av Tramadol har varit högre vid Lits reningsverk än vid Göviken. Vid Lits reningsverk har nivåerna varit höga vid samtliga mättillfällen. Östersunds kommun sticker även ut negativt, med högre nivåer av Tramadol i avloppsvattnet, jämfört med andra kommuner i länet och jämfört med kommuner i Västernorrlands län, där liknande mätningar görs.

Jämförelser med förskrivningsdata tyder på att en stor del av den Tramadol som upptäcks i avloppsvattnet sannolikt kommer från illegal användning. Den lagliga förskrivningen av Tramadol minskar i kommunen, men det är ingen trend som syns i avloppsmätningarna.

Vuxnas och skolelevers drogvanor i Östersund

I Folkhälsomyndighetens enkätundersökning Hälsa på lika villkor från 2022 uppgav två procent av de svarande (16–84 år) i Östersund att de använt cannabis någon gång de senaste 12 månaderna. Andelen för riket var tre procent. Resultaten på länsnivå pekar på att en signifikant större andel i åldersgruppen 16–29 år (4 procent) i jämförelse med åldersgruppen 45–64 år (1 procent) hade provat på cannabis det senaste året.

Region Jämtland Härjedalen deltar i Centralförbundet för alkohol och narkotikaförbundets (CAN) enkätundersökning *Skolelevers drogvanor* och har gjort det under åren 2008, 2012, 2015, 2019 och 2023.¹⁹ Enkäten besvaras av

¹⁸ Provtagningen syftar till att följa användningen av cannabis, amfetamin, kokain, heroin, MDMA och Tramadol på befolkningsnivå. Mätningarna genomförs två gånger per år under ett vardagsdygn. I oktober 2024 genomfördes även en extra mätning under en helg. Mätningarna ger en ögonblicksbild av situationen vid det aktuella dygnet som provtagningen skett. Resultaten för båda mätningarna under 2025 var inte tillgängliga när lägesbilden skrevs.

¹⁹ Region Jämtland Härjedalen 2024.

elever i årskurs 9 i grundskolan och årskurs 2 på gymnasiet.²⁰ Nedan presenteras resultatet för den senaste undersökningen i Östersunds kommun (2023).

Ungefär 1 av 4 elever i kommunen uppgav att de under de senaste 12 månaderna hade blivit erbjudna att prova eller köpa narkotika. Det var en signifikant större andel äldre än yngre elever som hade blivit erbjudna. Bland de elever som uppgav att de någon gång hade provat narkotika (11 procent bland eleverna i årskurs 2 på gymnasiet 2023) var hasch och marijuana de vanligaste preparaten. På länsnivå²¹ visar undersökningen att det vanligaste sättet att få tag på narkotika för elever i båda årskurserna var från kompis/pojk- eller flickvän följt av annan, så kallad langare. Bland de skolelever som någon gång använt narkotika var det minst vanliga sättet att få tag på narkotika att beställa den online eller via sociala medier.

Andelen elever i årskurs 2 på gymnasiet som kan få tag på hasch eller marijuana inom ett dygn hade minskat från 28 procent år 2019 till 22 procent år 2023.

Andelen var mindre i Östersund jämfört med riket. Detta tyder på att narkotika är tillgängligt, men att tillgång och faktisk användning inte alltid går hand i hand. Resultaten visade också att de som någon gång hade använt narkotika oftare använde tobak och alkohol.

2023 var det en högre andel elever i årskurs 2 på gymnasiet i Östersund som upplevde en låg risk att människor skadar sig vid användning av olika preparat, jämfört med 2012. 2012 var det exempelvis 36 procent av eleverna i årskurs 2 på gymnasiet som upplevde en låg risk att människor skadar sig vid användning av hasch/marijuana en eller två gånger. Motsvarande siffra 2023 var 55 procent. Andelen som uppgav att det är en låg risk har ökat med några procentenheter för varje mätning sedan 2012. År 2023 var det dock samtidigt en större andel av eleverna i årskurs 9 i Östersund som upplevde att det inte är okej för föräldrarna att dricka alkohol jämfört med andelen för riket.

Enkätundersökningar om lokala brottsproblem

Enligt Brås Nationella trygghetsundersökning har andelen svarande i Östersunds kommun som i stor utsträckning upplever problem med personer påverkade av alkohol eller droger utomhus i det egna bostadsområdet legat på en oförändrad nivå på sex till sju procent under perioden 2018/2019–2023/2024. Enligt samma undersökning har även andelen svarande som i stor utsträckning upplever problem med gäng som uppehåller sig i det egna bostadsområdet, och andelen som upplever problem med öppen narkotikahandel i det egna bostadsområdet, varit oförändrad över tid med mellan tre och fem procent. På båda dessa frågor är svarsandelarna för Östersund i nivå med eller lägre än nivåerna för riket.

Även i SCB:s medborgarundersökning från 2023 ställs en fråga om problem med narkotikahandel i kommunen. För Östersund var andelen som svarade att det fanns

²⁰ 2023 svarade totalt 2 054 elever i länet på enkäten, varav 1 055 elever från årskurs 9 i grundskolan och 999 elever från årskurs 2 på gymnasiet.

²¹ Resultat på kommunnivå saknas.

få problem med narkotikahandel i nivå med riksgenomsnittet, samt i nivå med genomsnittet för större städer med 50 000–99 999 invånare²² – detta vid en jämförelse i databasen Kolada.

Trafikbrott

Trafikbrott omfattar olovlig körning, rattfylleri (alkohol och/eller narkotika), smitning från trafikolycka och grov vårdslöshet i trafiken. Trafikbrott är i likhet med narkotikabrott ett upptäcksbrott och antalet anmälda brott beror framför allt på polisens kontroll och spaningsinsatser.

Under tidsperioden 2022–2024 har antalet trafikbrott minskat med drygt åtta procent (34 brott) till 389 brott. Det är det lägsta antalet anmälda brott under den längre tidsperioden 2017–2024. De antalsmässigt största brotten 2024 var olovlig körning och rattfylleri (alkohol enbart/och narkotika, enbart narkotika).

Tillsammans utgjorde de drygt 73 procent av alla anmälda trafikbrotten. Smitning från trafikolycka utgjorde 29 procent.

I jämförelse med riket, med kommuner med 50 000–99 999 invånare och med kommuner med liknande socioekonomi ligger Östersunds kommun på en liknande nivå av antalet anmälda trafikbrott för tidsperioden 2022–2024. I dessa tre geografiska jämförelsegrupper syns även en nedåtgående trend de senaste tre åren.

Skattebrott, folkbokföringsbrott, bidragsbrott

Utvecklingen för brottstyperna skattebrott, folkbokföringsbrott och bidragsbrott beskriver vi mer i detalj under avsnittet välfärdsbrott och ekonomisk brottslighet (Kap 5). Värt att notera här – i relation till andra brottstypers andelar av det totala antalet anmälda brott i kategorin – är att bidragsbrott under tidsperioden 2017–2023 var den tredje största brottstypen inom kategorin, med mellan 135 och 217 anmälda brott per år, för att sedan minska till 58 brott år 2024.

Vapenbrott och brott mot knivlagen

Vapenbrott är brott mot vapenlagen som innebär att inneha, överlåta eller låna ut skjutvapen utan tillstånd. Vapenbrott har både ökat och minskat under perioden 2022–2024. 2022 anmäldes 47 brott. 2023 ökade antalet till 61 brott för att 2024 åter minska till 51 brott. Trenden över den längre tidsperioden är uppåtgående. Minskningen från 2023 till 2024 kan framför allt förklaras med en minskning av grovt vapenbrott – som handlar om innehav av pistol, revolver, signalvapen och tårgasvapen – och en minskning av vapenbrott som gäller innehav av annat vapen.

När det gäller antalet brott mot lagen om förbud mot knivar och andra farliga föremål har de nästan halverats från 2022 (112 brott) till 2024 (62 brott). 2024 anmäldes lägst antal brott under den längre tidsperioden 2017–2024.

²²Datauttag ur databasen Kolada på SCB:s medborgarundersöknings fråga om problem med narkotikahandel i det egna bostadsområdet.

Alkohollagen

Brott mot alkohollagen innebär servering eller hantering av alkoholhaltiga drycker på felaktiga sätt. Det kan också handla om langningsbrott. Brott mot alkohollagen är främst ett upptäktsbrott. Enligt kommunpolisen handlar i stort sett samtliga brott mot alkohollagen i Östersund om langning till minderåriga. Dessa anmälningar sker främst i samband med riktat polisarbete vid högtider och evenemang.

Antalet anmälda brott mot alkohollagen ökade från 15 till 30 brott mellan 2023 och 2024. År 2022 anmäldes 24 brott. Därmed har antalet brott både ökat och minskat över den senaste treårsperioden. Sett till den längre tidsperioden 2017–2024 är trenden uppgående.

Brott mot lagen om kontaktförbud

Brott mot lagen om kontaktförbud innebär att individer med kontaktförbud har brutit det förbudet. I juni 2025 förstärktes lagen så att kontaktförbudet även kan användas i ett brottsförebyggande syfte. Tidigare har förbudet alltså varit en reaktion på redan begångna brott. Den nya lagen gällde alltså inte under den undersökta perioden för denna lägesbild.²³

Under 2022–2024 anmäldes både det lägsta och det högsta antalet brott mot lagen om kontaktförbud (fyra brott år 2022 och 25 brott år 2024). Det går inte se någon tydlig trend över den senaste treårsperioden eller den längre tidsperioden 2017–2024 eller. Kommunpolisen kan inte se några tydliga förklaringar till ökningen eller minskningen under de senaste åren.

Brott mot person

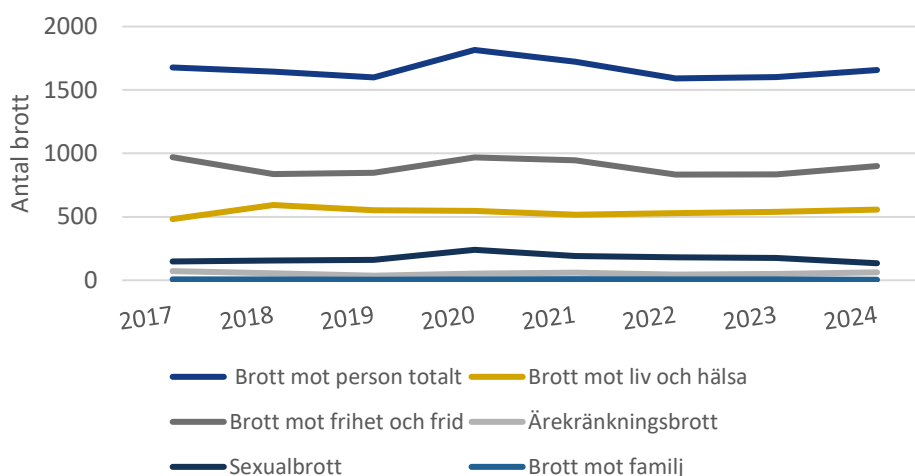
Brott mot person är en bred kategori som bland annat omfattar mord, misshandel, sexualbrott, människohandel, ofredande, olaga hot, hemfridsbrott, våldtäktsbrott och ärekränkingsbrott. Brott mellan obekanta personer anmäls oftare än brott mellan bekanta, och brott som sker på allmän plats anmäls oftare än brott som sker på privat plats – som i hemmet.

Brott mot person är den tredje största brottskategorin samtliga år under tidsperioden 2022–2024. 2024 var kategorins andel av det totala antalet anmälda brott 22 procent. Mellan 2017 och 2024 har dess andel legat på 20–23 procent.

Det totala antalet anmälda brott mot person har ökat med fyra procent, från 1 591 till 1 656 brott, under tidsperioden 2022–2024. Trenden över tidsperioden 2017–2024 är relativt oförändrad.

²³ Polisen (2025). "Ny lag om kontaktförbud börjar gälla". Till följd av lagändringen förväntar sig polisen att antalet kontaktförbud kommer att öka från och med 2025.

Figur 7. Brott mot person, antal anmälda brott, åren 2017–2024 totalt och för olika brottstyper inom kategorin.

Källa: Brå (2025).

Som diagrammet ovan visar är brottstypen brott mot frihet och frid den största brottstypen i kategorin brott mot person. 2024 utgjorde den 54 procent av alla brott i kategorin. Brott mot liv och hälsa är den näst största brottstypen, med en andel på 34 procent. Sexualbrott utgör åtta procent och ärekränkingsbrott fyra procent.

Den brottstyp inom kategorin brott mot person som har en nedåtgående trend är sexualbrott. Antalet sexualbrott har minskat med 25 procent mellan 2022 och 2024, från 180 till 134 brott, vilket också är det lägsta antalet anmälda brott under perioden 2017–2024. Brottstyperna brott mot liv och hälsa, brott mot frihet och frid och ärekränkingsbrott har en uppåtgående trend för tidsperioden 2022–2024.

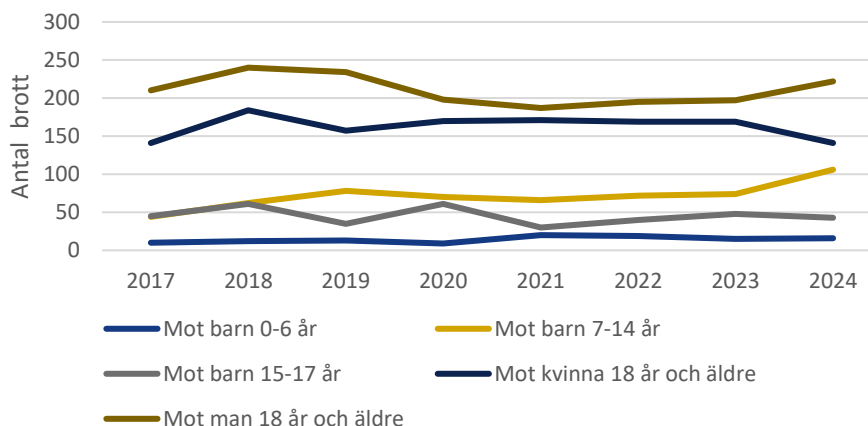
Brott mot liv och hälsa – misshandel

Brottstypen brott mot liv och hälsa har ökat med sex procent (28 brott), från 528 till 556 brott, under tidsperioden 2022–2024. Sett över den längre tidsperioden 2017–2024 är trenden relativt oförändrad. Det vanligaste brottet inom denna brottstyp är misshandelsbrott med en andel på cirka 95 procent.

Misshandelsbrotten ökade med drygt sju procent (33 brott), från 495 till 528 brott, under tidsperioden 2022–2024. Över den längre tidsperioden 2017–2024 är nivån på det totala antalet misshandelsbrott relativt oförändrad. Högst antal brott (559) anmäldes 2018 och lägst antal brott (450) året innan.

Omfattningen och utvecklingen över tid skiljer sig åt mellan olika grupper. Var misshandelsbrotten sker och vem som utför misshandeln skiljer sig också åt. Nedan beskriver vi därför utvecklingen och omfattningen av misshandelsbrott för några olika grupper. Eftersom de misshandelsbrott som inkluderas i databasen Kolada skiljer sig åt från Brås uppdelning av misshandelsbrott har en jämförelse med andra geografiska områden inte varit fullt möjlig för alla grupper. Några jämförande exempel kan vi dock ge.

Figur 8. Antal anmälda misshandelsbrott, fördelat på olika grupper, 2022–2024.

Källa: Brå (2025).

- **Misshandelsbrott mot barn 0–6 år:** För den yngsta åldersgruppen är nivån av anmälda brott relativt oförändrad. 2022 anmäldes 19 brott och 2024 16 brott. Sett över den längre tidsperioden 2017–2024 har anmälningar ökat. I nästan samtliga fall har misshandeln skett inomhus och av en bekant.
- **Misshandelsbrott mot barn 7–14 år:** Ökningen av det totala antalet anmälda misshandelsbrott under tidsperioden 2022–2024 kan främst förklaras med en ökning av antalet anmälda brott för åldersgruppen barn 7–14 år. Där har antalet ökat med 34 brott, från 72 till 106, under tidsperioden. Det är det högsta antalet anmälda brott under den längre tidsperioden 2017–2024. Fram till 2023 har antalet brott för denna åldersgrupp legat mellan 44 och 78 brott per år. Om 2024 års ökning är en enskild årsvariation – som beror på att en eller flera enskilda händelser inträffade där flera fall av anmälningar gjordes, en ökad anmälningsbenägenhet för denna åldersgrupp eller är ett tecken på en faktisk ökning av misshandelsbrott inom denna åldersgrupp – går inte att klargöra inom ramen för denna lägesbild. 2024 skedde drygt 72 procent av misshandeln för gruppen barn 7–14 år inomhus. I nästan samtliga av dessa fall utsattes barnet av en bekant.
- **Misshandelsbrott mot barn 15–17 år:** Under tidsperioden 2022–2024 var antalet anmälda brott mellan 40 och 48 per år. 2024 anmäldes 43 brott. För Trenden är nedåtgående under den längre tidsperioden 2017–2024. För gruppen barn 15–17 år skedde drygt 40 procent av misshandeln inomhus och 60 procent utomhus. I utomhusmiljö var det vanligast att barnet var obekant med förövaren medan i inomhus var det vanligast att barnet var bekant med förövaren.

Statistiken pekar på en skillnad mellan antalet anmälda misshandelsbrott för åldersgruppen barn 7–14 år och åldersgruppen barn 15–17 år, där det har skett fler anmälningar för den yngre gruppen än för den äldre. Det krävs

vidare analys för att hitta möjliga förklaringar till detta. Se även avsnittet om Våld mot barn och unga (Kap. 5).

När det gäller misshandel mot barn och unga i åldern 0–17 i utomhusmiljö har nivån för Östersund legat både över och under nivån för riket, för kommuner med 50 000–99 999 invånare och för kommuner med liknande socioekonomi. Det går därför inte att se några tydliga skillnader eller likheter i relation till jämförelseområdena. För barn och unga i inomhusmiljö har nivån i Östersund varit lägre än för riket samtliga år fram till 2024, för att 2024 ligga över nivån för riket. Det kan rimligen förklaras med just 2024 års ökning av antalet misshandelsbrott inomhus hos gruppen 7–14-åringar.

- **Misshandel mot kvinna 18 år och äldre:** För den här gruppen minskade antalet brott med cirka 17 procent (28 brott) från 2022 till 2024, då 141 brott anmäldes. Det är det lägsta antalet anmälda brott under den längre tidsperioden 2017–2024. Trenden över samma tidsperiod är relativt oförändrad. Den vanligast platsen för misshandel är inomhus; där skedde cirka 73 procent av brotten. Oavsett om misshandeln skett inomhus eller utomhus är det vanligaste att kvinnan varit bekant med förövaren. Nivån på denna misshandelstyp per 100 000 invånare har varit högre i Östersund i jämförelse med riket, med kommuner med 50 000–99 999 invånare och med kommuner med liknande socioekonomi. Det gäller från 2019 och fram till 2023. Från 2023 har nivån för Östersund varit lägre än nivån för de tre andra jämförelseområdena.
- **Misshandel mot man 18 år och äldre:** Brottet misshandel mot målgruppen man 18 år och äldre har ökat med cirka 14 procent (27 brott) från 2022 till 2024, då 222 brott anmäldes. Trenden över den längre tidsperioden 2017–2024 är relativt oförändrad. 2024 skedde drygt 40 procent av misshandelsbrotten inomhus och 60 procent utomhus. I utomhusmiljö är det vanligaste att offret är obekant med förövaren. Inomhus är det ungefär lika vanligt med att offret är obekant som bekant med förövaren. För gruppen män 18 år och äldre, där misshandeln har skett utomhus och mannen är obekant med offret, har nivån av antalet anmälda brott per 100 000 invånare varit högre än eller i nivå med riket under tidsperioden 2017–2024.

Misshandel mot män och kvinnor äldre än 18 år är de vanligaste formerna av anmäld misshandel och utgör drygt 65 procent av det totala antalet anmälda misshandelsbrott. Gruppen kvinnors andel har legat mellan 25 och 33 procent under tidsperioden 2017–2024 och gruppen mäns andel har legat mellan 31 och 44 procent.

Brott mot frihet och frid – sexualbrott, barnfridsbrott, ofredande med flera

Brott mot frihet och frid har ökat med åtta procent (67 brott), från 833 till 900 brott, under tidsperioden 2022–2024. En viktig förklaring till ökningen är att kategorin fick ett nytt brott, barnfridsbrott, som tillkom juli 2021. Över den längre tidsperioden 2017–2024 är trenden nedåtgående för kategorin, med en minskning av både antalet anmälda brott och antal anmälda brott per 100 000 invånare.

I jämförelse med riket ligger Östersund på en lägre nivå samtliga år under tidsperioden 2017–2024. I jämförelse med kommuner med 50 000–99 999 invånare har antalet anmälda brott per 100 000 invånare varit på samma nivå, samt både över och under nivån hos jämförelsegruppen. I jämförelse med kommuner med likande socioekonomi har Östersund en högre nivå av brott mot frihet och frid.

Nedan beskriver vi utvecklingen för ett urval av brott mot frihet och frid för åren 2022–2024 och den längre tidsperioden 2017–2024:

- **Ofredande** omfattar ett stort antal olika handlingar – från trakasserier och oönskad kontakt till fysisk beröring och hot. Det handlar om att någon utsätter en annan person för störande, kränkande eller obehagliga handlingar. Det är det vanligaste brottet i kategorin brott mot frihet och frid samtliga år under tidsperioden 2017–2024, med mellan 270 och 359 brott per år. 2022–2023 minskade antalet brott för att 2024 öka till samma nivå som 2022, till 326 brott. Trenden över den längre tidsperioden är uppåtgående. Som jämförelse anmäldes mellan 270 och 290 brott per år under åren 2017–2018.
- **Olaga hot** innebär att någon hotar någon annan person med en brottslig handling som kan leda till allvarlig rädsla för personens eller andras säkerhet. Olaga hot har ökat med cirka 15 procent (33 brott), från 223 till 256 brott under perioden 2022–2024. Trenden över den längre tidsperioden 2017–2024 är nedåtgående. 2024 års nivå är i linje med nivån för 2017. Olaga hot är den näst vanligaste brottstypen i kategorin samtliga år under tidsperioden 2017–2024. Grupperna man och kvinna 18 år och äldre står för flest antal anmälningar (80–112 brott per år mot kvinna och 82–117 brott per år mot man) under den längre tidsperioden 2017–2024. Antalet olaga hot mot gruppen barn under 18 år är mellan 35 och 52 per år under samma period. Trenden över tidsperioden 2017–2024 är oförändrad för gruppen barn under 18 år, uppåtgående för kvinnor 18 år och äldre och nedåtgående för män 18 år och äldre.
- **Hemfridsbrott** är ett brott som handlar om att någon olovligen tar sig in i eller stannar kvar i någon annans bostad eller område som hör till bostaden. Den vanligaste situationen för hemfridsbrott är i samband med relationskonflikter. Antalet hemfridsbrott har minskat, från 66 till 56 brott, under tidsperioden 2022–2024. I likhet med olaga hot ökade antalet anmälda

hemfridsbrott under pandemiåren för att sedan minska igen. Antalet hemfridsbrott under åren 2022–2024 är på en liknande nivå som åren 2017–2019 (53–58 brott per år).

- **Olovlig identitetsanvändning** innebär att medvetet använda någon annans personuppgifter eller identitet utan tillåtelse, med syfte att tillfoga den personen eller någon annan skada eller ekonomisk vinning, eller för att vilseleda någon. Antalet brott ökade med 30, från 59 till 89 brott, under tidsperioden 2022–2024. Antalet brott var som högst under pandemiåren 2020–2021 för att sedan minska under 2022–2023.
- **Barnfridsbrott** är ett nytt brott sedan juli 2021 som gör det straffbart att låta barn bevittna vissa typer av brott – exempelvis våld mellan eller mot personer som de är i en nära relation med. Det första sex månaderna som lagen fanns anmäldes 20 brott. Under åren 2022–2024 har antalet legat på mellan 53 och 64 brott per år, med högst antal 2024.
- Följande brottstyper har tio eller färre anmälda brott per år under tidsperioden 2022–2024: Äktenskapstvång, olaga tvång, olaga förföljelse, människohandel för tvångsarbete, människoexploatering, grov fridskränkning och kränkande fotografering.

När det gäller människohandel och människoexploatering innebär de att människor, genom hot eller falska löften, rekryteras och förflyttas för att bli utnyttjade. Ofta sker förflyttningen över landsgränser, men det kan också vara inom Sverige. Många av de som utsätts för människohandel är kvinnor som utnyttjas sexuellt. Utöver prostitution och annat sexuellt utnyttjande utsätts offer för människohandel, bland annat för tvångsarbete och tiggeri. Brottstatistiken för Östersund visar att det är få brott kopplade till människohandel och prostitution som polisanmäls.²⁴

Ärekränkingsbrott och brott mot familj

Brottstypen ärekränkingsbrott har ökat, från 44 till 62 brott, under tidsperioden 2022–2024. Antalet anmälda brott har varierat mellan som högst 72 brott (2017) och som lägst 36 brott (2019) under tidsperioden 2017–2024.

Antalet brott mot familj var sex eller färre under samtliga år 2017–2024, med undantag för 2021 då antalet var nio.

²⁴ I Jämställhetsmyndighetens rapport *Regionkoordinatorernas statistik om människohandel och människoexploatering 2024* beskrivs att den vanligaste exploateringsformen bland utsatta under 2024 är fortsatt arbetskraftsexploatering, följt av sexuella ändamål. Det totala antalet personer som utsätts för människohandel i Sverige varje år är okänt. De ärenden som synliggörs genom uppgifter från olika myndigheter och civilsamhället visar en del av bilden, men mörkertalet antas vara stort. Regionala skillnader beskrivs inte i rapporten.

Sexualbrott

Sexualbrott har minskat med 25 procent (46 brott), från 180 till 134 brott, under tidsperioden 2022–2024. Antalet anmälda brott 2024 är det lägsta antalet brott under tidsperioden 2017–2024. Den främsta förklaringen till minskningen är att antalet anmälda brott i kategorin sexuellt ofredande har minskat med 19 brott, från 79 till 60. Trenden för brottet sexuellt ofredande är nedåtgående sedan 2022 och åren 2022–2024 har det lägsta antalet brott per år under den längre tidsperioden 2017–2024. Våldtäkter har ökat med fem brott, från 54 till 59. Flest våldtäkter anmäldes 2020 (69 brott). Trenden över den längre tidsperioden 2017–2024 är uppåtgående. Våldtäkt och sexuellt ofredande är de två vanligaste sexualbrotten 2024 med en andel på cirka 44 procent vardera av det totala antalet sexualbrott.

Följande enskilda brott inom brottstypen sexualbrott har tio eller färre anmälda brott per år: Oaktsam våldtäkt, sexuellt övergrepp, sexuellt tvång, oaktsamt sexuellt övergrepp, kontakt med barn i sexuellt syfte, utnyttjande av barn för sexuell posering, köp av sexuell tjänst, koppleri och samlag med avkomling eller syskon. Det totala antalet för alla dessa brott var som lägst 13 (2024) och som högst 45 (2022). För samtliga brott är trenden nedåtgående eller oförändrad för åren 2022–2024. Brottet kontakt med sexuellt barn i sexuellt syfte är det enda brottet som både har ökat och minskat under tidsperioden 2022–2024.

Brott mot allmänheten och brott mot staten

Brottskategorierna brott mot allmänheten och brott mot staten är de minsta brottskategorierna. De utgjorde knappt tre procent av alla anmälda brott 2024.

Antalet anmälda brott mot allmänheten varierade mellan som lägst 67 (2023) och som högst 110 (2022) per år under tidsperioden 2017–2024. Minskningen åren 2023–2024, liksom ökningen 2022, kan båda förklaras med förändringar i antalet anmälda förfalskningsbrott. Brottstyperna mened, allmänfarliga brott, och förfalskningsbrott utgör vardera cirka en tredjedel av det totala antalet brott i kategorin under tidsperioden 2017–2024.

Antalet anmälda brott mot staten varierade mellan som lägst 147 (2019) och som högst 214 (2020) under tidsperioden 2017–2024. Under tidsperioden 2022–2024 har antalet ökat med cirka 19 procent (30 brott), från 160 till 190. Ökningen kan främst förklaras med brottstypen brott mot allmän ordning har ökat från 117 till 133 och här handlar det främst om förargelseväckande eller störande beteenden i offentligheten. Denna brottstyp utgör mellan 60–70 procent av alla anmälda brott i kategorin, och det gäller för samtliga år under perioden 2017–2024. Brottstypen tjänstefel med mera utgör samtliga år 30–40 procent av alla anmälda brott i kategorin, med mellan 19 och 31 brott per år. Inga brott har anmälts inom brottstyperna högmålsbrott, brott mot rikets säkerhet eller landsförräderi med mera under tidsperioden 2017–2024.

4. Så ser brottsligheten ut olika områden

I det här kapitlet beskriver vi Polismyndighetens statistik över antal anmälda brott på områdesnivå i kommunen. Östersunds kommun är uppdelad i 37 mindre geografiska områden (så kallade DeSO-områden)²⁵.

Trenden över tid skiljer sig åt mellan kommunens samtliga områden – liksom vilka brottskategorier som har ökat, minskat eller varit oförändrade. I 17 av de totalt 37 områdena har antalet anmälda brott ökat under perioden 2022–2024. Omfattningen på ökningen skiljer sig åt mellan områdena, från 12 till 200 brott, liksom vilka brottstyper som har ökat. I 11 områden har antalet brott minskat. Även här skiljer sig omfattningen på minskningen åt, från 11 till 70 brott, och vilka brott som minskat. I 9 områden är antalet anmälda brott oförändrat (+/-10 brott).

På en övergripande nivå ser vi en uppåtgående trend från 2022 till 2024 av antalet brott i dessa av Östersunds stads centrala delar; Östersund övre, Östersund nedre, universitetet och norr. Dessa områden och område Odensskog har också flest antal anmälda brott. I områdena som angränsar till Östersund stads mest centrala delar ser vi både ökning, minskningar och oförändrade brottsnivåer över tid.

Förändringarna är heller inte lika stora som i de centrala delarna. Antalet anmälda brott är också lägre i jämförelse med de mest centrala områdena. För områden som ligger ytterligare längre ut från Östersunds stads centrum är det fler områden med oförändrade brottsnivåer över tid. För dessa områden, och de områden som ligger ännu lite längre ut från stadens centrum, går det inte att se några tydliga trender över tid. Antalet anmälda brott i dessa områden är också de lägsta.

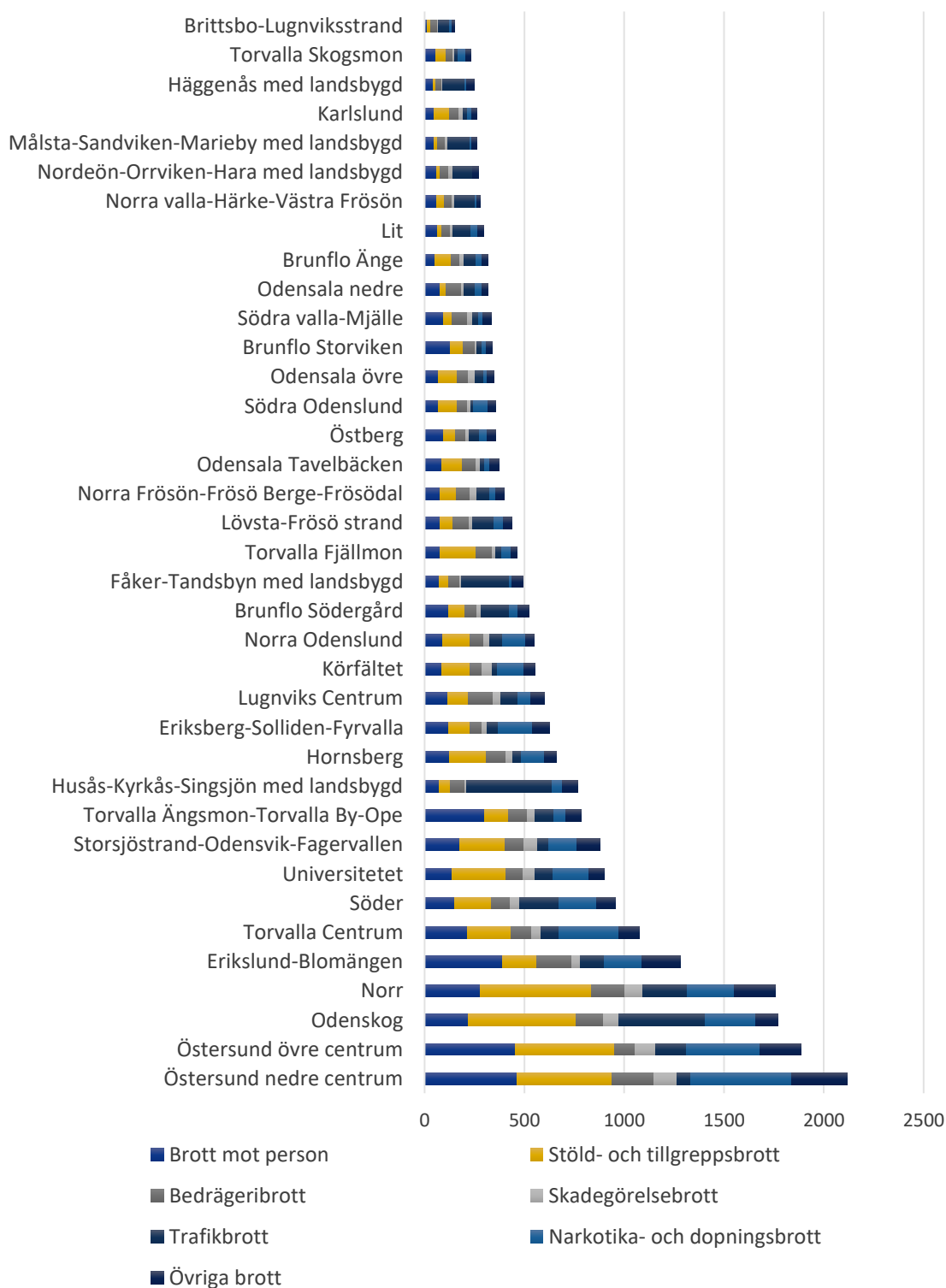
Det finns alltså en tydlig koncentration av brott till Östersunds stads centrala delar. Det finns undantag till denna generella beskrivning och de förklaras främst av att antalet brott i en enskild brottskategori är särskilt hög i ett område och att den även är hög ett visst år. I vissa av dessa områden kan förklaringen till en högre förekomst av en viss brottskategori vara områdesspecifika egenskaper eller årsspecifika händelser medan det för andra brottskategorier krävs vidare analys för att få ökad förståelse. Den geografiska fördelningen av brott²⁶ stämmer väl överens med tidigare forskning, som pekar på en högre koncentration av brott på plaster där det finns många människor i rörelse och verksamheter som genererar brott.

Området med minst antal anmälda brott är Brittsbo-Lugnvikstrand, med 149 brott under perioden 2022–2024, vilket motsvarar 39–64 anmälda brott per år. Flest anmälda brott finns i området Östersund nedre, med totalt 2 116 brott under samma period och 598–787 brott per år. På nästa sida finns en figur med brottsstatistik över alla områden.

²⁵ DeSO-områden står för SCB:s regionala indelning DeSO - Demografiska statistikområden, en rikstäckande indelning som ger möjlighet att få statistik på en låg regional nivå. 2025 gjorde SCB förändringar i indelningen av kommunernas DeSO-områden. Dock gjordes inga förändringar av Östersunds DeSO-områden.

²⁶ Forskningen visar även att den upplevda tryggheten är högre på landsbygden där det bor färre människor. Se exempelvis Brå (2025:10) Brotts och otrygghet på landsbygden.

Figur 9. Fördelningen av det totala antalet anmälda brott under treårsperioden 2022–2024 för varje område och uppdelat på olika brottskategorier.

Följande sex geografiska områden har högst totalt antal anmälda brott inom respektive brottskategori under treårsperioden 2022–2024. Inom parentes anges det högsta respektive det lägsta antalet brott för områdena:

- **Skadegörelsebrott:** Östersund nedre (130), Östersund övre (130), Norr; Odeskog, Universitetet och Storsjö strand (77)
- **Brott mot person:** Östersund övre (581), Östersund nedre, Erikslund-Blomängen, Torvalla-Ängsmon, Norr, Odeskog och Torvalla centrum (269)
- **Stöld och tillgreppsbrott:** Norr (689), Odeskog, Östersund övre, Östersund nedre, Universitetet, Torvalla centrum (262)
- **Bedrägerier:** Östersund nedre (231), Erikslund-Blomängen, Norr, Odeskog, Lugnviks centrum, Östersund övre (132)
- **Trafikbrott:** Odeskog (528), Husås-Kyrkås, Norr, Fåker-Tandsbyn, Söder, Östersund övre (184)
- **Övriga brott:** Östersund nedre (317), Östersund övre, Norr, Erikslund-Blomängen, Storsjöstrand, Odeskog (119)
- **Narkotikabrott:** Östersund nedre (580), Östersund övre, Torvalla centrum, Odeskog, Norr och Söder (226)

Tittar vi på hur många av dessa sex områden som har flest brott inom de olika brottskategorierna ser vi att återigen att Östersund stads centrala områden samt område Odeskog har flest antal brott i samtliga sju eller sex av brottskategorierna. Det innebär att brottsproblemen i dessa områden är flertaliga.

Områden med högst antal anmälda brott inom respektive brottskategori:

- Samtliga 7 kategorier: Östersund övre, Norr och Odeskog
- 6 kategorier: Östersund nedre
- 3 kategorier: Erikslund-Blomängen och Torvalla centrum
- 2 kategorier: Universitetet, Storsjö strand-Odensvik-Fagervallen och Söder
- 1 kategori: Torvalla-Ängsmon-Torvalla by-Ope, Lugnviks centrum, Husås-Kyrkås och Fåker-Tandsbyn.

För att beskriva utvecklingen för samtliga 37 områden har vi delat in dem i fyra olika grupper utifrån deras brottsnivåer.

Områden med flest brott

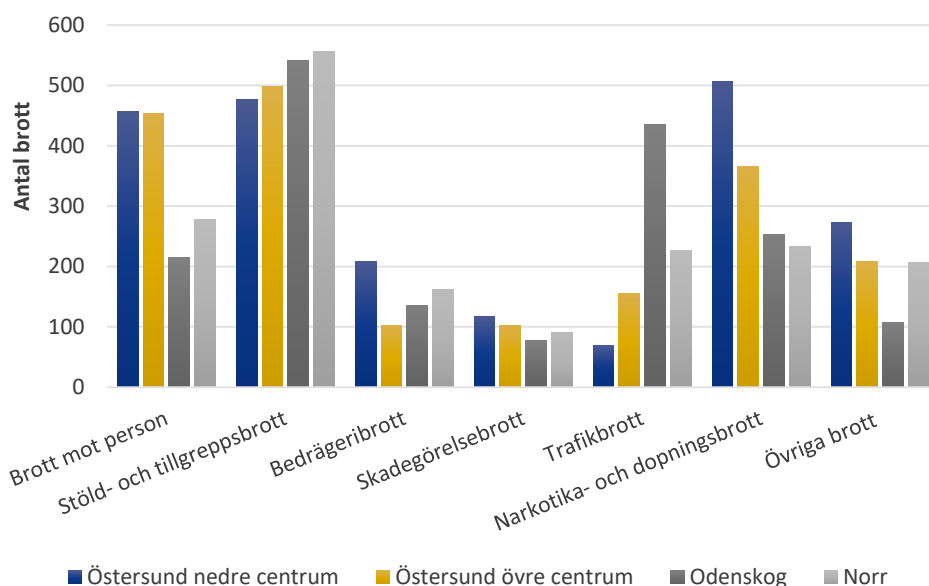
Områden med fler än 1 500 anmälda brott under perioden 2022–2024	Antal brott 2022	Antal brott 2024	Förändring i procent från 2022 till 2024 (antal brott)
Östersund nedre centrum	598	787	+32 (189)
Östersund övre centrum	497	709	+43 (212)
Odeskog	530	643	+21 (113)
Norr	477	674	+44 (197)

För samtliga fyra områden med högst antal anmälda brott under treårsperioden är trenden i brottsutvecklingen uppåtgående. Gemensamt för dessa områden är att antalet brott har ökat varje år sedan 2022. Mellan 2022 och 2023 skedde en större

ökning för att sedan, 2023–2024, fortsätta öka men i mindre omfattning. Någon vidare analys av ökningen mellan 2022 och 2023 har inte varit möjlig i lägesbilden.

För Östersund nedre har antalet anmälda brott ökat med 32 procent (189), från 598 till 787 brott, och från 2023 till 2024 ökade antalet anmälda brott med cirka 8 procent. För Östersund övre ökade antalet anmälda brott med cirka 43 procent (212), och från 2023 till 2024 ökade antalet anmälda brott med drygt 6 procent (29). För område Norr ökade antalet brott med 44 procent (197), och från 2023 till 2024 ökade antalet anmälda brott med cirka 11 procent. För område Odenskog ökade antalet anmälda brott med cirka 21 procent (113), och från 2023 till 2024 ökade antalet anmälda brott med drygt åtta procent.

Figur 10: Totalt antal anmälda brott per brottskategori och områden, åren 2022–2024.

Det finns både skillnader och likheter i vilka brott som är vanligast i de fyra områdena. Gemensamt för samtliga fyra områden är att stöld- och tillgreppsbrott är den största eller näst största brottstypen. Område Östersund nedre sticker ut i jämförelse med de andra tre områdena genom att ha det högsta antalet anmälda narkotikabrott, samt att narkotikabrott är den till andelen sett vanligaste brottet för området. Antalet bedrägeribrott är också högre för Östersund nedre, medan området har lägst antal trafikbrott i jämförelse med övriga områden. Att antalet trafikbrott är lägre kan enligt kommunpolisen rimligtvis förklaras med att området inte har några prioriterade vägar, gatorna är små och tillgången till kollektivtrafik är god. Område Odenskog skiljer sig å sin sida mot de andra områdena genom att trafikbrott är den näst vanligaste brottstypen efter stöld- och tillgreppsbrott. Förklaringen är att det finns ett stort antal anmälningar om parkeringsskador. Odenskog är ett område med många bilbesökande människor, vilket medför att parkeringsskador sker vid parkeringarna. Att dessa anmäls i hög grad kan i sin tur förklaras med att försäkringsbolagen kräver en anmälan för att ge ersättning. Att

stöld- och tillgreppsbrotten är högst i området Odensskog kan rimligtvis också förklaras med att det är ett köpcenterområde, med många butiker och även omkringliggande företag med butiker, med stöldbegärliga varor. Enligt kommunpolisen handlar de flesta tillgreppsbrotten i området om stöld i butik. Andelen bedrägeribrott för områdena med är mellan 5–10 procent. Det är en lägre andel i jämförelse med områdena med näst flest brott, där andelen är 9–14 procent.

Områden med näst flest brott

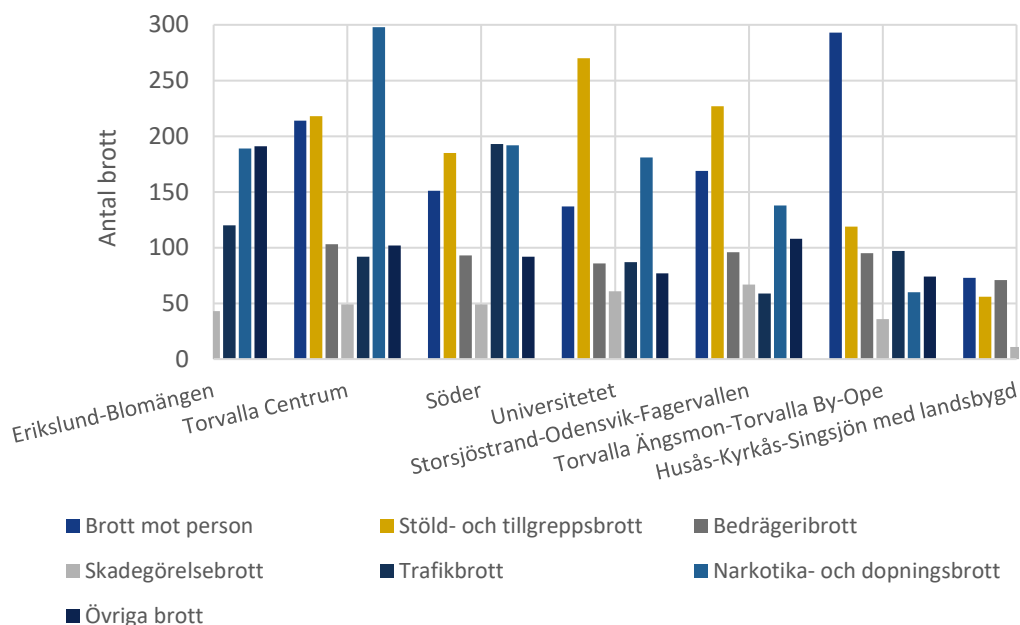
Områden med mellan 700–1 300 anmälda brott under perioden 2022–2024	Antal brott 2022	Antal brott 2024	Förändring i procent 2022 till 2024 (antal brott)
Erikslund-Blomängen	464	437	-6 (27)
Torvalla Centrum	364	382	+4 (18)
Söder	337	285	-15 (52)
Universitetet	241	317	+32 (76)
Storsjöstrand-Odensvik-Fagervallen	271	248	-8 (23)
Torvalla Ängsmon-Torvalla By-Ope	270	265	Oförändrat (+5)
Husås-Kyrkås-Singsjön med landsbygd	250	235	-6 (15)

Gemensamt för samtliga områden, förutom område Universitetet, är att förändringen över tid – ökning eller minskning – ligger på som högst 15 procent vid en jämförelse över treårsperioden. På så sätt skiljer sig dessa områdens utveckling i jämförelse med den förra gruppen som hade flest antal anmälda brott, där trenden var enbart uppåtgående och storleksmässigt större med en ökning på mellan 21–44 procent. I område Universitetet, som geografiskt sett ligger i direkt anslutning till Östersund nedre och Östersund övre, har antalet anmälda brott ökat med 32 procent. Därmed liknar Universitetets brottsutveckling den som syns för de tre områdena Östersund övre, Östersund nedre och Norr.

Områdena Erikslund- Blomängen, Husås-Kyrkås-Singsjön med landsbygd, Storsjöstrand-Odensvik-Fagervallen och Söder har en nedåtgående trend i brottsutveckling, med minskningar i antalet brott på mellan 6 och 15 procent under tidsperioden 2022–2024. I Erikslund-Blomängen, Husås-Kyrkås-Singsjön med landsbygd, Storsjöstrand-Odensvik-Fagervallen och för område Torvalla centrum förekommer årsvariationer där antalet brott har både minskat och ökat under treårsperioden. Ett exempel är Storsjöstrand-Odensvik-Fagervall där antalet anmälda brott ökade med 33 procent (90 brott) från 2022 till 2023, för att sedan minska med 31 procent (113 brott) från 2023 till 2024. I område Söder, där antalet brott minskat med 15 procent, har antalet anmälda brott minskat varje år från 2022.

Torvalla centrum har sett en ökning av antalet brott med fem procent (18 brott)
Brottsutvecklingen i Torvalla Ängsmon-Torvalla By-Ope är oförändrad.

Figur 11: Totalt antal anmälda brott per brottskategori och områden, åren 2022–2024.

Vilka brottskategorier som är vanligast i de olika områdena skiljer sig åt, liksom omfattningen på de olika brottstyperna i områdena. Gemensamt för samtliga områden i den här gruppen är nivåerna på antalet bedrägeribrott, som motsvarar 9–14 procent av respektive områdes totala antal anmälda brott.

Områdena Erikslund Blomängen och Torvalla Ängsmon-Torvalla By-Ope sticker ut med högst antal anmälda brott mot person i jämförelse med de andra områdena. Brott mot person utgör 30 respektive 38 procent av det totala antalet anmälda brott i områdena. Området Torvalla centrum sticker ut med en hög andel narkotikabrott (cirka 28 procent) och Universitetet sticker ut med en med hög andel stöld- och tillgreppsbrott (drygt 30 procent). Husås-Kyrkås-Singsjön med landsbygd sticker ut med en högre andel trafikbrott (cirka 56 procent). Till skillnad från område Odenskog handlar trafikbrotten i Husås-Kyrkås-Singsjön med landsbygd om vilt- och trafikolyckor snarare än parkeringsolyckor. Förklaringarna till dessa skillnader går delvis att finna på årsbasis, det vill säga att den höga andelen kan kopplas till att ett stort antal brott anmäldes ett särskilt år. I andra fall är fördelningen av antalet brott per år relativt jämn.

Områden med näst minst brott

Områden med mellan 300 och 699 anmälda brott under perioden 2022–2024	Antal brott 2022	Antal brott 2024	Förändring i procent 2022 till 2024 (antal brott)
Hornsberg	194	220	+13 (26)
Eriksberg-Solliden-Fyrvalla	197	205	Oförändrat (+8)
Lugnviks Centrum	227	200	-12 (27)
Körfältet	149	220	+48 (71)
Norra Odenslund	153	167	+9 (14)
Brunflo Södergård	184	131	-35 (53)
Fåker-Tandsbyn med landsbygd	147	166	+13 (19)
Torvalla Fjällmon	199	129	-35 (70)
Lövsta-Frösö strand	150	136	-9 (14)
Norra Frösön-Frösö Berge-Frösödal	114	110	Oförändrat (-4)
Odensala Tavelbäcken	128	117	-9 (11)
Östberg	127	124	Oförändrat (-3)
Södra Odenslund	113	110	Oförändrat (-3)
Odensala övre	125	118	Oförändrat (-7)
Brunflo Storviken	92	107	+16 (15)
Södra Valla-Mjälle	95	121	+27 (26)
Odensala nedre	107	107	Oförändrat (0)
Brunflo Änge	112	101	-10 (11)

Det totala antalet anmälda brott per område och år i den här och nästa områdesgrupp är färre än i de två tidigare områdesgrupperna. Därför är det här viktigt tänka på de ”små talens inverkan”. Det innebär att när urvalet är litet kan en ökning eller minskning av enstaka eller fåtal anmälda brott över tid förändra resultatet mycket, eftersom varje brott utgör en relativt stor del av det totala antalet anmälda brott. Ett exempel på detta är området Brittsbo-Lugnsvik strand där antalet brott ökade med 25, vilket motsvarar 64 procent, medan samma ökning av antalet brott i Södra Valla-Mjälle innebar en ökning motsvarande 27 procent. Mot bakgrund av de ”små talens inverkan” beskriver vi förändringar som motsvarar tio eller färre anmälda brott som *oförändrat* med antalet brott inom parentes. I samtliga fall där det görs är den procentuella förändringen som högst nio procent.

Det går inte att se några tydliga gemensamma trender för den här områdesgruppen. Sex områden har ett ökat antal brott, sex områden har ett minskat antal och sex

områden har ett oförändrat antal brott vid jämförelse över treårsperioden. Det går inte heller att se något tydligt mönster i brottsutvecklingen vid en jämförelse av områden med 500–699 brott och områden med 300–499 brott.

I sex områden (Lugnaviks Centrum, Brunflo Södergård, Torvalla Fjällmon, Lövsta-Frösö strand, Odensala Tavelbäcken och Brunflo Änge) är brottsutvecklingstrenden nedåtgående, med en minskning av antalet anmälda brott från 2022 till 2024. I dessa områden förekommer årsvariationer där antalet brott både har minskat och ökat under tidsperioden, eller har legat kvar på en oförändrad nivå två år i rad. Ett exempel är Lugnaviks centrum där antalet brott minskade från 227 till 172 brott mellan åren 2022 och 2023, för att sedan öka till 200 brott år 2024. Torvalla Fjällmon är det enda område som har sett en minskning av anmälda brott varje år sedan 2022.

I sex områden (Hornsberg, Körfältet, Norra Odenslund, Brunflo Södergård, Fåker-Tandsbyn med landsbygd, Brunflo Storviken och Södra Valla-Mjälle) är trenden uppåtgående, med en ökning av antalet anmälda brott från 2022 till 2024. Ökningarna av antalet brott har framför allt skett mellan åren 2022 och 2023, för att sedan från 2023 till 2024 minska i antal eller ligga på en oförändrad nivå. Ett exempel är Norra Odenskog där antalet anmälda brott ökade från 153 till 227 mellan åren 2022 och 2023, för att sedan minsta till 167 anmälda brott år 2024. Det enda område som har haft en ökning av antalet brott varje år är Körfältet.

I sex områden (Eriksberg-Solliden-Fyrvalla, Norra Frösön-Frösö Berge-Frösödal, Östberg, Södra Odenslund, Odensala övre och Odensala nedre) är trenden för brottsutvecklingen oförändrad över tidsperioden 2022–2024. I dessa områden förekommer årsvariationer där antalet brott både har minskat och ökat under treårsperioden, eller legat kvar på samma nivå varje år.

Områden med minst brott

Områden med färre än 299 anmälda brott under perioden 2022–2024	Antal brott 2022	Antal brott 2024	Förändring i procent 2022 till 2024 (antal brott)
Lit	94	108	+15 (14)
Norra Valla-Härke-Västra Frösön	102	75	-26 (27)
Nordeön-Orrviken-Hara med landsbygd	66	66	Oförändrat (0)
Målsta-Sandviken-Marieby med landsbygd	66	66	Oförändrat (-0)
Karlslund	57	109	+91 (52)
Häggenås med landsbygd	77	89	+15 (12)
Torvalla Skogsmon	66	92	+39 (26)
Brittsbo-Lugnaviksstrand	39	64	+64 (25)

För de åtta områdena i gruppen med lägst antal anmälda brott under tidsperioden 2022–2024 går det inte att se någon tydlig gemensam trend i brottsutvecklingen. Det förekommer årsvariationer där antalet brott både har minskat och ökat under treårsperioden, eller legat kvar på samma nivå varje år. Ett exempel på årsvariationer kan ses i områdena Nordeön-Orrviken-Hara med landsbygd och Målsta-Sandviken-Marieby med landsbygd, som båda ligger på Annersia och angränsar till varandra. Där skedde mer än en fördubbling av antalet anmälda brott från 2022 till 2023, för att 2024 återgå till 2022 års nivå av antalet anmälda brott. Förklaringen till denna tydliga årsvariation är att antalet anmälda trafik- och viltolyckor ökade åren 2022–2023, för att sedan minska igen 2023–2024. En annan förklaring är att antalet misshandelsbrott ökade för båda områdena tillsammans, från 3 till 28 brott, år 2023.

5. Brottsutvecklingen för vissa målgrupper och brottsproblem

I det här kapitlet ligger fokus på att beskriva brottsutvecklingen för vissa målgrupper och för specifika brottsområden. Detta görs för att öka kunskapen om den lokala utvecklingen, omfattningen och konsekvenserna av brottsligheten. Alla tänkbara målgrupper och brottsproblem beskrivs inte här – fler kommer att tillkomma i kommande lägesbilder och kortanalyser.

Valet av områdena Hatbrott mot samer, Näringslivets utsatthet för brott, Välfärdsbrott och ekonomisk brottslighet samt Våld mot barn och unga grundar sig i att de har uppmärksammats både nationellt och lokalt under de senaste två åren, men inte har beskrivits i tidigare lägesbild. Området Politikens utsatthet för hot och våld har valts utifrån att det är valår 2026. Området Vårdsbejakande extremism har valts utifrån att området har uppmärksammats lokalt.

Hatbrott mot samer

En rekommendation i Brottsförebyggande rådets rapport *Hatbrott mot samer* (Brå 2024:5) är att inkludera hatbrott mot samer i lokala kartläggningar av brottsligheten inom samiska förvaltningskommuner, vilket Östersunds kommun är. Omfattningen på samernas utsatthet för hatbrott och andra uttryck av rasism i vår kommun är dock svår att beskriva utifrån befintlig brottsstatistik. Enligt underlag från polisen anmäldes ett hatbrott mot samer i Östersunds kommun under tidsperioden 2022–2024. Enligt Brås rapport finns det flera orsaker till det låga antalet anmälningar: gruppen samer är liten till antalet, anmälningsbenägenheten för hatbrott är generellt sett låg och dessutom sker hatbrott mot samer i en lokal kontext med kända gärningspersoner – en faktor som ytterligare minskar benägenheten att anmäla. I Brås rapport beskrivs även hur anmälningsbenägenheten kan påverkas av ”den historiska relationen till staten som en följd av den politik som förts mot samer, där rättsväsendet ses som statens förlängda arm. (s.12)”

Mot den bakgrunden bedöms följande huvudresultat från Brås rapport om hatbrott mot samer vara relevant även för att beskriva samernas utsatthet för och konsekvenser av hatbrott i Östersunds kommun:

”Hatbrott mot samer förekommer i många miljöer

Enligt både intervjuer och polisanmälningar framgår att hat mot samer förekommer i olika typer av miljöer och sammanhang. Det kommer till uttryck i skolan, på arbetsplatsen, i hemmiljö, på offentliga platser och inte minst på internet. Grovheten varierar från kränkande beskrivningar av samer till grövre rasistiska tillmälen, hot- och våldsbrott.

Varierande grovhet i brotten som drabbar rennäringen

Rennäringen utsätts för varierande brottslighet. Många av brotten involverar renar och består av olika typer av händelser – från smitning vid renpåkörning och hundar som jagat eller attackerat renar, till renar som medvetet körts över med skotrar eller skjutits. Brottplatsen är ofta skogen eller annan avsides plats, och det saknas generellt utpekade gärningspersoner samt vittnen. Därför är det svårt att fastställa eventuella hatbrottsmotiv. Personer inom rennäringen utsätts också både för hot och olika former av skadegörelse.

Hatbrott som en reaktion på samiska rättigheter

I intervjuerna framkommer att vissa händelser upplevs aktivera hatbrotten. En del av hatbrotten som drabbar rennäringen tar avstamp i konflikter med markägare, skogsägare och bönder som inte vill att renar vistas på markerna. Andra konfliktsituationer handlar om jägare och skoteråkare som anser sig begränsade av renskötselrätten. Även samebyarnas geografiska placering i förhållande till andra verksamheter kan påverka graden av exponering för hatbrott. Det finns också tecken på att hatbrotten kan öka när samiska rättigheter erkänns eller uppmärksammas.

Hatbrott får konsekvenser i vardagen

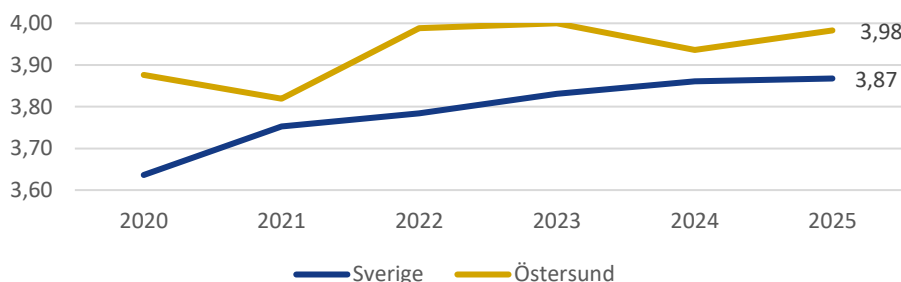
Ett återkommande tema i intervjuerna är en oro i vardagen över att inte veta om, hur och när hatbrotten kan komma att ske. Flera beskriver oron som särskilt påtaglig när de bär kläder som vittnar om en samisk identitet, där den samiska klädedräkten kolt är det vanligaste exemplet. Risken att utsättas för hatbrott och andra uttryck för rasism leder också till att vissa väljer att dölja sin samiska identitet.”

(Sammanfattning, Hatbrott mot samer, Brå, 2024)

Brott och upplevd otrygghet kopplat till näringslivet

Trenden för tidsperioden 2020–2025 är att företagen i Östersunds kommun i lägre utsträckning än genomsnittet av företagarna i Sverige anger att brottslighet och otrygghet påverkar det lokala företagsklimatet negativt. Under tidsperioden 2020–2025 är Östersunds kommun en av tre kommuner, av de totalt 23 kommunerna i SKR:s kommungrupp ”Större städer”, där företagen i lägst utsträckning uppger att brottslighet/otrygghet påverkar företagen negativt. De två övriga kommunerna är Örnsköldsvik och Umeå. Östersund, Umeå och Luleå är de kommuner i gruppen ”större städer” med lägst andel företagare som år 2025 uppgav att kommunen behöver prioritera åtgärder för att motverka brottslighet/otrygghet framför andra åtgärder. Resultaten kommer från branschorganisationen Svenskt Näringslivs årliga enkät om det lokala företagsklimatet²⁷.

Figur 12. Ranking på frågan om Brottslighet och otrygghet: I vilken utsträckning påverkas ditt företag negativt av brottslighet/otrygghet i din kommun? Notera att höga siffror (på 1–6 skalan) betyder att företagen upplever att de inte påverkas alls eller i mycket låg utsträckning. Det är alltså en omvänd skalgradering.

Källa: Svenskt näringsliv, Företagsklimatet 2025.

2025 hamnar åtgärden ”minskad brottslighet/ och ökad trygghet” på sjunde plats när Östersunds kommuns företagare får välja mellan fjorton åtgärder som kommunen bör prioritera för att förbättra det lokala företagsklimatet. Cirka 31 procent av de svarande företagarna i kommunen har valt denna åtgärd. 2024 rankades åtgärden på nionde plats med en motsvarande andel på 26 procent. Åtgärder som prioriteras högre än brottslighet/otrygghet är exempelvis enklare att delta i upphandlingar, förbättra det lokala näringslivet, fler bostäder och kortare handläggningstider. I de kommuner där de lokala företagen rankade åtgärden som den främsta prioriteringen för kommunen var det 50 procent eller högre av de svarande företagarna som valt denna åtgärd. Exempel på sådana kommuner är Södertälje, Eskilstuna, Gävle, Borås och Kristianstad.

²⁷ Svenskt Näringsliv (2025). Företagsklimatet. Tabell Brottslighet och otrygghets påverkan på företagsklimatet i Östersunds kommun. Företagsklimatet är en enkätundersökning som Branschorganisationen Svenskt Näringsliv genomför varje år för att undersöka hur företagsklimatet är i landets kommuner. Sedan 2020 ställs frågor till lokala företagare om hur deras verksamhet påverkas av brottslighet och otrygghet.

Vanligaste brotten som företag utsätts för

På lokal nivå har vi inte underlag för att beskriva de lokala företagens utsatthet för brott utifrån brottsstatistiken. Det vi kan se på den lokala områdesnivån är att det företagstätta området Odenskog i staden Östersund har ett högre antal anmälningar om stöld och tillgreppsbrott i jämförelse med andra brottstyper och i jämförelse med andra områden. I de centrala delarna av staden Östersund – där det också finns en hög koncentration av företag, inklusive fastighetsbolag – är skadegörelsebrott och stöldbrott mer vanligt förekommande än i andra områden.

På en övergripande kommunnivå kan vi se att butiksstölder ökade med 15 procent (54 brott) under tidsperioden 2022–2024, från 361 till 415 brott. Sett över den längre tidsperioden 2017–2024 var antalet anmälda butiksstölder åren 2021–2024 lägre än för åren 2017–2020. Skadegörelsebrott minskade med 27 procent (181 brott), från 631 till 450 brott, mellan 2022 och 2024. Fakturabedrägerier – som ofta drabbar företagare – ökade från 38 till 71 brott under tidsperioden 2022–2024, vilket är det högsta antalet anmälningar under perioden 2019–2024. En positiv aspekt är dock att antalet fullbordade fakturabedrägeriförsök har minskat för varje år i länet, vilket enligt polisen²⁸ tyder på en god och kontrollerad fakturahantering hos både företag och privatpersoner i länet.

Hösten 2025 publicerade Brå två studier om företagens utsatthet för brott. I den ena studien²⁹, som bygger på en nationell enkätundersökning riktad till företag, uppgav fyra av tio företag att de utsatts för brott de senaste 12 månaderna. De vanligaste brotten var stöld eller inbrott samt bedrägeri. Studien visar att större företag med många anställda löper högre risk att utsättas för brott, liksom företag som uppger att de har problem med ordningsstörningar i närområdet. Högst andel utsatta företag finns inom hotell- och restaurangbranschen, där mer än sex av tio företag uppgav att de har utsatts för brott. Lägst andel utsatta företag fanns inom informations- och kommunikationsverksamhet, där tre av tio företag uppgav att de hade utsatts för brott. Majoriteten av de utsatta företagen uppgav att de inte polis-anmälde brotten, men benägenheten att anmäla skiljer sig mellan olika branscher.

Den andra studien³⁰, som bygger på en genomgång av vilka brott företag och organisationer anmäler, visar att den vanligaste brottstypen som anmäldes under perioden 2018–2023 var skadegörelsebrott, följt av stöld- och tillgreppsbrott samt bedrägeribrott. Tillsammans utgjorde dessa brottstyper 89 procent av samtliga anmälda brott mot företag och organisationer. Anmälda bidragsbrott, trafikbrott samt övriga brott utgjorde vardera 2–5 procent. För brottstyperna skadegörelse och bedrägeribrott var det vanligare med upprepad utsatthet, det vill säga att samma företag eller organisation gjorde flera anmälningar för dessa brott vid olika tillfällen. Det var mindre vanligt vid anmälda stöld- och tillgreppsbrott. De flesta

²⁸ Polismyndigheten, Lokalpolisområde Jämtland (2025).

²⁹ Brå (2025c). Enkäten har besvarats anonymt och den slutliga svarsfrekvensen var 33 procent (6 469 företag). En klar majoritet av de svarande utgörs av aktiebolag och enskilda näringsidkare (cirka 90 procent).

³⁰ Brå (2025b).

anmälda brott var riktade mot aktiebolag (56 procent) följt av bankaktiebolag (15 procent) och kommuner (13 procent).

De vanligaste brotten där företagen själva är de som begår brotten är enligt Ekobrottsmyndigheten skattebrott och bokföringsbrott.³¹ Ett risktillfälle är när företag har ekonomiska svårigheter, exempelvis innan eller vid konkurs. I relation till detta är det värt att synliggöra att antalet konkurser i kommunen ökade med åtta procent 2024. Fram till oktober i år 2025 har antalet ökat med 15 procent.³²

Ekobrott och välfärdsbrott

Den lokala omfattningen och konsekvenserna av olika typer av ekonomisk brottslighet och välfärdsbrottslighet är svår att säkerställa. Välfärdsbrott innebär att offentliga utbetalningar inom välfärdssystemet betalas ut på felaktiga grunder. Det sker för egen vinning skull – av privatpersoner, företag, stiftelser eller föreningar. Bidragsbrott, penningtvättbrott och folkbokföringsbrott är exempel på välfärdsbrott. Ekonomisk brottslighet, också kallad ekobrott, är ett samlingsbegrepp som innehåller olika brott, där de vanligaste är skattebrott och bokföringsbrott. Båda brottsområdena har fått ökad uppmärksamhet både på nationell och lokal nivå de senaste åren. Närliggande brottsproblem, som otillåten påverkan och korruption, är också relevanta i sammanhanget men beskrivs inte här.

Nationellt uppskattas välfärdsbrottsligheten i dagsläget vara mer lönsam än exempelvis narkotikabrottsligheten. Enligt Ekobrottsmyndigheten finns det ingen specifik siffra för vad ekobrotten kostar samhället varje år, men statistiken visar att det rör sig om över 100 miljarder kronor.³³

Den ökade nationella uppmärksamheten avspeglas delvis när vi tittar på den lokala brottsstatistiken. I flera av kommunens förvaltningars internkontroll- och verksamhetsplaner för åren 2022–2025 har förvaltningarna även identifierat risker kopplade till välfärdsbrott, vilka negativa konsekvenser de medför och förebyggande åtgärder för att minska riskerna (se kapitel 7). I förvaltningarnas bidrag till lägesbilden finns det dock inga faktiska exempel på felaktiga utbetalningar från kommunen. Tittar vi på specifika brott pekar statistiken för anmälda brott både på ökningar och minskningar. Nedan beskriver vi utvecklingen för bidragsbrott, skattebrott, penningtvättbrott och folkbokföringsbrott.

- **Bidragsbrott:** Bidragsbrott är den vanligaste anmälda brottstypen. 2024 anmäldes 58 bidragsbrott i Östersunds kommun. Det är den lägsta siffran under tidsperioden 2017–2024 och motsvarar en minskning med 57 procent i jämförelse med 2022 då 135 brott anmäldes. Mellan åren 2017 och 2023 anmäldes som lägst 135 och som högst 387 bidragsbrott per år. Högst antal anmälningar skedde under coronapandemiåret, 2019, vilket även var en

³¹ Ekobrottsmyndigheten (2025).

³² UC (2025). UC är ett affärs- och kreditinformationsföretag som bland annat för statistik över antalet konkurser.

³³ Ekobrottsmyndigheten (2025).

nationell trend. Den ökningen kan kopplas till att många nya bidrag betalades ut vid den tiden, och att även myndigheters kontroller av dessa stöd ökade. Det främsta förklaringen till minskningen mellan 2023 och 2024 är bidragsbrott mot Försäkringskassan minskade med 80 procent från 2023 till 2024. 26 bidragsbrott mot Försäkringskassan anmäldes 2024 vilket är det lägsta antalet under tidsperioden 2017–2024. Minst antal bidragsbrott har anmälts mot kommunen. 2024 anmäldes inga brott, 2022 och 2023 anmäldes totalt två. Högst antal brott (18) anmäldes 2021. I kommunens förvaltnings underlag till lägesbilden finns inte heller några rapporterade ärenden eller polisanmälningar om felaktiga utbetalningar. Bidragsbrott mot A-kassorna och arbetsförmedlingen har minskat från 34 till 9 brott under tidsperioden 2022–2024 och ligger därmed på en liknande nivå som 2018. Bidragsbrott mot PPM, CSN och migrationsverket har ökat från två till 23 under samma period. Högst antal brott (52) mot dessa myndigheter anmäldes 2018. Mot bakgrund av den uppmärksamhet som bidragsbrott har fått de senaste åren, och de risker med felaktiga utbetalningar som lyfts av kommunens förvaltningar, skulle det vara fördelaktigt med bättre kunskap om orsakerna till minskningen och det låga antalet brottsanmälningar mot kommunen.

Försäkringskassan har bidragit med ett underlag till denna lägesbild som beskriver de ärenden om bidragsbrott på kommunnivå för åren 2020–2024 där det enligt dem varit aktuellt med en polisanmälan. 2024 var det totala beloppet för konstaterade ärenden med felaktiga utbetalningar drygt 2,2 miljoner kronor, fördelat på 19 ärenden. Det totala beloppet för felaktiga utbetalningar varierar per år, från som lägst 520 000 till som högst 2,2 miljoner kronor. Antalet ärenden per år och beloppen för enskilda ärenden varierar – vissa kan omfatta ett högt belopp medan andra ett lägre.

- **Skattebrott:** Antalet anmälda skattebrott varierade över tid. 2024 anmäldes 43 brott, vilket är det högsta antalet anmälningar under tidsperioden 2022–2024. Året innan anmäldes två skattebrott. Cirka hälften av anmälningarna 2024 handlade om skatteavdragsbrott. Antalet anmälda brott var mer konstant under åren 2017–2022 med mellan nio och 22 anmälda brott.
- **Penningtvättbrott:** Antalet penningtvättbrott halverades nästan från 2023 till 2024, från 38 till 20 brott. Sett över en längre tidsperiod, 2017–2024, har antalet anmälda penningtvättbrott ökat från i snitt åtta anmälda brott per år 2017–2021 till i snitt 20 brott per år 2022–2024.
- **Folkbokföringsbrott:** Antalet folkbokföringsbrott ökade från 21 anmälda brott år 2021 till 29 anmälda brott år 2024. En jämförelse mot åren 2017–2019 går inte att göra eftersom statistik saknas för dessa år.

Våld bland barn och unga

Hösten 2024 gjordes en kartläggning³⁴ av våldets förekomst bland barn och unga i åldersgruppen 0–18 år under tidsperioden 2020–2023, inom ramen för kommunens våldsförebyggande arbete.

En viktig slutsats från kartläggningen var att det är svårt att få en heltäckande lokal bild av vilka våldstyper som är vanligast förekommande bland barn och unga. Den slutsatsen är även viktig att ta hänsyn till i den här beskrivningen av våld bland barn och unga, eftersom den utgår från kartläggningen.

Enligt polisens statistik över anmälda brott mot person mellan 0–18 för åren 2020–2021 samt 2023³⁵ var misshandel den vanligast förekommande våldstypen, med som lägst 95 och som högst 136 anmälningar per år. Därefter kom olaga hot (39–59 anmälningar), våldtäkt (18–30 anmälningar) och rån (fem eller färre anmälningar per år).

Enligt en självskattningsenkät³⁶ från 2021 uppgav dock långt fler av de tillfrågade eleverna i årskurs 4–9 att de hade utsatts för hot, snarare än misshandel. Som lägst cirka 17 procent (tjejer i årskurs 4–6) och som högst 24 procent (tjejer i årskurs 7–9) av eleverna uppgav att de hade utsatts för hot. Cirka fem procent av både killarna och tjejerna i årskurs 4–6 och tjejerna i årskurs 7–9 uppgav att de hade utsatts för misshandel. Killarna i årskurs 7–9 uppgav att de var utsatta i högre utsträckning (sju procent). Nivån på den självrapporterade utsattheten bland eleverna i Östersunds kommun låg i linje med resultaten från Brås nationella enkätundersökning *Skolundersökningen om brott* från 2023.

Enligt socialtjänstens statistik över orosanmälningar för åren 2019–2023 är fysiska övergrepp, våld i hemmet och bevitning av våld i hemmet de vanligaste våldstyperna som barn och unga utsätts för. Även 2024 var våld den vanligaste anmälningsorsaken.

Enligt verksamheten Barnahus i Jämtlands³⁷ statistik över våldstyper är våldsbrott, sexuella övergrepp och barnfridsbrott de vanligaste förekommande brottskategorierna som barn och unga utsattes för år 2023.

Fördelningen på ålder och kön visar att den största andelen barnförhör hålls med barn och unga som är mellan 12 och 15 år gamla. Den största skillnaden mellan flickor och pojkar återfinns i åldrarna 13–15 år, där flickor deltar i långt fler förhör

³⁴ Urban Utveckling (2024). *Kartläggning av våld mot och bland barn och unga mellan 0–18 år i Östersunds kommun*. Syftet med kartläggningen var att bidra med kunskap och förståelse för det grova och det lindriga våldets omfattning och karaktär *mot* och *bland* unga. Begreppet *våld mot barn* innefattar alla former av fysiskt och psykiskt våld, skada och övergrepp, vanvård och försummelse, misshandel och utnyttjande, inklusive sexuella övergrepp.

³⁵ Urban Utveckling (2024). På grund av felaktigheter i polisens statistik från 2022 har detta år exkluderats från kartläggningen.

³⁶ Statistik över självskattad utsatthet för brott av elever i årskurs 4–9 år 2021 (Östersunds kommun 2021) I: Urban Utveckling (2024).

³⁷ Verksamheten Barnahus Jämtlands län är en samverkan mellan Åklagarmyndigheten, Polismyndigheten, Region Jämtland Härjedalen och alla åtta kommuner i länet. På Barnahus arbetar de olika verksamheterna tillsammans för att våld och övergrepp mot barn och unga ska upphöra. För mer information: [Barnahus Jämtlands län](#)

än pojkar. Under verksamhetsåret 2023 genomförde Barnahus Jämtlands län 83 barnförhör som handlade om barn och unga hemmahörande i Östersunds kommun (av totalt 204 barnförhör i hela länet).

Vilka begår grovt våld mot barn och unga och var sker det?

Barnahus Jämtlands län för också statistik över barnens relation till de misstänkta förövarna. Statistiken visar att den absolut vanligaste förövaren av vålds- och sexualbrott mot barn och unga är en person med nära relation till offret. I en stor majoritet av fallen är förövaren offrets pappa.

När det gäller våld *mellan* barn visar kartläggningen att det är svårare att säga vem som är förövaren. Polisens statistik över anmälda brott visar att när det gäller exempelvis misshandel och våldtäkt är det vanligast att förövaren är en person som är bekant för offret. Intervjupersoner som arbetare med fältarbete beskriver att det vanligaste är att våldet begås av andra jämnåriga ungdomar. Denna beskrivning stämmer överens med resultaten från Brås *enkätundersökning Skolundersökningen om brott* som visar att skolmiljön (under skoltid) är den vanligaste platsen för både grov och lindrig misshandel.³⁸

Platsen för det grova våldet skiljer sig åt. Våldet som begås mot barn och unga av vuxna sker främst i hemmiljö. Grovt våld mellan barn sker främst i skolmiljö och på platser där barn och unga umgås. Enligt kartläggningen kan även våldshändelser mellan och mot barn föregås av att personerna har haft kontakt i olika digitala forum. Det är även en plats där barn och unga enligt kartläggningen utsätts för olika typer av våld utan insyn från vuxenvärlden.

Vilka begår lindrigt våld mot barn och unga och var sker det?

De våldstyper som brukar klassas som lindrigt våld är bland annat mobbning och trakasserier samt rasistiska eller sexistiska glåpord.

Enligt självskattningsenkäten från 2021 uppgav 32 procent av flickorna i årskurs 4–6 och 22 procent av flickorna i årskurs 7–9 att de under de senaste sex månaderna hade utsatts några enstaka gånger för mobbing, trakasserier eller att ha blivit utfrysta av andra. Bland pojkarna i samma årskurser svarade 17 respektive 11 procent att de hade utsatts enstaka gånger.

Vilka begår lindrigt våld mot barn och unga och var sker det?

De våldstyper som brukar klassas som lindrigt våld är bland annat mobbning och trakasserier samt rasistiska eller sexistiska glåpord.

Enligt självskattningsenkäten från 2021 uppgav 32 procent av flickorna i årskurs 4–6 och 22 procent av flickorna i årskurs 7–9 att de under de senaste sex månaderna hade utsatts några enstaka gånger för mobbing, trakasserier eller att ha

³⁸ Brå (2023).

blivit utfrysta av andra. Bland pojkarna i samma årskurser svarade 17 respektive 11 procent att de hade utsatts enstaka gånger.

Skolan är den plats där majoriteten av eleverna upplever att de har blivit utsatta, följt av internet/mobilen. 75 procent av de utsatta flickorna och 76 procent av de utsatta pojkarna i årskurs 4–9 uppgav skolan som den plats där de hade blivit mobbade, trakasserade eller utfrysta någon gång under de senaste sex månaderna.

Den bild som målas upp av den personal inom skola och fältverksamhet som intervjuades i kartläggningen om våld mot barn och unga pekar på att det lindriga våld som drabbar barn och unga i Östersunds kommun främst utförs av andra barn och unga. Enligt intervjupersonerna utövas det lindriga våldet ofta på gruppnivå och innefattar olika aspekter av grupptryck. Att skolan är den vanligaste platsen för dessa typer av våld stämmer överens med vad intervjuad skolpersonal beskriver i kartläggningen och resultaten från Skolundersökningen om brott från 2023.

Politikers utsatthet för hat och våld

2026 är det valår i Sverige. Hösten 2025 publicerades den senaste versionen av Politikernas trygghetsundersökning (PTU) från Brå. Rapporten beskriver förtroendevaldas utsatthet för trakasserier, hot och våld. Resultat på kommunnivå finns inte. Här beskrivs därför huvudresultaten från 2025 års undersökning³⁹:

- Var fjärde politiker utsattes för någon form av hot, trakasserier, våld, skadegörelse eller stöld under 2024. Var fjärde utsatt politiker hade under 2024 övervägt att lämna samtliga sina uppdrag på grund av utsattheten. Det var en mindre andel jämfört med valåret 2022 då drygt 29 procent uppgav att de hade utsatts. De senaste åren har utsattheten varit högre under valår.
- Utsattheten var högre bland kvinnor än män, 27 respektive 24 procent. Detta mönster har framkommit i mätningarna sedan 2018. Utsattheten var också högre bland förtroendevalda i riksdagen. Av riksdagsledamöterna uppgav 65 procent att de utsattes under 2024, jämfört med 31 procent av de förtroendevalda i regioner och 25 procent av de förtroendevalda i kommuner. Kända kvinnor var oftare utsatta än kända män.
- Jämfört mellan åldersgrupper var utsattheten högst bland de som är 30–39 år (knapp 36 procent). Lägst utsatthet fanns i de äldre åldersgrupperna.
- För tredje mätningen i rad var Miljöpartiet det parti som uppvisade högst andel utsatta; 33 procent. Centerpartiet hade lägst andel utsatta; 20 procent.
- Bland de förtroendevalda som utsattes under 2024 uppgav nästan hälften, 47 procent, att de påverkades i sitt förtroendeuppdrag, antingen till överväganden eller till faktiska handlingar. Det är den högsta nivån sedan mätningen startade. Det var en högre andel utsatta kvinnor än män som uppgav att de påverkades (53 respektive 42 procent).

³⁹ Undersökningen genomförs vartannat år av Brottsförebyggande rådet.

Våldsbejakande extremism

Under 2024 och 2025 har Östersund och även andra kommuner i länet sett en ökning av symboler och klistermärken från högerextrema grupper. Det är en trend som även syns nationellt.⁴⁰ Det har främst klistrats upp symboler på lyktstolpar, elskåp och andra offentligt tillgängliga objekt. Detta har skett på olika ställen i kommunen, men under 2025 bedöms det finnas en viss koncentration i område Torvalla och då längs med promenadstråk. Det har även skett ett antal händelser av mer allvarlig skadegörelse, exempelvis vid en skola. Prideflaggor har stulits och bränts och en misshandel har inträffat.

En medialt uppmärksammas händelse/trend var den då det visade sig att vissa personer knutna till dessa grupper hade bokat kommunalt ägda sportlokaler. Händelserna har lyfts inom ramen för Östersunds trygghetsarbete Effektiv Samordning för Trygghet (EST).

6. Förvaltningarnas bild av brottslighet och otrygghet

I det här kapitlet beskriver vi de kommunala förvaltningarnas samt det kommunägda fastighetsbolagets Östersundshem bild av hot och våld mot sin personal samt problem med brottslighet och upplevd otrygghet under tidsperioden 2022–2024.

Östersunds kommun har sju förvaltningar:

- Kultur- och fritidsförvaltningen
- Tekniska förvaltningen
- Barn- och utbildningsförvaltningen
- Social- och arbetsmarknadsförvaltningen
- Samhällsbyggnad
- Vård- och omsorgsförvaltningen
- Kommunledningsförvaltningen

Samtliga förvaltningar förutom Kommunledningsförvaltningen har bidragit med beskrivande underlag om hot och våld mot personal, samt vilka brotts- och otrygghetsproblem deras olika verksamheter upplever som störst. Det kan både vara nuvarande problem och sådana som de ser kan uppstå framöver. Vi beskriver även underlag från kommunens incidentrapporteringssystem.

⁴⁰ Sveriges radio (2025).

Likheter och skillnader mellan förvaltningarna

Förekomst av hot och våld

Förekomsten av hot och våld mot personal skiljer sig åt mellan kommunens förvaltningar. Skillnaderna kan främst förklaras med vilken typ av verksamheter förvaltningarna har och storleken på förvaltningarna. Vård- och omsorgsförvaltningen är kommunens största förvaltning. Den har flest inrapporterade incidenter av hot och våld och under tidsperioden 2022–2024 har antalet ökat. Barn- och utbildningsförvaltningen är den näst största förvaltningen, med näst flest antal incidenter, och även där har antalet ökat. Social- och arbetsmarknadsförvaltningen har sett en halvering av antalet hot- och våldsincidenter under tidsperioden 2022–2024. Övriga fyra förvaltningar – Teknisk förvaltning, Samhällsbyggnad, Kultur- och fritidsförvaltningen och Kommunledningsförvaltningen – har som lägst två och som högst femton inrapporterade hot- och våldshändelser under samma tidsperiod.

Flera förvaltningar lyfter att det sannolikt finns ett mörkertal för hot- och våldsincidenter mot personal, eftersom alla inte rapporteras. Den bilden förstärks vid jämförelse mellan de kvalitativa och kvantitativa underlag som förvaltningarna har bidragit med. I det kvalitativa underlaget beskriver förvaltningarna hot och våld som mer förekommande än vad statistiken över inrapporterade incidenter visar.

Både Vård- och omsorgsförvaltningen och Barn- och utbildningsförvaltningen beskriver att förekomsten av hot och våld är mer förekommande inom enskilda verksamheter än andra. Vilka verksamheter det gäller kan enligt Barn- och utbildningsförvaltningen ändras från år till år, vilket ofta beror på att en eller ett fåtal individer står för ett större antal händelser.

Brott- och otrygghetsproblem

Flera förvaltningar har identifierat risker kopplade till välfärdsbrott och felaktiga utbetalningar. Däremot visar exempelvis både förvaltningarnas egna underlag till lägesbilden och brottsstatistik över antalet anmälda brott att enbart två bidragsbrott mot kommun har anmälts sedan 2022.

Eftersom flera förvaltningar inte alls eller bara delvis har besvarat frågan om vilka brotts- eller otrygghetsproblem som de bedömer vara de främsta för sin förvaltning går det inte att identifiera några likheter eller skillnader mellan förvaltningarna. De problem som har lyfts skiljer sig också åt mellan förvaltningarna och är tydligt kopplade till vilka områden de arbetar med:

- **Social- och Arbetsmarknadsförvaltningen** lyfter trenden med ett ökande antal orosanmälningar de senaste åren och den nationellt uppmärksammade problematiken med unga som rekryteras till gängkriminalitet.

- **Teknisk förvaltning** lyfter återkommande inbrott på återvinningscentraler.
- **Vård- och omsorgsförvaltningen** lyfter stölder av narkotika och inbrott samt otrygghet hos personal vid vissa boenden.
- **Kultur- och fritidsförvaltningen** lyfter återkommande problem med klotter men även annan skadegörelse vid sina olika anläggningar. Gruppen missbrukare och grupperna barn och ungdomar var de som uppgavs bidra till dessa problem. För både huvudbiblioteket och verksamheten i Tingshuset lyftes verksamheternas centrala läge i Östersund, samt närvaron av missbrukare, som bidragande orsaker till problemen.
- **Samhällsbyggnad** lyfter hot och påtryckningar mot personal samt brottslighet kopplad till tillsyn i bygg- och livsmedelsbranschen.
- **Östersundhem** lyfter en återkommande multiproblematik som består av obehöriga i trapphus och ”häng” i allmänna utrymmen, skadegörelse, stölder och inbrott, droghantering samt förekomst av påverkade personer.

Även om de flesta förvaltningar inte själva särskilt har lyft problem med skadegörelse pekar flera förvaltningars underlag – och deras uppskattade kostnader för skadegörelse – på att skadegörelse är ett över tid återkommande problem hos flera förvaltningar, liksom hos Östersundshem.

Kultur- och fritidsförvaltningen

Det här gör vi

Kultur- och fritidsförvaltningen arbetar med medborgarnas fritid. Förvaltningen består av sju enheter:

- Kultur och fritid
- Kulturskola
- Fritid och camping
- Arenabyn
- Bad
- Biblioteket
- Fritidsgårdar

Förekomst av hot och våld

Under perioden 2022–2024 rapporterade Kultur- och fritidsförvaltningen tolv incidenter av hot och våld mot dess personal. Enheterna Biblioteket och Arenabyn rapporterade fyra incidenter vardera och enheterna Bad och Kansli rapporterade två incidenter vardera. En jämförelse mellan antalet incidenter som rapporterades i incidentrapporteringssystemet, och den beskrivning som enheterna själva gör av hot- och våldshändelser, pekar på att flertalet incidenter inte har rapporterats in.

Enligt förvaltningens beskrivning har hot- och våldshändelser mot personal skett vid enstaka tillfällen varje år vid respektive verksamhet – förutom biblioteksverksamheten. Det handlade främst om att personal utsatts för

nedsättande och förlöjligande kommentarer och glåpord. Inga av förvaltningens verksamheter rapporterade om fysiska våldshändelser.

På biblioteket i centrala Östersund beskrivs att hotfulla situationer har uppstått på veckobasis och att de främst har varit kopplade till stök med missbrukare som störde personal och andra besökare. Hoten bestod framför allt av förolämpningar och olaga hot. Samma problematik och gärningspersoner lyftes även i lägesbilden från 2022. Utifrån underlaget går det dock inte att bedöma om omfattningen på problematiken har förändrats i jämförelse med åren 2018–2021.

På fritidsgårdarna handlade hoten även om enskilda händelser av skadegörelse på medarbetares privategendom. På Storsjöbadet bestod hoten av sexuellt ofredande och annan typ av ofredande.

Platsen för hot mot personal skiljde sig åt mellan verksamheterna. För dem med direkt utåtriktad verksamhet skedde hoten främst fysiskt i lokalerna och i direktkontakten med besökare. På fritidsgårdarna skedde hoten även via sociala medier. På kansliet skedde hoten främst via telefon.

De som hotade personalen var framför allt besökare eller kunder. Det fanns enskilda händelser där hoten framfördes av andra medarbetare. På fritidsgårdarna var det de besökande barnen och deras vårdnadshavare som uppgavs hota personal. I underlaget från förvaltningen uppgavs inga enskilda fritidsgårdar ha större problem än andra. I 2022 års lägesbild stack fritidsgårdarna Torvalla och Lillsjögården ut med ett högre antal incidenter än de övriga fritidsgårdarna.

Både på Storsjöbadet och på huvudbiblioteket i centrala Östersund hade kvinnliga medarbetare utsatts för nedsättande och/eller sexistiska kommentarer av enskilda manliga besökande. På Storsjöbadet och på biblioteket i Torvalla var det besökande barn och ungdomar som uppgavs agera otrevligt mot personalen. I förra lägesbilden lyfte förvaltningen att de såg en märkbar skillnad när det gällde problemen på biblioteket beroende på om fritidsgården i närområdet var öppen eller stängd.

Skadegörelse, klotter, inbrott och felaktiga utbetalningar

Samtliga verksamheter inom Kultur- och fritidsförvaltningen rapporterade främst problem med klotter – även om skadegörelse av inredning, inventarier och lokaler också hade förekommit.

Utomhusidrottsanläggningar med gräsplaner drabbades främst under vår- och somarmånaderna av återkommande skadegörelse, i form av att gräsplanerna kördes sönder med motorfordon. Enligt verksamheterna kansliet, bad och fritidsgårdar var det främst ungdomar och unga vuxna som stod för skadegörelsen. Övriga verksamheter visste inte vilka som har begått skadegörelsen. Campingen hade haft skadegörelse och ett fall av en anlagd brand där skadeståndskravet var drygt 110 000 kronor.

22 incidenter av skadegörelse och inbrott rapporterades. Cirka hälften av dessa hade inträffat vid enheten Arenabyn. En fjärdedel hade inträffat vid enheten Fritid och Camping. Biblioteket rapporterade tre incidenter, fritidsgårdarna två och kansliet en. Under åren 2022 och 2023 rapporterades sju till åtta incidenter per år. År 2024 rapporterades fyra incidenter, vilket pekar på en halvering av antalet inrapporterade incidenter av skadegörelse och inbrott. Fem incidenter av stöld rapporterades. Vid de tillfällen då det hade skett inbrott och stölder hade det även i vissa eller samtliga fall skett skadegörelse.

Kostnaden för skadegörelse skiljde sig åt mellan verksamheterna. Fritidsgårdarna rapporterade störst kostnad och huvudbiblioteket minst kostnad. Slås de uppskattningar som respektive verksamhet har gjort samman är den totala årskostnaden för att hantera skadegörelse 180–230 000 kronor. Till denna kostnad ska Teknisk förvaltnings kostnader för skadegörelse läggas till. Teknisk förvaltning förvaltar flera av de fastigheter som Kultur- och fritidsförvaltningen bedriver sin verksamhet i och hanterar därmed skadegörelsen på dessa fastigheter.

Under tidsperioden 2022–2024 hade fritidsgårdarna haft sammanlagt fyra inbrott. Fritid och camping rapporterade enstaka inbrott i garage och personbilar. Campingverksamheten lyfte att besökande campinggäster utsattes för stölder sommaren 2023. Det problemet beskrevs inte i underlaget för sommaren 2024.

I ett yttrande på kommunens arbete mot välfärdsbrott från 2024⁴¹ identifierade Kultur- och fritidsförvaltningen följande två risker kopplade till felaktiga utbetalningar och välfärdsbrott:

- Risk kring välfärdsbrottslighet där risk finns att bidrag betalas ut till tveksamma föreningar.
- Risk kring hot och våld eller otillbörlig påverkan på personal.

En analys av samtliga nämnders internkontroller för tidsperioden 2021–2025 identifierades följande risker:

- Risk att felaktiga fakturor godkänns i upphandlingar på grund av bristande fakturagranskning, vilket leder till felaktiga utbetalningar.
- Risk att personuppgifter utnyttjas av obehörig personal på grund av bristande åtkomstkontroll, vilket leder till identitetsbedrägerier.

Motiveringen till dessa två risker var att internrevisioner i flera kommuner visat att fakturakontroll är en återkommande svaghetspunkt. Dessutom har Integritetsskyddsmyndigheten påtalat brister i behörighetsstyrning inom offentlig sektor.

⁴¹ Kultur- och fritidsförvaltningen. (2024). Tjänsteskrivelse ”Revisionsgranskning – välfärdsbrottslighet”, Diarienummer: KFN-00124-2024.

Största problemen kopplade till brottslighet och otrygghet

Vilka brotts- eller otrygghetsproblem som bedöms som störst skiljer sig åt mellan Kultur- och fritidsförvaltningens verksamheter. Gemensamt är dock att det var gruppen besökare som gav upphov till de olika problemen. För både huvudbiblioteket och verksamheten i Tingshuset lyftes verksamheternas centrala läge i Östersund, samt närvaron av missbrukare, som bidragande orsaker till problemen. Arenabyn och kansliet beskrev problem med obehöriga som smiter in i anläggningarna under föreningstid och stannar kvar för att förstöra. Gruppen missbrukare och grupperna barn och ungdomar var de som uppgavs bidra till dessa problem. Dessa grupper nämndes även i verksamheternas beskrivning av vilka som hotar personal. Kulturskolan rapporterade inga problem kopplade till brott och otrygghet.

Samhällsbyggnad

Det här gör vi

Samhällsbyggnad bidrar till att utveckla den fysiska miljön i kommunen.

Förvaltningen består av tre sektorer:

- Miljö och Hälsa
- Plan och Bygg
- Lantmäteri och Geodata

I Samhällsbyggnads bidrag till lägesbilden beskriver de inledningsvis sin verksamhet, för att ge en bakgrund och ett sammanhang till förekomsten av hot och våld.

Förvaltningen bedriver omfattande myndighetsutövning där tjänstepersoner utövar tillsyn, prövar tillstånd och ställer krav på efterlevnad av lagstiftning. Det innebär ett tydligt maktförhållande där den granskade parten kan uppleva sig ifrågasatt, vilket är en naturlig del av myndighetsrollen. Som myndighetsutövare möter förvaltningens medarbetare därför individer och verksamheter som kan uppleva granskning och kravställande som provocerande eller utmanande. Den typen av reaktioner är inte ovanliga i sammanhang där tillsyn eller tillståndsprövning sker. Förvaltningens inspektörer är medvetna om det och utbildade i att hantera situationer med upprörda eller pressade individer. Det är därför viktigt att förstå att förekomsten av hotfulla eller påfrestande situationer sällan upplevs som ett stort problem, utan snarare som en del av yrkesvardagen.

Förekomst av hot och våld

Under tidsperioden 2022–2024 rapporterade Samhällsbyggnad två incidenter av hot och våld mot förvaltningens personal. Förvaltningen beskriver att det troligen finns ett mörkertal i systemet eftersom alla incidenter inte har rapporterats in. Under perioden 2018–2021 rapporterades tre incidenter och även i den lägesbilden beskrevs att vissa incidenter inte hade rapporterats in.

Medarbetare vid sektorn Miljö och Hälsa och bygglovsavdelningen på sektorn Plan och Bygg uppgav att de hade utsatts för hot eller obehagliga situationer i tjänsten. Händelserna var spridda och skedde inte kontinuerligt varje månad, men de förekom mer än enstaka gånger per år. Tvång och fysiskt våld hade förekommit vid enstaka tillfällen. I förra lägesbilden uppgav förvaltningen att hot- och våldsincidenter skedde månadsvis.

Typ av hot:

- **Miljö och Hälsa:** Hot kom både från verksamheter under tillsyn och från andra kommunala aktörer. Exempel var olaga hot, förolämpningar, försök till påverkan, kränkningar och trakasserier.
- **Bygglovsavdelningen:** Hot kom främst från privatpersoner, men även från representanter för verksamheter. Vanliga uttryck var nedsättande kommentarer, hån och glåpord – ofta via telefon och mejl eller vid platsbesök.

Typerna av hot och de tillfällen då de hände var samma som förvaltningen beskrev i förra lägesbilden. Planavdelningen och Lantmäteri och Geodata rapporterade att inga incidenter hade skett de senaste tre åren.

Utöver hot- och våldssituationer beskrev förvaltningen att det även uppstod situationer av externa och interna påtryckningar i deras tjänsteutövning.

- **Externa påtryckningar** förekommer i samband med tillsyn, särskilt där beslut kan påverka företag ekonomiskt. Det är förväntat och något som tjänstepersonerna är förberedda på att hantera.
- **Interna påtryckningar**, exempelvis från kollegor eller andra funktioner i kommunen, upplevs mer svårförutsägbara och kan därför vara mer svårhanterade. Dessa är inte vanliga, men lyfts av förvaltningen som något att vara uppmärksam på.

Felaktiga utbetalningar

I ett yttrande på kommunrevisorernas rapport om kommunens arbete mot välfärdsbrott från 2024⁴² identifierade Samhällsbyggnad följande risk kopplade till felaktiga utbetalningar och välfärdsbrott:

- Risk att det förekommer i samband med prövning och tillsyn. I tillsynsansvaret ingår att upptäcka och förebygga miljöbrott, livsmedelsfusk, ekonomisk brottslighet och människohandel.

Resultaten från en analys av samtliga nämnders internkontroller för tidsperioden 2021–2025 pekar på att Samhällsbyggnad har identifierat följande risk:

⁴² Samhällsbyggnadsförvaltningen (2024).

- Risk för att personuppgifter utnyttjas av obehörig personal på grund av bristande åtkomstkontroll, vilket leder till identitetsbedrägerier.

Risken motiveras med att Integritetsskyddsmyndigheten har påtalat brister i behörighetsstyrning inom offentlig sektor. I relation till denna risk har förvaltningen tagit fram kontrollåtgärder för att minska omfattningen och de negativa konsekvenserna av risken.

Största problemen med brottslighet och otrygghet

På frågan om vilka problem förvaltningen bedömer som de främsta kopplade till brottslighet och upplevd otrygghet beskriver förvaltningen följande:

Hot och påtryckningar mot personal

Ett fortlöpande problem uppges vara en upplevd otrygghet hos medarbetare vid fysiska tillsyns- eller inspektionsbesök samt svårigheter att ställa förtydligande frågor till verksamheten vid misstanke om brottslighet. Hot och andra former av obehagliga situationer uppstår i det fysiska mötet med kommunmedborgare eller verksamhetsutövare.

Brottslighet kopplad till tillsyn i bygg- och livsmedelsbranschen

Byggbranschen

Byggavdelningen upplever att det finns en offentlig debatt om brott inom byggbranschen, men konstaterar att deras verksamhet främst fokuserar på överträdelser av Plan- och bygglagen. De efterlyser ett tydligare stöd kring vilka frågor som bör ställas för att identifiera annan typ av brottslighet och vad som faktiskt förväntas av dem i det avseendet.

Livsmedelsbranschen

Miljö och Hälsa uppger att arbetslivskriminalitet inom livsmedelsbranschen är en aktuell fråga. Även om omfattande brottslighet inte har konstaterats i den egna tillsynen i kommunen förekommer misstänkta tecken på brottslig verksamhet. Det gäller framför allt genom livsmedelsfusk. Inspektörerna arbetar med kontrollfrågor för att identifiera brott tidigt. Vid behov vidarebefordrar de information till ansvariga myndigheter.

Inspektörerna vittnar om att mötet med utsatta personer i branscher med kända problem kan skapa en komplex situation, vilket kräver både integritet och fingertoppskänsla. Men även det ses som en del av det professionella uppdraget.

Vård- och omsorgsförvaltningen

Det här gör vi

Vård- och omsorgsförvaltningen ansvarar för hemtjänst, hemsjukvård, särskilda boendeformer, sysselsättningsenheten daglig verksamhet och habiliteringsteamet. Förvaltningen fattar även beslut om stöd för äldre och funktionshindrade.

Förvaltningen består av tre sektorer:

- Sektor funktionshinder
- Sektor hemtjänst och särskilt boende
- Staben

Särskilda boenden omfattar det som i folkmun kallas för äldreboenden.

Förekomst av hot och våld

År 2024 rapporterade Vård- och omsorgsförvaltningen 327 incidenter av hot och våld mot förvaltningens personal. Det var en ökning med 17 procent från 2023 då 265 händelser rapporterades, och även en ökning från 2022 då 214 incidenter rapporterades. Ökningen från 2023 till 2024 kan förklaras med en ökning på 34 procent av inrapporterade incidenter vid sektor funktionshinder (från 142 till 216). Det är även den sektor som över tid har flest antal rapporterade incidenter (121–216 per år.) Vid sektor hemtjänst och särskilt boende var antalet incidenter som lägst 93 och som högst 122 per år under tidsperioden 2022–2024. Vid staben rapporterades två incidenter 2023 och inga incidenter under övriga år.

I 93–97 procent av hot- och våldsincidenterna mot personal per år var det en medborgare med insats som hade agerat hotfullt eller våldsamt. Externa gärningspersoner samt andra medarbetare stod vardera för färre än tio inrapporterade incidenter per år.

2024 polisanmälades åtta av de totalt 327 rapporterade incidenterna. Det motsvarar 2,5 procent av det totala antalet incidenter. Även de två tidigare åren polisanmälades cirka två–tre procent av alla incidenter.

Typ av och plats för hot och våld

Vård- och omsorgsförvaltningen beskriver att incidenterna med medborgare med insats uppstod i verksamheternas boenden och i vårdnära situationer, till exempel vid toalettbesök, ombyte, matsituationer och byte av inkontinensskydd.

Incidenterna uppstod vid gränssättning från personal i samband med dessa aktiviteter och ledde till bland annat affektutbrott hos brukaren, samt fysiska och verbala angrepp från brukaren mot personalen. Det kunde till exempel handla om slag, knuffar och hot.

Vissa särskilda boenden och boenden inom sektor funktionshinder hade en högre andel rapporterade incidenter än andra boenden. 2024 stod de särskilda boenden

som hade tio eller fler hot- och våldsincedenter för 40 procent av det totala antalet inrapporterade incidenter för hela sektorn. Vid 11 av de totalt 18 särskilda boendena var nivån över tid oförändrad med tio eller färre incidenter per år.

Vid sektor funktionshinder stod boenden med tio eller fler incidenter för 57 procent av sektorns totala antal inrapporterade incidenter 2024.

Det har skett både tydliga ökningar och minskningar i antalet inrapporterade incidenter på vissa boenden från ett år till ett annat. En mer djupgående analys till varför vissa boenden har olika nivåer av inrapporterade incidenter saknas och det finns flera möjliga förklaringar till skillnaderna mellan boendena.

Stöld och svinn av narkotikaklassade läkemedel

Antalet registrerade händelser av stöld eller svinn av narkotikaklassade läkemedel har fördubblats från 2022 (111 händelser) till 2023–2024 (220 respektive 232 händelser). Fördubblingen har skett på särskilda boenden, hemtjänst och sektor funktionshinder. Ökningen mellan verksamheterna skiljer sig dock åt till antalet, där särskilda boenden står för majoriteten (73 procent) av samtliga händelser av stöld och svinn. Ökningen av händelser kan främst förklaras med en ökning vid ett fåtal särskilda boenden.

Utifrån statistiken går det inte att urskilja vilka händelser som handlar om misstänkt stöld och vilka som handlar om svinn. Utifrån underlaget går det därför inte att säga något om utvecklingen eller omfattningen av stöld av narkotikaklassade läkemedel från de olika verksamheterna.

Med tanke på att narkotikabrottslighet är ett återkommande och ofta omdiskuterat problem, både nationellt och lokalt, skulle möjligheten att skilja på misstänkta stöld och svinn i händelserapporteringen öka möjligheterna att förstå den lokala narkotikaproblematiken.

Felaktiga utbetalningar, skadegörelse och inbrott

Statistik över felaktiga utbetalningar från förvaltningen för tidsperioden 2022–2024 har inte kunnat tas fram inom ramen för arbetet med den här lägesbilden.

Förvaltningen genomför stickprovskontroller på fakturor över 100 000 kr samt kontrollerar alla fakturor på över en miljon. Dessa kontroller har hittills inte visat att några felaktiga utbetalningar har gjorts.

Vård- och omsorgsnämnden har i sina internkontrollplaner för åren 2021–2025 identifierat flera risker kopplade till felaktiga utbetalningar och olika typer av välfärdsbrott:

- Risk att oseriösa aktörer inom LOV-verksamhet (Lag om valfrihetssystem) erhåller ersättning på grund av otillräcklig uppföljning, vilket leder till kvalitetsbrister och ekonomiska förluster.

- Risk att felaktiga fakturor godkänns i upphandlingar på grund av bristande fakturagranskning, vilket leder till felaktiga utbetalningar.
- Risk att personuppgifter utnyttjas av obehörig personal på grund av bristande åtkomstkontroll, vilket leder till identitetsbedrägerier.

Dessa risker motiveras med att Sveriges kommuner och Regioner respektive Statskontoret har lyft att det finns brister i kontrollen av privata aktörer inom hemtjänst i många kommuner, att Integritetsskyddsmyndigheten har påtalat brister i behörighetsstyrning inom offentlig sektor samt att internrevisioner i flera kommuner har visat att fakturakontroll är en återkommande svaghetspunkt. För samtliga identifierade risker har förvaltningen kontrollåtgärder för att minska omfattningen och de negativa konsekvenserna av dessa risker.

14 incidenter av skadegörelse rapporterades in under tidsperioden 2022–2024. Sex inträffade vid Sektor Funktionshinder och åtta vid Sektor Hemtjänst och särskild boende. Vilka som hade orsakat skadegörelsen framgick inte i rapporterna, men fyra av fjorton incidenter beskrevs ha skett med uppsåt.

Två till tre inbrott per år skedde i förvaltningens lokaler under tidsperioden 2022–2024. Samtliga polisanmälades.

Kostnaderna för skadegörelsen eller inbrotten har inte kunnat tas fram.

Största problemen med brottslighet och otrygghet

På frågan om vilka problem förvaltningen bedömer som de främsta kopplade till brottslighet och upplevd otrygghet beskriver förvaltningen följande:

Läkemedelsstöld, inbrott i verksamhetslokaler och otrygghet för personal i och runt boenden.

När det gäller upplevd otrygghet bland personal i och runt boenden handlar den bland annat om att vissa boenden har medborgare med insatser som drar till sig andra personer till boendets närområde, och att dessa individers närvaro bidrar till att personalen känner sig otrygg. Den upplevda otryggheten medför även ekonomiska kostnader för väktarrondering vid vissa av förvaltningens verksamheter.

Teknisk förvaltning

Det här gör vi

Teknisk förvaltning tillgodoser medborgarnas och kärnverksamheternas behov av infrastruktur, tekniska tjänster och service. Förvaltningen arbetar med allt från parkskötsel, sophantering, återvinning och underhåll av fastigheter till snöröjning, vattenrening, tillagning av måltider, städ och renhållning.

Förvaltningen består av fem sektorer:

- AvfallVA
- Fastighet
- GataPark
- Måltidsservice
- Städ och service

Därtill finns två enheter: Staben och Projektenheten.

Förekomst av hot och våld

Under perioden 2022–2024 rapporterade Teknisk förvaltning 15 incidenter av hot och våld mot förvaltningens personal, fördelade på fyra eller färre incidenter per sektor. Förvaltningen beskriver, i likhet med andra förvaltningar, att alla incidenter troligtvis inte har rapporterats in. Av de 15 inrapporterade incidenterna skedde fyra via telefon, fyra i skolmiljö, tre i gatumiljö, två vid förvaltningens centrala lokal och två vid återvinningscentralerna. Hotet och våldet utfördes i tio fall av medborgare, i fyra fall av skolelever och i ett fall av en medarbetare.

I Teknisk förvaltnings bidrag till lägesbilden beskrivs hur medarbetare på återvinningscentralerna i perioder har utsatts för hot- och våldsincidenter på månadsbasis. Det gällde främst vid Brunflo återvinningscentral, men även vid den i Odenskog i Östersund stad. Hoten mot personalen kom från besökarna på återvinningscentralerna och bestod främst av olaga hot och olaga integritetsintrång.

Medarbetare vid sektor GataPark beskriver att de dagligen utsatts för hot eller våld i olika grader. Hotet och våldet skedde främst på allmän plats eller via mejl. De vanligaste formerna av hot och våld var ofredande, förolämpningar, förtal, nedsättande kommentarer, förlöjliganden och glåpord. Förvaltningen beskriver att parkeringsvakter har blivit kallade för ”idioter” av missnöjda medborgare och att arga medborgare även har följt efter parkeringsvakter vid ett fåtal tillfällen. Under vinterhalvåret, i samband med snöröjningen, fick medarbetare som arbetar med drift vid sektorn dagligen ta emot förolämpningar och hot. Det kunde till exempel handla om mejl där medborgaren skulle ”komma och banka vett” i en medarbetare, att de som röjer snö fick ”fula fingret”, att medborgare vägrat att flytta på sig eller följde efter medarbetare. Medarbetarna hade även vid enskilda tillfällen blivit hotade av medborgare vid entrén till sin arbetsplats.

Skadegörelse, inbrott, brandtillbud och felaktiga utbetalningar

Skadegörelse

Teknisk förvaltning hanterar skötsel och drift av många av de kommunala fastigheter där andra förvaltningar bedriver olika typer av verksamheter. Under tidsperioden 2022–2024 rapporterades totalt 193 incidenter av skadegörelse. 75 av dessa polisanmälades. I likhet med förra lägesbilden pekar statistiken för 2022–2024 på att det främst är kommunens skolor som drabbas av skadegörelse. Cirka 42 procent (82 fall) av alla anmälda incidenter skedde på skolområden. Skadegörelsen på skolorna beskrivs mer i detalj under avsnittet Barn- och utbildningsförvaltningen. När det gäller övrig skadegörelse inträffade 16 procent (15 fall) vid återvinningscentralerna. Tolv procent (13 fall) skedde vid viadukter, främst vid viadukt söder, vid parkeringshus samt på kommunens lastbilar och baracker. Skadegörelse vid Gövikens avloppsreningsverk stod för ytterligare 8 procent (7 fall) av all skadegörelse, där skadegörelse mot avloppspumpstationer och tryckstegringar beskrivs som vanligast.

I incidentrapporteringssystemet framgår inte vilken typ av skadegörelse som är vanligast. Enligt data över inrapporterade händelser i analysverktyget Embrace handlade 40 procent av förvaltningens inrapporterade händelser av skadegörelse år 2022 om klotter (28 av totalt 69 händelser). För år 2023 och 2024 går det inte att uttala sig eftersom antalet inrapporterade händelser är sammanlagt tre. Denna förändring i inrapportering beror troligtvis på att man slutat rapporterat in händelser i Embrace. Att klotter är den vanligaste formen av skadegörelse ligger dock i linje med resultatet för samtliga inrapporterade händelser av skadegörelse i analysprogrammet Embrace under tidsperioden 2022–2024. Se även avsnitt Skadegörelsebrott (Kapitel 2) för beskrivning av omfattning och utveckling av skadegörelsebrott i sin helhet.

I sitt underlag till lägesbilden beskriver Teknisk förvaltning att det är svårt att ta fram totalkostnaderna för skadegörelsen. Siffror från kommunens ekonomirapporteringssystem, som förvaltningen har tagit fram, pekar på följande kostnader (avrundat till närmast heltal) för skadegörelse per år:

2022: 470 00 kronor
2023: 1 380 000 kronor
2024: 850 000 kronor

Underlag om kostnader för krossade bussglaskurer har inte inkommit. I lägesbilden från 2022 lyfte förvaltningen att den typen av händelser sker frekvent och är kostsam. Inom ramen för den här lägesbilden har det inte varit möjligt att beskriva utvecklingen över tid när det gäller typ av skadegörelse, dess omfattning och dess konsekvenser i form av kostnader för kommunen – på grund av tidsmässiga och systemrelaterade skäl, samt att underlagen skiljer sig från tidigare års underlag.

Inbrott och brandtillbud

Under tidsperioden 2022–2024 rapporterade Teknisk förvaltning in 53 inbrott, varav 39 polisanmälades. Förvaltningen beskriver att det finns en viss överlappning mellan incidenter av skadegörelse och inbrott, vilket betyder att det vid ett tillfälle kan ha skett både skadegörelse och inbrott.

Under tidsperioden 2022–2024 inträffade 16 incidenter av brandtillbud där branden har varit anlagd eller misstänkt ha varit anlagd. Kostnaden för hantering av dessa bränder eller kostnaderna för rapporterade inbrott har inte kunnat tas fram.

Precis som vid skadegörelse har det inte varit möjligt att beskriva utvecklingen över tid när det gäller typ av inbrott och brandtillbud, dess omfattning och dess konsekvenser i form av kostnader för kommunen – på grund av tidsmässiga och systemrelaterade skäl, samt att underlagen skiljer sig från tidigare års underlag.

Felaktiga utbetalningar

Analysen av samtliga nämndernas internkontroller för åren 2021–2025 identifierar följande tre risker kopplade till felaktiga utbetalningar och olika typer av välfärdsbrott för Tekniska nämnden:

- Risk att felaktiga fakturor godkänns i upphandlingar på grund av bristande fakturagranskning, vilket leder till felaktiga utbetalningar.
- Risk att personuppgifter utnyttjas av obehörig personal på grund av bristande åtkomstkontroll, vilket leder till identitetsbedrägerier.
- Integritetsskyddsmyndigheten har påtalat brister i behörighetsstyrning inom offentlig sektor.

Riskerna motiveras med att internrevisioner i flera kommuner visat att fakturakontroll är en återkommande svaghetspunkt och att Integritetsskyddsmyndigheten har påtalat brister i behörighetsstyrning inom offentlig sektor. För samtliga identifierade risker har förvaltningen kontrollåtgärder för att minska omfattningen och de negativa konsekvenser som riskerna medför.

I ett yttrande på kommunrevisorernas granskningsrapport om kommunens arbete mot välfärdsbrott från 2024 hänvisar Teknisk förvaltning till en egen kartläggning av välfärdsbrott. Den egna kartläggningen visar att "risken för välfärdsbrottslighet, i en snäv definition av begreppet, främst finns inom sektorerna GataPark (väg- och gatlyseföreningar, färdtjänst) och Fastighet (bostadsanpassning). Bygg- och anläggningsverksamheter, som flera sektorer har, berörs också vid en utvidgad definition av begreppet."⁴³

⁴³ Teknisk förvaltning (2024).

Största problemen med brottslighet och otrygghet

På frågan om vilka problem förvaltningen bedömer som de främsta kopplade till brottslighet och upplevd otrygghet beskriver förvaltningen följande:

Stöldligor som begår stölder på återvinningscentralerna

Av de 53 inbrott som rapporterats in under åren 2022–2024 sticker återvinningscentralerna ut med flera inbrott enligt förvaltningen.

Information om övriga brotts- och otrygghetsproblem har inte kunnat tolkas eller beskrivas utifrån det underlag som har inkommit.

Social- och arbetsmarknadsförvaltningen

Det här gör vi

Social och arbetsmarknadsförvaltningen ansvarar för individ- och familjeomsorg/ socialtjänst. Andra verksamheter är arbetsmarknads- och utbildningsinsatser för unga och vuxna. Förvaltningen består av tre sektorer:

- Barn och vuxna
- Kompetens Arbete Försörjning
- Öppenvård

Förekomst av hot och våld

Under tidsperioden 2022–2024 rapporterade Social- och arbetsmarknadsförvaltningen 154 incidenter av hot och våld mot förvaltningens personal. Flest incidenter skedde 2022 då antalet var 71. 2023 rapporterade 47 incidenter och 2024 rapporterades 36 incidenter. Från 2022 till 2024 har andelen inrapporterade incidenter halverats.

I underlaget från förvaltningen beskrivs att hot och våld mot personal har skett veckovis vid vissa verksamheter. Trenden över den längre tidsperioden 2018–2024 var att antalet incidenter per år är relativt oförändrad, med undantag för år 2022.

Enligt statistiken i kommunens incidentrapporteringssystem skedde 55 procent av incidenterna vid Sektor Öppenvård. Denna sektor driver boenden för vuxna och ungdomar. 23 procent av incidenterna skedde vid Sektor Kompetens Arbete Försörjning och 16 procent vid Sektor Barn och Unga. Ekonomienheten, Staben och Enheten social beredskap hade fyra eller färre incidenter per år under tidsperioden 2022–2024.

De vanligaste formerna av hot och våld var förolämpningar, förtal, olaga hot, nedsättande kommentarer, förlöjliganden och glåpord. Fysiskt våld förekom i mindre utsträckning. Hoten och våldet skedde oftast på boenden för vuxna och ungdomar samt vid myndighetsutövning. De som utförde hoten och våldet var de boende och de som hade ärenden hos förvaltningen. I den förra lägesbilden

beskrevs att hoten oftast skedde över telefon med medborgare som hade ärenden hos förvaltningen.

Orosanmälningar om barn som far illa

2024 skedde en ökning av antalet orosanmälningar⁴⁴ med 27 procent (833 anmälningar) jämfört med 2023. År 2024 gjordes 3 899 anmälningar, 2023 gjordes 3 066 anmälningar och 2022 gjordes 2 651 anmälningar.

Ökningen bestod främst av anmälningar där orsaken till anmälan var att barnet hade ett normbrytande beteende. Både antalet orosanmälningar och antalet unika barn som orosanmälningarna gällde ökade särskilt under oktober och november månad i jämförelse mot andra månader samma år, samt i jämförelse mot samma månader tidigare år. 120 fler utredningar påbörjades 2024 jämfört med 2023.

Trenden över tidsperioden 2018–2024 pekar på att ökningen av orosanmälningar påbörjades tidigare än 2022. Även i lägesbilden från 2022 uppmärksammades en trend med ökande antal anmälningar. Från 2018 till 2021 ökade antalet anmälningar med 35 procent. Denna ökning kunde även konstateras på nationell nivå⁴⁵, även om den inte var lika stor som i Östersunds kommun. Om de senaste tre årens ökning, och särskilt ökningen år 2024, är en lokal trend, en nationell trend eller en trend i kommuner som liknar Östersund har inte varit möjligt att undersöka inom ramen för denna lägesbild. Anledningen är att det saknas data på nationell nivå för perioden 2022–2024.

Den vanligaste orsaken till orosanmälan är misstanke eller vetskap om våld. År 2024 stod orsaken våld för 34 procent av det totala antalet anmälningar. Motsvarande andelar för 2022 och 2023 var 41 respektive 40 procent. Orsaken vålds andel av det totala antalet anmälningar har alltså minskat med sju procentenheter från 2022 till 2024, vilket är den största minskningen vid jämförelse med andra anmälningsorsaker. De andra orsakernas andel av det totala antalet anmälningar har ökat eller minskat med mellan en och två procentenheter under samma period.

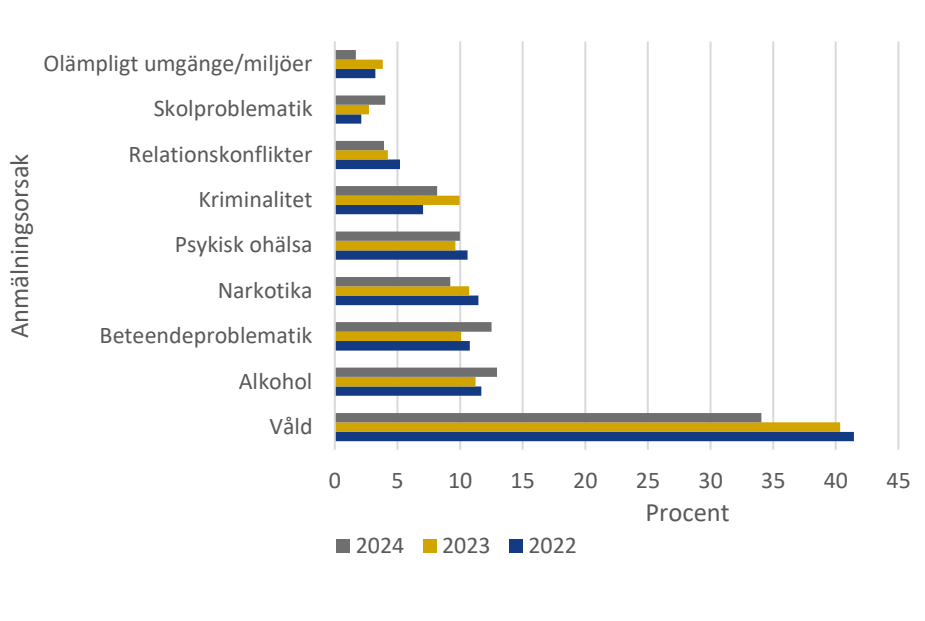
Våld, narkotika, kriminalitet, relationskonflikter och olämpligt umgänge/miljöer är de anmälningsorsaker vars andelar har minskat från 2023 till 2024.

Beteendeproblematik, skolproblematik, alkohol och psykisk ohälsa är anmälningsorsaker vars andelar har ökat.

⁴⁴ En orosanmälan om barn är en anmälan som görs om man misstänker eller känner till att ett barn far illa. Personal som arbetar med barn och unga i yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet har en skyldighet enligt lag att anmäla när de misstänker eller vet att ett barn far illa. Det handlar exempelvis om personal inom förskola och skola, polisen, socialtjänsten, sjukvården eller tandvården. Som privatperson kan man också anmäla.

⁴⁵ Socialstyrelsen (2022).

Figur 11. Anmälningsorsaker i procent, per år för åren 2022–2024.

Källa: Analys orosanmälningar 2024. Datauttag ur Social-och arbetsmarknadsförvaltningens verksamhetssystem för orosanmälningar (2025).

Ökningen av orosanmälningar har framför allt skett för åldersgruppen 12–16 åringar. Från 2022 har andelen anmälningar för denna grupp ökat med tio procentenheter, från 37 till 47 procent. Under samma tidsperiod har åldersgruppen 0–6 års andel minskat med sex procentenheter, från 31 till 24 procent mellan åren 2022 och 2024. Åldersgruppen 7–11 års andel ökade från 31 till 33 procent mellan åren 2022 och 2023, för att sedan minska till en andel på 28 procent år 2024. Könsuppdelad statistik för orosanmälningar har inte varit möjlig att ta fram.

Samtidigt som antalet anmälningar har ökat de senaste tre åren är fördelningen mellan de aktörer som anmäler relativt konstant. Polis, hälso- och sjukvård, privatpersoner och skola är de fyra största anmälarna och står tillsammans för drygt 80–90 procent av alla anmälningar per år. Intern respektive extern myndighet samt uppsökande- och fritidsverksamheter står vardera för fem procent eller mindre av anmälningarna per år.

Ungdomstjänst, unga lagöverträdare och placeringar av barn och unga

Ungdomstjänst är en påföljd för unga som fyllt 15 år, men inte 21, när de begick brottet. 2024 dömdes tio personer till ungdomstjänst. De två föregående åren dömdes sex respektive tolv personer till ungdomstjänst.

Lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare (LUL) behandlar hur polis, åklagare och domstolar ska handlägga ärenden där den misstänkta personen är under 21 år. Enligt LUL (§11) har Socialtjänsten en skyldighet att skriva yttranden om barnet eller den unga till domstol, polis och åklagare. Yttrandet kan tas med som underlag om åtal väcks. Det kan också vara så att domstolen hämtar in ett yttrande om det saknas inför domstolsförhandling.

Tabell 1. Antal §11 LUL-yttranden åren 2022–2024, uppdelat per aktör och år.

Aktör som fått yttrande från socialtjänsten enligt §11 LUL	2022	2023	2024
Polis	52	41	39
Tingsrätt	9	3	9
Åklagare	10	7	17

Källa: Statistikuttag, Social och arbetsmarknadsförvaltningen (Juni 2025).

Utifrån statistiken i tabellen ovan går det inte att utläsa något tydlig trend över tid.

Lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) kompletterar socialtjänstlagen (SoL) när frivilliga insatser inte är möjliga. Om socialnämnden inte kan genomföra den vård som behövs i samförstånd med vårdnadshavaren och den unge, när denne fyllt 15 år, kan ett omhändertagande enligt LVU bli aktuellt. Barnet placeras då i ett Hem för vård eller boende (HVB-hem).

Antalet LVU-ärenden har minskat med nio ärenden, från 83 ärenden år 2022 till 74 ärenden år 2024. Kostnaden för placeringar utifrån LVU ökade med cirka två miljoner från 2022 till 2023. År 2024 minskade kostnaderna med 3,7 miljoner, till en total kostnad på 14,2 miljoner kronor. Av denna kostnad minskade kostnaden för placeringar vid Statens institutionsstyrelse från 8,6 miljoner år 2022 till 3,5 miljoner år 2024. Det motsvarar en minskning med cirka 5,1 miljoner kronor.

Kostnaden för placeringar på HVB-hem utifrån SoL ökade med cirka fyra miljoner från 2022 till 2023. År 2024 minskade kostnaden med cirka 2,9 miljoner, till en total kostnad på 13,5 miljoner kronor. Minskningen av kostnader är enligt förvaltningen följden av en aktiv strategi som innebär att de i högre grad än tidigare använder familjehem.

Våld i nära relation – vuxna

Statistik över antal ärenden som gäller våld i nära relation för vuxna personer har legat på en relativt konstant nivå under tidsperioden 2022–2024, med som lägst 179 ärenden år 2022 och som högst 187 ärenden 2023.

En jämförelse mellan könen presenteras ej eftersom förvaltningen menar att antalet män är så få i förhållande till antalet kvinnor.

Missbruk bland vuxna och erbjudanden om vård vid ratt- och drogfylleri

Antalet aktiva ärenden som gäller missbruk bland vuxna är oförändrat under tidsperioden 2022–2024, med 494–498 ärenden per år. Under åren 2018–2021 var det större årliga variationer på antalet ärenden, med 436–500 ärenden per år och ett genomsnitt på 467 ärenden per år. Det innebär att genomsnittet av ärenden per år de senaste tre åren har ökat i jämförelse med åren 2018–2021.

Samverkan mot alkohol och droger i trafiken (förkortas SMADIT) erbjuder personer som har ertappats för ratt-, drogratt- eller sjöfylleri vårdkontakt och stöd efter händelsen. Samverkan sker mellan flera olika aktörer, däribland polis, kommunens socialtjänst och Region Jämtland Härjedalen. Med SMADIT vill man även minska återfall i den här typen av brott.

Under tidsperioden 2022–2024 tackade tre till fem personer per år ja till socialtjänstens erbjudande om behandling av drog- eller alkoholmissbruk efter att de har anmälts för ratt- och drograttfylleri av polisen.

Polisen saknar statistik för hur många de har erbjudit vårdkontakt och stöd under åren 2022–2023. Därför går det inte att säga stor andel av de som erbjudits stöd som faktiskt har genomgått behandling. År 2024 erbjöds 59 personer kontakt och stöd av polisen. Det innebär att drygt en tredjedel av de som anmälades för ratt- och drograttfylleri (190 brott) år 2024 erbjöds stöd.

Felaktiga utbetalningar

Under tidsperioden 2022–2024 har inga brottsanmälningar om bidragsbrott gjorts. Social- och arbetsmarknadsnämnden har i sina internkontroller för åren 2022–2025 identifierat flera risker kopplade till felaktiga utbetalningar och olika typer av välfärdsbrott:

- Risk att felaktiga utbetalningar sker inom ekonomiskt bistånd på grund av bristande kontroll av inkomst och identitet, vilket i sin tur leder till en ekonomisk skada för kommunen.
- Risk att beslut om stödinsatser inom individ- och familjeomsorg manipuleras på grund intern otillräcklig kontroll, vilket leder till felaktig myndighetsutövning.

- Risk att personuppgifter utnyttjas av obehörig personal på grund av bristande åtkomstkontroll, vilket leder till identitetsbedrägerier.
- Risk att felaktig folkbokföring möjliggör bidragsfusk på grund av otillräcklig kontroll av boendeförhållanden, vilket leder till felaktiga utbetalningar.

Flera av dessa risker har sin förklaring i att förvaltningen hanterar stora summor pengar, både i form av upphandlingar och ekonomiska bistånd. Enligt förvaltningen är det risker som även har identifierats och uppmärksamats på nationell nivå samt händelser som har inträffat i andra kommuner.

För samtliga identifierade risker har förvaltningen kontrollåtgärder för att minska omfattningen och de negativa konsekvenser som riskerna medför.

Största problemen med brottslighet och upplevd otrygghet

På frågan om vilka problem Social- och arbetsmarknadsförvaltningen bedömer som de främsta problemen kopplade till brottslighet och upplevd otrygghet beskriver de följande:

- Den ovan beskrivna ökningen av orosanmälningar om normbrytande beteende i åldersgruppen 12-16 jämfört med tidigare år.
- Gängkriminalitetens utbredning inom landet där det enligt förvaltningen syns vissa närmanden även i Östersund.

Förvaltningen menar att dessa två problem förutsätter en omställning till förebyggande och tidigare insatser. Syftet med dessa insatser är att motverka en möjlig fortsatt ökning av orosanmälningar och att förebygga att barn och unga involveras i gängkriminalitet. Parallellt med denna omställning behöver det också läggas omfattande resurser på de individer som redan har problem. Behovet av att arbeta både med förebyggande insatser och med insatser för individer som redan har problem innebär att kostnaderna kommer att öka.

Slutligen beskriver förvaltningen att de ser ett behov av att stärka samordningen av det kommunövergripande brottsförebyggande arbetet bland gruppen barn och unga, för att mer effektivt nyttja det generella kommunövergripande brottsförebyggande arbetet.

Barn- och utbildningsförvaltningen

Det här gör vi

Barn- och utbildningsförvaltningen omfattar kommunens förskolor, grundskolor, en resursskola samt en anpassad grundskola. Förvaltningen består av tre delar:

- Staben
- Förskola
- Grundskola och anpassad grundskola

Den här lägesbilden beskriver enbart hot och våld, brottslighet och upplevd otrygghet vid grundskolor som drivs av Östersunds kommun.

Förekomst av hot och våld

Under läsårsperioden 2022/2023 till 2024/mars 2025 rapporterade Barn- och utbildningsförvaltningen 449 incidenter av hot och våld vid kommunens grundskolor. Det handlade både om incidenter av hot eller våld mot personal och incidenter av hot och våld mellan elever. När det gäller hot och våld mot personal var det framför allt elever som hotade eller begick våld, men det kunde även handla om hot och våld från vårdnadshavare mot personal.

Läsåret 2023/2024 skedde flest antal hot och våldsincenter vid kommunens grundskolor, med cirka 225 incidenter. Det är en ökning med cirka 100 incidenter (80 procent) jämfört med läsåret 2022/2023. Statistik från kommunens incidentrapporteringssystem visar att ökningen av incidenter framför allt skedde under månaderna september–oktober. Även 2022 och 2024 skedde en ökning av incidenter under dessa månader, dock inte i samma omfattning som 2023.

För läsåret 2024/2025 bedömdes antalet incidenter bli lägre än läsåret 2023/2024 eftersom det vid mätillfället i mars enbart återstod två månader av vårterminen. Fram till mars 2025 hade cirka 140 incidenter rapporterats in. Antalet incidenter för läsåret 2024/2025 var därmed högre än läsåret 2022/2023. Det går inte att säga något om utvecklingen över en längre tid eftersom statistikunderlaget för åren 2017–2021, som fanns med i förra lägesbilden, skiljer sig från underlaget som förvaltningen bidragit med för läsåren 2022–2025.

Typ av och plats för hot och våld

Fördelningen av hot- och våldsincenter mot medarbetare och mellan elever, totalt sett och per skolenhet, kan inte beskrivas utifrån Barn- och utbildningsförvaltningens underlag. Statistiken i underlaget pekar dock på att omfattningen av hot och våld mot personal är i nivå med omfattningen av hot och våld mellan elever vid vissa skolor. På andra skolor kan det antingen vara så att hot och våld mot personal är vanligast eller att hot och våld mellan elever är vanligast.

Typen och allvarlighetsgraden av hot och våld skiljer sig åt. Förvaltningen ger en rad exempel på hot- och våldssituationer mot personal i sitt underlag. Det kan handla om att elever slår personal i ansiktet eller på andra kroppsdelar, att eleven hotar läraren med att allvarligt skada läraren och att eleven riktar grova sexuella hot eller sexuella förolämpningar mot läraren. I flera exempel beskrivs att elevernas hot och våld har skett då läraren på något sätt ingripit i ett slagsmål mellan elever, försökt hindra eleven från att göra något, gett eleven en tillsägelse eller när eleven haft ett vredesutbrott. Hotet och våldet beskrivs dock även kunna ske utan förvarning i vanliga skolsituationer. Exempel på hot- och våldsincidenter mellan elever finns inte beskrivet i förvaltningens underlag.

En jämförelse med åren 2018–2021, som rapporterades om i förra lägesbilden, visar att antalet anmälda incidenter per skola varierar över tid. Vissa skolor har samma nivå av antal anmälda incidenter åren 2022–2024 som åren 2018–2021, medan andra skolor i olika stor utsträckning har en ökning eller minskning av antalet incidenter. Förvaltningen beskriver även att de måste se till varje skolas unika förutsättningar för att förstå de olika nivåerna av inrapporterade händelser, och för att kunna sätta in rätt stöd i relation till dessa.

De tre skolor med flest antal incidenter av hot och våld under läsårsperioden 2022/2023 till 2024/mars 2025 var Norra skolan, Anpassad grundskola och Mimergården. Det gällde både incidenter mot personal och incidenter mellan elever. Förvaltningen beskriver i sitt underlag att skolor med färre elever rapporterade in fler incidenter än skolor med fler elever. Resultaten i förra lägesbilden pekade på att Häggenås skola stack ut över tid, med ett högre antal inrapporterade incidenter än andra skolor. Den förra lägesbilden visade även en viss trend över tid där Parkskolan, Lugnviksskolan samt grundskolorna placerade i Odensala och Torvalla var överrepresenterade.

Barn- och utbildningsförvaltningen har inte kommit in med underlag som beskriver hur ofta hot- och våldsincidenter sker, om de ser några övriga mönster än de som beskrivs ovan, om det finns särskilt utpekade grupper som utför hoten och våldet eller om det finns särskilt utpekade utsatta grupper av personal eller elever. Förvaltningen beskriver dock att det vid vissa skolor är ett fåtal elever som står för en mycket stor andel av de inrapporterade incidenterna, och att hot och våld på dessa skolor inte är ett generellt problem på skolorna.

Skadegörelse, inbrott brandtillbud och felaktiga utbetalningar

Skadegörelse

En utmaning med att beskriva omfattningen, typerna och kostnaderna för skadegörelse och klotter vid skolorna är att den typen av incidenter rapporteras in i olika rapporteringssystem. Dubbelrapportering och det faktum att alla incidenter inte rapporterats in är därför två problem i underlaget kring skadegörelse på kommunens skolor. Viktigt att ha med sig är också att skadegörelse i skolmiljö

kanske uppmärksammas i större utsträckning än exempelvis skadegörelse på kommunens parkbänkar och mindre synliga byggnader.

Förvaltningen har inte inkommit med underlag som beskriver omfattningen och utvecklingen av skadegörelse eller inbrott vid kommunens skolor. Den beskrivning som ges här bygger därför på underlag från Teknisk förvaltning som sköter förvaltningen av kommunens skolfastigheter.⁴⁶ Underlag från inrapporterings och analysverktyget samt på inrapporterade händelser av skadegörelse som Barn- och utbildningsförvaltningen och Teknisk förvaltning gjort i rapportering- och analysverktyget Embrace. Embrace används i samverkansarbetet Effektiv samverkan för Trygghet.

Skolor är den vanligast platsen för skadegörelse och står för 42 procent (82 fall) av alla anmälda incidenter om skadegörelse som Teknisk förvaltning har gjort under tidsperioden 2022–2024.

Cirka en tredjedel (22 incidenter) av dessa skedde vid Tavelbäcksskolan och en tredjedel vid Torvallaskolans område (23 incidenter). Även i förra lägesbilden hade Tavelbäcksskolan ett av de hösta antalet inrapporterade incidenter. Kastalskolan i Brunflo och Mimergården i Torvalla var de skolor som har näst flest incidenter, med 11 incidenter vardera under tidsperioden 2022–2024. Lillsjöskolan i Odensala och Vallaskolan på Frösön hade mellan sju och åtta incidenter.

I lägesbilden från 2022 beskrevs att skolor och förskolor stod för 80–90 procent av samtliga incidenter av skadegörelser och klotter på kommunägda fastigheter. Utifrån det underlag som har inkommit till denna lägesbild beräknas andelen till 42 procent för åren 2022–2024. Om det beror på en faktisk minskning av antal incidenter av skadegörelse vid skolor, ändrade rutiner för inrapportering av skadegörelse eller tillgång till olika underlag har inte varit möjligt att ta reda på inom ramen för denna lägesbild. Som beskrevs i avsnittet om Skadegörelsebrott har det totala antalet anmälda brott om skadegörelse minskat med 27 procent från 2022–2024 i kommunen.

De totala ekonomiska kostnaderna för skadegörelse på skolor har inte kunnat tas fram på grund av systemmässiga skäl och att underlag inte inkommit från förvaltningen. Kostnaderna handlar dock om exempelvis byte av krossade glasrutor, väktarrondering, tidsresurser för skolpersonal för att städa bort och åtgärda skadegörelse samt materialkostnader för att ersätta och byta ut skadat material. Enligt beskrivningar i analys- och rapporteringssystemet Embrace från 2022 och 2023, från de som anmält händelserna av skadegörelse, omfattar skadegörelsen allt från klotter och vattenskador till förstörd utrustning både

⁴⁶ Underlag om inrapporterade händelser av skadegörelse och inbrott i rapporteringsverktyget Embrace från Barn- och utbildningsförvaltningen och Teknisk förvaltning finns för åren 2022 och delvis för året 2023. Inrapportering har upphört från 2024 då enbart en till två händelser har rapporterats. Detta gör det svårt att göra jämförelser över tid – därför har detta underlag inte använts.

inomhus och uthus. Det uppges även att elever och skolpersonal känner sig otrygga i samband skadegörelsen på sina skolor.

Inbrott

Det har inte inkommit något underlag från förvaltningen som visar omfattningen av konsekvenserna av inbrott på skolor.

Bränder

Jämtlands räddningstjänstförbund har bidragit med statistik om brandtillbud vid skolor och förskolor till Östersunds kommuns lägesbild.

2024 rapporterades inga brandtillbud inomhus eller utomhus i skolmiljö. 2023 rapporterades sju tillbud och 2022 rapporterades två tillbud. Samtliga brandtillbud vid förskolor och skolor åren 2023–2024 bedömdes vara avsiktliga. Räddningsförbundet beskriver dock att det är svårt att helt fastställa om en brand tillkommit med avsikt eller inte – då det vid varje tillbud finns en osäkerhet eller för lite fakta om omständigheterna till varför/hur branden uppstod. Antalet tillbud i skolmiljöer kan ställas i relation till det totala antalet brandtillbud i kommunen. År 2024 var det totala antalet tillbud sex, 2023 var det 20 och 2022 var det 13.

Felaktiga utbetalningar och välfärdsbrott

Barn- och utbildningsnämnden har i sina internkontrollplaner för 2021–2025 identifierat flera risker kopplade till felaktiga utbetalningar och olika typer av välfärdsbrott:

- Risk att personuppgifter utnyttjas av obehörig personal på grund av bristande åtkomstkontroll, vilket leder till identitetsbedrägerier.
- Risk att felaktig folkbokföring möjliggör bidragsfusk på grund av otillräcklig kontroll av boendeförhållanden, vilket leder till felaktiga utbetalningar.

Dessa risker motiveras med att folkbokföringsfusk kopplat till välfärdsbrott enligt Skatteverket är en växande utmaning för kommuner. Det är även risker som har identifierats och uppmärksammas på nationell nivå samt händelser som har inträffat i andra kommuner enligt förvaltningen.

I Barn- och utbildningsförvaltningens yttrande⁴⁷ på kommunrevisorernas granskningsrapport om kommunens arbete mot välfärdsbrott från 2024 skriver förvaltningen att de regelbundet genomför en kartläggning av riskområden inom förvaltningens egna verksamheter. Utifrån dessa kartläggningar ger förvaltningen följande exempel på identifierade riskområden för välfärdsbrott:

- Barnomsorgsavgiften kan utgöra en riskfaktor, eftersom vårdnadshavare medvetet kan uppges felaktig inkomst.

⁴⁷ Barn- och utbildningsförvaltningen (2024).

- Fristående förskolors styrelser kan utgöra en riskfaktor, om det exempelvis föreligger ekonomiska problem för någon av styrelseledamöterna.
- Köp av varor och tjänster. När avtal har löpt ut kan en tidigare leverantör fortsätta att kontakta inköpare för att fortsätta sälja varor eller tjänster. Det finns även en risk när nya avtal ska ingås, att leverantörer som lägger anbud kan försöka påverka inköpare innan nytt avtal har undertecknats.
- Falska fakturor. Det händer att sådana fakturor förekommer, och då upptäcks av tjänsteperson på Barn- och utbildningsförvaltningen.
- Interkommunal ersättning, IKE, kan innebära ett riskområde. IKE betalas ut för elever med skolgång i annan kommun.

I relation till samtliga identifierade risker har förvaltningen kontrollåtgärder för att minska omfattningen och de negativa konsekvenserna av riskerna.

Största problemen med brottslighet och otrygghet

Förvaltningen har inte inkommit med underlag i om vilka brotts- och otrygghetsproblem de bedömer som störst.

Kommunledningsförvaltningen

Det här gör vi

Kommunledningsförvaltningen arbetar enligt uppdrag från Kommunstyrelsen med frågor som rör hela kommunens utveckling och ekonomiska ställning. Förvaltningen arbetar även med den långsiktiga planeringen i kommunen.

Flera funktioner vid kommunledningsförvaltningen har bidragit med ämnesspecifika underlag till lägesbilden, exempelvis kring områdena alkohol och narkotika, hatbrott mot samer, våld mot barn och unga samt välfärdsbrottslighet. Dessa underlag beskrivs under enskilda brottsområden.

När det gäller underlaget om hot och våld mot personal och största brotts- och otrygghetsproblem saknades det personalresurser för att bistå i arbetet under insamlingsperioden till lägesbilden. I kommunens incidentrapporteringsystem rapporterades sex incidenter in under tidsperioden 2022–2024. I fem fall var det personal vid Sektor Medborgarservice som utsattes för hoten. Hoten skedde både via telefon och vid direktkontakt då medborgare besökt Medborgartorget i kommunhuset. I några av dessa incidenter beskrivs att medborgaren misstänktes vara alkohol- eller drogpåverkad.

Östersundshem

Östersundshem är ett kommunalägt bostadsbolag med ungefär 3 600 lägenheter och 300 lokaler och förråd. Östersundshem har likhet med förvaltningarna bidragit med underlag till lägesbilden.

Förekomst av hot och våld

Enligt Östersundshem har hot och våld skett vid enstaka tillfällen per år under tidsperioden 2022–2024. Entreprenörer som anlitats för att utföra jobb i Östersundshems bostadsområden har blivit hotade av hyresgäster. Det har främst skett då hyresgäster inte ansett att jobben har utförts tillfredsställande eller om de upplever att entreprenören ”stör” deras boendemiljö. Hot och våld har också skett vid enstaka tillfällen per år då hyresgäster har hotat personal i tjänst som beslutat eller levererat ett beslut som kunnat medföra stora livkonsekvenser för den enskilde – till exempel beslut om uppsägning eller upphörande av ett hyresavtal.

Olaga hot och förolämpningar har varit vanligast, och det har då varit boende som hotat och förolämpat personal via telefon eller mejl. Händelser av våld har skett ute i bostadsområdena eller via telefon/mejl. Även här är det boende som har utfört handlingarna mot personal.

Skadegörelse, inbrott och andrahandsuthyrning

Skadegörelse och inbrott

Östersundshem har rapporterat in sina fall av skadegörelse i rapporterings- och analysverktyget Embrace, som kommunen använder inom ramen för arbetet Effektiv Samordning för Trygghet. För skadegörelse syns en nedåtgående trend där antalet rapporterade händelser av skadegörelse har halverats, från 62 till 29 under tidsperioden 2022–2024. Totalt under de tre åren har 138 händelser av skadegörelse rapporterats. Den vanligaste formen av skadegörelse är klotter (cirka 59 procent) följt av annan skadegörelse, exempelvis åverkan på fasad, dörrar, sabotage av passerläsare (26 procent) och glaskross (11 procent). Vilka områden som har haft flest antal inrapporterade händelser av skadegörelse varierar över tid. Södra-Valla-Mjälle och Torvalla-Fjällmon hade flest antal händelser 2022. 2023 och 2024 var det områdena Norr och Universiteten.

Antalet inrapporterade händelser av inbrott har också halverats. Åren 2022 och 2023 rapporterades 52–54 inbrott per år, för att 2024 minska till 29 rapporterade inbrott. Vilka områden som har flest händelser av inbrott varierar över tid. Exempelvis hade område Norr 17 händelser av inbrott 2022 men enbart sex året därpå. Området Torvalla-Fjällmon hade 22 respektive 15 händelser av inbrott 2022 och 2023, för att 2024 enbart ha tre och fram till oktober 2025 en händelse. Östersundshems rapporterade händelser av skadegörelse och inbrott är i linje med den anmälda brottsstatistiken över skadegörelse och inbrott.

De individer som främst bidrar till både skadegörelse och inbrott är enligt Östersundshem antingen Östersundshems egna hyresgäster eller deras umgänge. Oftast är det personer med missbruksproblematik.

Kostnaderna för både skadegörelse och inbrott under 2022 uppskattar Östersundshem till 250 000 kronor. För 2023 finns enbart bokförda kostnader för månaderna september–december och då var kostnaden cirka 27 000 kronor. 2024 var kostnaden för hela året cirka 105 000 kronor. Östersundshem uppger att det troligen finns ett mörkertal och att beloppen nog är högre. Till dessa kostnader för arbeten – som gäller upphandlade entreprenörer – har även Östersundshems egen personal utfört åtgärder för att åtgärda skadegörelse, motsvarande uppskattningsvis 150 000 kronor per år 2023 och 2024. Den totala kostanden för tidsperioden 2022–2024 var 682 000 kronor, men är sannolikt högre eftersom underlag för delar av 2023 och 2022 inte har gått att ta fram.

Andrahandsuthyrning

Östersundshem uppger i sitt bidrag till lägesbilden att det råder ett stort mörkertal över förekomsten av andrahandsuthyrning. Under tidsperioden 2022–2024 har totalt sex uppsägningar gjorts på grund av olovlig andrahandsuthyrning. Östersundshem uppger en rad problem som kan uppstå vid andrahandsuthyrning:

- Ökad risk för kriminell verksamhet och otrygghet i området.
- Ökad risk för störningar (speciellt vid upprepad korttidsuthyrning).
- Korttidsuthyrning bidrar ofta till ökat slitage och skador i fastighet och lägenhet.
- Bidrar till orättvis bostadsmarknad.

Största problemen med brottslighet och otrygghet

På frågan om vilka problem Östersundshem bedömer som de främsta kopplade till brottslighet och upplevd otrygghet beskriver de själva följande tre problem:

- **Obehöriga i trapphus / ”Häng” i allmänna utrymmen**

Det är ingen markant ökning under tidsperioden 2022–2024 utan ett ganska konstant problem över tid. Det som skiljer sig och ändras över tid är själva platsen/området. När vi fått bukt på problemet i ett bostadsområde så vandrar det vidare till ett annat. Med detta problem ökar antalet skadegörelser, antalet inbrott och den upplevda otryggheten hos boende.

- **Droghantering/ Påverkade personer**

I områden där vi har mycket spring av obehöriga och ”häng” i allmänna utrymmen finns också en ökning av droghandel och påverkade personer som uppehåller sig i de allmänna utrymmena och skapar otrygghet i fastigheten. Problematiken uppstår när de ska besöka hyresgäster eller för att ”gömma” droger /stöldgoods. I själva lägenheterna till dessa hyresgäster finns en

koppling till överslitage, vanvård och försämrat skick. Det medför stora kostnader på Östersundshem och stora ekonomiska skulder för den enskilde.

- **Skadegörelse, stölder och inbrott**

Vi lägger stora kostnader på att åtgärda skadegörelse och åverkan till följd av exempelvis inbrott, brytmärken, klotter och glaskross. Över tid är den posten ganska konstant och det är samma sak här, det som skiljer sig är platsen/området och eventuellt vilken typ av skadegörelse beroende på årstid. Klotter och cykelstölder är mer ”vanligt” vår och sommar medan inbrottsförsök och brytmärken varit mer förekommande höst och vinter.

Östersundshem beskriver att alla dessa tre problem går in i varandra. Det handlar om en multiproblematik, där ett problem förstärker förekomsten av de andra. Det handlar om mycket inbrott, skadegörelse, missbruk, hantering/försäljning av stöldgods och narkotika samt tillhåll för obehöriga (både inne i fastigheternas allmänna utrymmen och på innergårdar i anslutning till fastigheterna). Problembilden som konstant över tid. Däremot skiljer sig platserna för problemen åt från år till år.

I förra lägesbilden, som beskrev åren 2021–2022, lyfte Östersundshem särskilt områdena Torvalla-Fjällmon, Valla och centrala Östersund. Den bilden har förändrats under de senaste åren, då mycket av problematiken i de områdena var knutna till specifika hyresgäster och deras umgänge. Sedan dess har flera av de personerna blivit uppsagda och har flyttat, vilket har haft en stor positiv inverkan på själva bostadsområdet. I Valla uppger Östersundshem att de i stort sett har fått bort problematiken helt. Centrala Östersund har också blivit betydligt lugnare, även om området per automatik är mer utsatt på grund av dess läge. Att det har blivit lugnare är bland annat följd av en rad förebyggande åtgärder med passeringssystem, som gör det svårare för obehöriga att få tillträde till fastigheter. Torvalla är dock ett område som Östersundshem vill lyfta fram som fortsatt problematiskt, detta trots att Östersundshem har gjort betydande fysiska åtgärder i sina fastigheter där. Östersundshem har exempelvis bytt skalskydd, klippt buskage, sett över belysning, bytt till digitalt passersystem, satt upp kameraövervakning och installerat sensorer för att minska problemen.

De områden som Östersundshem anser att de har övervägande problem med, sett ur ett brotts- och otrygghetsperspektiv fram till juni 2025, är Torvalla-Fjällmon, Torvalla-Ängsmon och Valhall. Anledningen till att Östersundshem vill lyfta fram dessa områden är att stöket och otryggheten har vandrat hit. Problembilden i dessa områden är densamma som Östersundshem upplevde i de områden som pekades ut under 2021 och 2022. En möjlig anledning till detta är att hyresgäster som blir uppsagda från sin lägenhet letar sig vidare till ett nytt område och ofta tar sitt ”umgänge” med sig. Östersundshems erfarenhet är att de som vandrar från område till område är personer mellan 20 och 40 år med en multiproblematik såsom psykisk ohälsa, utan sysselsättning, ett aktivt missbruk och utan skyddsnet eller

regelbunden kontakt med vare sig hälsovård eller socialtjänst. I dessa områden uppger Östersundshem att det förekommer källarinbrott, cykelstölder, narkotikainnehav och ”häng” i allmänna utrymmen, ofta av personer påverkade av droger och alkohol.

Slutligen lyfter Östersundshem att de på senare år har sett en ökning av att kvinnor med psykisk ohälsa och/eller missbruksproblematik utnyttjas. Östersundshem har just de senaste åren sagt upp flertalet kvinnor, oberoende av varandra, som sedan har hittat samma ”klick” av umgänge som utnyttjat och ”övertagit” deras lägenhet, vilket lett till ökade störningar och sabotage. I slutändan har det också lett till att dessa kvinnor blivit uppsagda på grund av umgänget. I samband med det drar de även på sig stora skulder, vilket gör att det blir svårt att ta sig vidare och söka nya bostäder. De allra flesta av kvinnorna har innan dess varit skötsamma hyresgäster.

7. Upplevd trygghet och oro för brott

Begreppet trygghet e int’ lätt

Upplevelsen av otrygghet och trygghet har länge nära förknippats med förekomsten av faktiska brott, där upplevd otrygghet har definierats som rädslan för att utsättas för brott. Upplevelsen av otrygghet och trygghet är helt enkelt en subjektiv känsla. Här är Boverkets definition av trygghet:

”Trygghet är den känsla som utlöses när en individ tolkar en fysisk miljös utformning och användning genom att sinnesintryck kombineras med såväl egna erfarenheter, som med andra individers eller mediers beskrivningar av risken för att utsättas för brott eller hotfulla situationer.”⁴⁸

De senaste åren har innebörden av begreppen trygghet och otrygghet också omtolkats och vidgats. Forskning har visat hur begreppet både utvecklats som ett kriminalpolitiskt begrepp – med nya, andra och bredare innebörder – och att de faktorer som bidrar till upplevelsen av otrygghet och trygghet inte enbart är kopplade till rädslan för att bli utsatt för brott vid en specifik plats och tid eller av specifika grupper. Forskning har även visat att vissa grupper exempelvis alltid känner en hög eller låg nivå av otrygghet, oavsett platsens karaktär eller brottsnivåer. Dessa aspekter förklarar bland annat varför platser med hög rapporterad upplevd otrygghet bland invånare inte alltid har en hög nivå av anmälda brott. Det förklarar också varför platser, oavsett hur många trygghetsskapande insatser som görs, inte upplevs som tryggare. Att det inte finns en klokren koppling mellan upplevd trygghet och faktisk brottslighet är också en viktig insikt för det brottsförebyggande arbetet, nämligen att trygghetsskapande och brottsförebyggande insatser inte är samma sak – och att det ena därför inte kan

⁴⁸ Boverket (2025).

ersätta det andra. Insatser som görs för att öka den upplevda tryggheten på en plats leder inte per automatik till att brottsligheten där minskar, och brottsförebyggande insatser leder inte per automatik till att den upplevda tryggheten ökar. I vissa fall förstärker de trygghetsskapande och brottsförebyggande insatserna varandra positivt, men inte alltid – de kan även bidra till ökad brottslighet respektive minskad upplevd trygghet.

Hur tryggt och otryggt upplevs Östersund i jämförelse andra kommuner?

Enligt 2023/2024 års kommunnivåresultat från Brottsförebyggande rådets nationella trygghetsundersökning (NTU)⁴⁹ uppgav 19 procent av de svarande i Östersund att de känner sig ganska eller mycket otrygga vid utomhusvistelse sen kväll i det egna bostadsområdet, samt att de avstår från att gå ut på grund av otrygghet. Det innebär att 81 procent känner sig ganska eller mycket trygga utomhus sena kvällar i det egna bostadsområdet. Den självrapporterade upplevda tryggheten har därmed ökat i kommunen jämfört med tidigare år, vilket även är en trend vi ser för länet och riket. Nivån av upplevd otrygghet 2023/2024 var 25 procent för riket och 14 procent för Jämtlands län. Östersunds kommun har samtliga år under tidsperioden 2017/2018–2023/2024 haft en högre nivå av upplevd trygghet jämfört med riket.

NTU-resultaten ligger i linje med resultaten från Statistiska centralbyråns (SCB) senaste medborgarundersökning från hösten 2023⁵⁰. 2023 svarade en högre andel att de känner sig ganska eller mycket trygga i sitt eget bostadsområde då det är mörkt ute (83 procent) jämfört med 2021 (76 procent). Östersund hade även en högre andel svarande (cirka 83 procent) som uppgav att de kände sig ganska eller mycket trygga jämfört med riket (cirka 76 procent). Jämförs Östersund med de kommuner inom kommungruppen ”Större städer” som även deltog i SCB:s undersökning 2023 är det enbart Luleå och Umeå som hade en högre andel svarande som kände sig ganska eller mycket trygga. Exempel på större städer som hade en lägre andel självrapporterad upplevd trygghet är Gävle, Borås, Trollhättan och Uppsala. Den upplevda tryggheten dagtid har också ökat över tid i kommunen, från 96 till 99 procent, och är även högre i jämförelse med riket (95 procent).

⁴⁹ Brås Nationella trygghetsundersökning (NTU) är en årligen återkommande brottsoffer- och trygghetsundersökning som främst fokuserar på utsattheten för brott, känslan av otrygghet och förtroendet för rättsväsendet hos Sveriges befolkning (16–84 år). Resultaten på kommunnivå sammanställs utifrån resultaten från två års trygghetsundersökningar för att vara mer representativa, då antalet svar per år för flera kommuner är för litet för att redovisa per fråga. Resultat på kommunnivå har funnits sedan 2017/2018.

⁵⁰ SCB:s medborgarundersökning görs vartannat år i Östersunds kommun. Den innehåller flera olika frågeområden inklusive ett om upplevd trygghet i utemiljö och olika problem i det egna bostadsområdet. En ny medborgarundersökning gjordes under 2025. Resultaten från denna var inte klara vid tidpunkten då lägesbilden skrevs. Polisen har under hösten 2025 för första gången någonsin gjort en enkätundersökning om upplevd trygghet och självrapporterad utsatthet för brott uppdelat på sex olika mindre områden i kommunen. Resultaten från denna kommer att vara klara i januari 2026. Kommunen och polisen kommer att använda dessa resultat, utöver resultaten i denna lägesbild, för att rikta och göra prioriteringar av det trygghetsskapande arbetet.

I NTU tillfrågas även de svarande om oron för att utsättas för brott har lett till att de avstått från att göra någon aktivitet eller valt en annan väg. Under samtliga sju mättillfällen under tidsperioden 2017/2018– 2023/2024 låg andelen som svarade att de ganska ofta eller mycket ofta hade gjort det mellan 9 och 11 procent. De tre senaste mättillfällena var andelen 9 procent. Det är en lägre andel än för riket, där 12 procent svarade att de avstått från aktiviteter på grund av oro.

18 procent av de svarande uppgav i 2023/2024 års undersökning att de valt en annan väg eller ett annat färdssätt ganska eller mycket ofta, på grund av oro för att utsättas för brott. I riket var andelen 23 procent. Under samtliga sju mättillfällen under tidsperioden 2017/2018– 2023/2024 låg andelen i Östersund på mellan 18 och 22 procent.

Upplevd trygghet, oro och utsatthet för brott skiljer sig åt mellan olika grupper

Det är sedan länge välkänt att den upplevda tryggheten och otryggheten, upplevda oron för brott och egna utsattheten för brott skiljer sig åt mellan olika grupper. Här har vi sammanställt några generella mönster som gäller över tid, utifrån resultaten i den nationella trygghetsundersökningen och en analys av resultaten på kommunnivå för Östersund och länsnivå för Jämtlands län:

- Personer med utländsk bakgrund uppger något högre nivåer av utsatthet för brott, upplevd otrygghet vid utevistelse sen kväll och oro för att utsättas för brott än personer med svensk bakgrund. Det gäller både bland män och kvinnor.⁵¹
- Personer som är 65 år och äldre uppger lägre nivåer av utsatthet för brott (med undantag för bedrägerier), högre upplevd otrygghet vid utevistelse och delvis högre upplevd oro för brott än befolkningen som helhet. De äldsta (75–84 år) uppger i högre utsträckning upplevd otrygghet och oro för brott än de yngre (65–74 år).⁵²
- Personer i åldern 16–24 uppger högre nivåer av utsatthet för brott och upplevd otrygghet vid utevistelse sen kväll, men ungefär samma nivå av oro för brottslighet som befolkningen i sin helhet.
- Oavsett åldersgrupp uppger kvinnor en högre nivå av upplevd otrygghet vid utevistelse sen kväll än män. För vissa brott (exempelvis olika typer av sexualbrott) uppger kvinnor, och då särskilt unga kvinnor (16–24 år), en högre utsatthet för brott än män.
- Oavsett åldersgrupp uppger män en lägre upplevd otrygghet vid utevistelse sen kväll (särskilt unga män, även om skillnaden mellan unga män och unga kvinnors upplevda otrygghet har minskat över tid). Män, särskilt unga män (16–24 år), uppger i högre utsträckning en utsatthet för misshandel.

⁵¹ Brottsförebyggande rådet (2024a).

⁵² Brottsförebyggande rådet (2025e).

- Ensamstående, boende i flerfamiljshus och personer med förgymnasial utbildningsbakgrund uppger högre nivåer av upplevd otrygghet, oro för brottslighet och egenrapporterad utsatthet för flera olika typer av brott än personer som är samboende, bor i småhus och har eftergymnasial utbildning.

Förutom SCB:s medborgarundersökning och Brås nationella trygghetsundersökning görs det flera olika enkätundersökningar om utsatthet och upplevd otrygghet. De har gjorts med lite olika målgrupper, frågeformuleringar och definitioner av begreppet trygghet/otrygghet beroende på vilket år de genomförts. Här redovisar vi de lokala resultaten från tre undersökningar, med fokus på upplevd trygghet i skolmiljö och upplevd trygghet i boendemiljö.

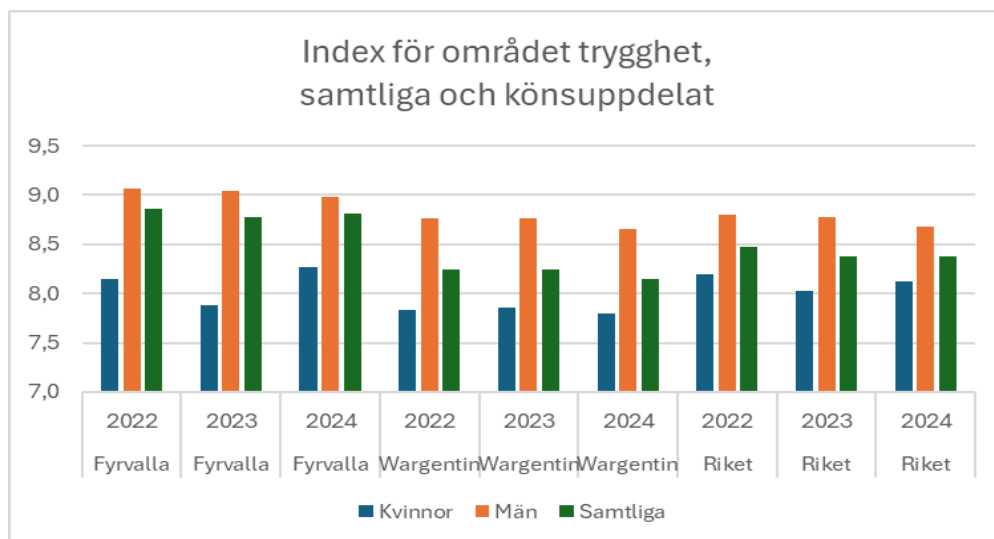
Elevers upplevda trygghet på Jämtlands gymnasium

Varje år genomför Jämtlands gymnasium en elevenkät, JGY-enkäten, där eleverna bland annat får svara på frågor om deras upplevda trygghet på skolorna. Enkäten är identisk med Skolinspektionens riksomfattande enkät som vänder sig till elever i årskurs 2 på gymnasiet och som genomförs vartannat år i huvudmännens skolor. Här redovisas resultaten för frågeområdet trygghet respektive frågeområdet förhindra kränkningar för åren 2020–2024 för JGY:s två skolor i Östersund⁵³.

Svarsfrekvensen på enkäten har legat mellan 60 och 70 procent. Det är en högre svarsfrekvens än för Brås trygghetsundersökning och SCB:s medborgarundersökning. Svarsalternativen ges olika viktning, som gör det möjligt att beräkna ett medelvärde mellan 1 och 10 per fråga, vilket i sin tur ligger till grund för en beräkning av medelvärdet för hela frågeområdet. Index redovisas på en skala mellan 0 och 10, där 10 utgör det mest positiva alternativet. Indexsiffran 9 betyder exempelvis att man inte känner sig rädd för andra elever, lärare eller andra vuxna i skolan, att man tycker att lärare gör tillräckligt om någon elev blir illa behandlad samt att lärarna har koll på vad som händer på rasterna.

⁵³ I Östersunds kommun finns två skolenheter med gymnasieverksamhet som drivs av Jämtlands gymnasieförbund (JGY). På Fyrvalla går drygt 600 elever och på Wargentín har elevantalet varierat mellan 2 100 och 2 300 elever under åren 2022–2024. På Fyrvalla är drygt 20 procent av eleverna kvinnor. På Wargentín är cirka 55 procent av eleverna kvinnor.

Figur 14: Redovisning av index för området trygghet, samtliga och könsuppdelat i JGY-enkäten 2022–2024.

Källa: Datauttag från JGY-enkäten.

Diagrammet visar medelvärdet för området trygghet. Eleverna på Fyrvalla upplever i högre grad att de känner sig trygga i skolmiljön jämfört med eleverna på Wargentin. Eleverna på Fyrvalla ligger över riksgenomsnittet i hela mätserien medan eleverna på Wargentin ligger under. Vid en jämförelse mellan de tre åren syns inga tydliga förändringar – medelvärdet är relativt konstant över tid.

Män har generellt högre värden jämfört med kvinnor på samtliga frågor inom frågeområdet trygghet. På både Wargentin och Fyrvalla är könsskillnaderna större jämfört med riket. Könsskillnaderna är störst när det gäller frågan om de känner att de kan vara sig själva i skolan och om de känner sig trygga i skolan. Skillnaderna är dessutom tydligare på JGY jämfört med riket. Kvinnliga elever på JGY uppger i lägre utsträckning än i riket att de känner sig trygga i skolan. Kvinnliga elever på Fyrvalla upplever i högre utsträckning att de känner sig trygga i skolan jämfört med kvinnliga elever på Wargentin. På frågorna om man som elev känner sig rädd för andra elever, lärare eller någon annan vuxen svarar däremot både kvinnor och män på Fyrvalla och Wargentin att de aldrig eller sällan känner sig rädda.

När det gäller frågeområdet förhindra kränkningar har kvinnor ett generellt lägre medelvärde på sina svar än männen. Förhållandet gäller både på Fyrvalla och Wargentin och för samtliga tre år i mätserien. Kvinnliga elever känner i lägre utsträckning än manliga elever att vuxna i skolan gör tillräckligt om någon elev blir illa behandlad eller att de har koll på vad som händer på rasterna. Fyrvalla (samtliga elever) har högre värden jämfört med riket medan Wargentin (samtliga elever) har lägre värden jämfört med riket.

Elevers upplevda trygghet på grundskolorna

Precis som gymnasieeleverna får grundskoleelever i årskurs 5 och årskurs 8 svara på Skolenkäten, men bara vartannat år⁵⁴. Den senaste gjordes 2023. Beskrivningen av enkätresultaten bygger på kommunrevisorernas revisionsrapport ”Trygghet och kränkande behandling i grundskolan” från 2025⁵⁵. Precis som med enkäten till gymnasieeleverna sammanställs svaren i ett index som redovisas på en skala mellan 0 och 10, där 10 utgör det mest positiva alternativet. Tabellen nedan visar hur eleverna svarade på frågor om trygghet:

Trygghet	Årskurs 5	Årskurs 8
Känner du dig rädd för andra elever i skolan?	8,6/8,5	8,6/8,3
Känner du dig rädd för någon lärare eller annan vuxen i skolan?	9,3/9,1	9,0/8,7
Känner du att du kan vara dig själv i skolan?	7,2/7,2	6,7/6,7
Känner du dig trygg i skolan?	7,8/7,7	7,3/7,2

Fetmarkerade siffror visar resultaten för Östersund. Icke-fetmarkerade siffror visar resultatet för samtliga skolor Sverige som deltog i enkäten.

Rapportförfattarna beskriver resultatet så här:

”eleverna i Östersund svarade i paritet med eller något mer positivt än genomsnittet i enkätomgången. Av samtliga elva frågeområden i skolenkäten anges mest positiva värden i både Östersund och i enkätomgången totalt inom området trygghet. Var femte elev i årskurs 5 och var fjärde elev i årskurs 8 anger dock att de bara ”till viss del” eller ”inte alls” kan vara sig själva i skola. Fyra procent av eleverna anger de ”inte alls” känner sig trygga i skolan.”⁵⁶

Tabellen nedan visar hur eleverna svarade på frågor om kränkande behandling:

Förhindra kränkningar	Årskurs 5	Årskurs 8
Litar du på att de vuxna i skolan gör tillräckligt om någon elev blir illa behandlad?	6,9/6,9	5,0/5,8
Tycker du att vuxna i skolan har koll på vad som händer på rasterna?	6,0/5,8	4,7/4,9

Fetmarkerade siffror visar resultaten för Östersund. Icke-fetmarkerade siffror visar resultatet för samtliga skolor Sverige som deltog i enkäten.

⁵⁴ Till skillnad från enkäten på JGY, som redovisade skolenkätens resultat för flera år, finns enbart underlag om år 2023 för grundskoleeleverna. Svarsfrekvensen år 2023 var 92 procent för årskurs 5 och 72 procent för årskurs 8. Det är en högre svarsfrekvens än för NTU: n och SCB:s enkätundersökningar.

⁵⁵ Kommunrevisionen (2025). ”Barn- och utbildningsnämndens arbete för att motverka kränkande behandling och säkerställa en trygg miljö i skolan är i huvudsak ändamålsenligt. Det är revisionens slutsats efter att ha granskat arbetet kring trygghet och kränkande behandling inom grundskolan. Kommunrevisorerna har även utifrån sin granskning gett nämnden rekommendationer för att utveckla sitt arbete

⁵⁶ Kommunrevisionen (2025).

Rapportförfattarna tolkar dessa resultat så här:

”eleverna i årskurs 5 i Östersund svarar i paritet med eller något mer negativt på frågor om kränkande behandling än genomsnittet i enkätomgången. I årskurs 8 är det i det närmaste lika stor andel av eleverna som menar att de ”helt och hållet” litar på att de vuxna i skolan gör tillräckligt om någon elev blir illa behandlad som svarar att de ”inte alls” litar på att de gör tillräckligt.”⁵⁷

Östersundshems hyresgästers upplevda trygghet

Det kommunägda bostadsbolaget Östersundshem gör årligen en hyresgästenkät⁵⁸ där de bland annat frågar om känslan av trygghet i hyresgästernas bostäder. Svaren presenteras i ett index på en femgradig skala där högt värde innebär ett positivt resultat – i detta fall att känslan av trygghet i bostaden är hög. Resultaten för både 2023 (3,83) och 2024 (3,77) pekar på att känslan av trygghet är god hos hyresgästerna. Av de sex frågeområdena i enkäten var området trygghet det som fick näst högst resultat. Det område som fick högst resultat var ”Felanmälan och skötsel” och det som fick lägst var ”Lägenheten”. Se även avsnittet Östersundshem (Kapitel 5) för en beskrivning av hot och våld mot Östersundshems personal, samt deras beskrivning av olika brotts- och otrygghetsproblem.

8. Avslutande reflektioner och arbete framåt

Det här är tredje gången som Östersunds kommun sammanställer en lägesbild över brottsligheten och den upplevda otryggheten i kommunen. Varje lägesbild är i sig en utvecklingsprocess som både är spännande, innebär utmaningar och ger nya kunskaper. Denna lägesbild har en medvetet bred ansats. Eftersom den nya lagen om kommuners brottsförebyggande arbete (SFS 2023:196) efterfrågar en kartläggning och analys ”över brottsligheten inom kommunens geografiska område” har ambitionen med rapporten varit att redogöra för omfattningen och utvecklingen av brottsligheten inom så många olika områden som möjligt. Samtidigt har lägesbilden även en annan funktion än att informera. Den ska visa på en helhet och synliggöra var det finns behov av att utveckla det lokala brottsförebyggande arbetet.

Åtgärdsplan: Nästa steg i det förebyggande arbetet

Nu när lägesbilden är klar är nästa steg i den process som lagen fastställt att ta fram en åtgärdsplan med brottsförebyggande åtgärder för åren 2026–2027 – för de prioriterade brottsproblem som kommunen identifierat. Dessa presenterades och

⁵⁷ Kommunrevisionen (2025).

⁵⁸ Svarsfrekvensen 2024 var 55 procent (1 153 av 2 110 hyresgäster) Svarsfrekvensen skilde sig åt mellan olika områden med som högst svarsfrekvens på Frösön (63 procent) och som lägst svarsfrekvens i stadsdel Norr/Remonthagen (46 procent). Svarsfrekvensen 2023 var 51 procent (1 103 av 2 156 hyresgäster).

motiverades i avsnittet *Sammanfattning och förslag på prioriterade brottsproblem* (sid 8). De föreslagna prioriterade brottsproblemen är:

- Brottslighet i Östersunds stads centrala delar
- Bedrägeribrott
- Valfärdsbrottslighet och ekonomisk brottslighet
- Olaga hot och misshandelsbrott

Arbetet med åtgärdsplanen påbörjas under våren 2026. Eftersom Östersunds kommun inte tidigare har haft någon plan som synliggör hela kommunens förebyggande arbete är det här första gången en sådan åtgärdsplan görs. Erfarenheter från andra kommuner pekar på att arbetet med att ta fram åtgärdsplaner kan vara komplext, men också positivt eftersom det synliggör helheten i det förebyggande arbetet på ett helt nytt sätt. Åtgärdsplanen blir också den arena där man kan 1) synliggöra och inventera det nuvarande förebyggande arbetet, 2) föreslå utvecklingar eller avvecklingar samt 3) införa helt nya åtgärder för att stärka och göra arbetet mer träffsäkert.

Brottsförebyggande arbete är per definition ett probleminriktat fält. Det är viktigt att både möta och hantera de utmaningar som Östersunds kommun står inför och fokusera på det som inte fungerar idag så att det kan bli bättre. Samtidigt är det också viktigt att synliggöra och ta fasta på det lägesbilden också visar; att Östersund på många områden, i jämförelse med andra städer, har ett fördelaktigt läge – och vid jämförelse över tid ser en positiv trend där flera brott minskar och den upplevda tryggheten bland kommunens invånare ökar. Vi behöver därför värna om det som fungerar bra, liksom ta fasta på att samverkan är A och O i det förebyggande arbetet. Oavsett vad man väljer att fokusera på kommer det kräva att kommunens olika delar arbetar i takt. Arbetet kräver samverkansvilja och samverkansstrukturer – både internt hos kommunen och externt med samverkansaktörer som polisen, regionen, civilsamhället eller näringslivet. Även här har åtgärdsplanen en viktig roll att spela, genom att tydligt uttala vad som bör göras och i vilken samverkanskonstellation.

Behov av mer lokal analys och kunskap

Lägesbilden innehåller många källor och olika typer av information som ger oss ökade och nya kunskaper om den lokala brottsligheten. Det stärker förutsättningarna för kommunen och andra aktörer att arbeta effektivt och kunskapsbaserat. Samtidigt väcker lägesbilden nya frågor och synliggör kunskapsluckor. Dessa behöver vi arbeta vidare med framöver, genom att samla in ytterligare information och gemensamt analysera varför det ser ut som det gör.

I lägesbilden har vi särskilt lyft behov av förstärkt kunskap och analys kring skadegörelsebrott, bidragsbrott, narkotikabrott, brottslighet i kommunens centralaste delar samt misshandelsbrott mot barn 7–14 år.

Detta behövs för att bättre förstå utvecklingen och beskriva konsekvenserna av brotten, samt för att utveckla träffsäkra insatser. Ibland kan analysen och insamlandet av nytt underlag innebära några timmars arbete från ett fåtal aktörer. Nyckelpersoner med rätt kompetens kan då snabbt identifiera och beskriva varför något ser ut som det gör och därmed täppa till kunskapsluckan. Ibland krävs ett mer omfattande arbete, med flera aktörer över längre tid. Många brottsproblem är nämligen komplexa, där flera olika faktorer och aktörers agerande påverkar den lokala situationen.

9. Källor

Barn- och utbildningsförvaltningen (2024). Yttrande över revisionsrapport – Granskning av välfärdsbrottslighet. Diarienummer: BOUN-00303-2024. Östersunds kommun.

Barnahus i Jämtland (2023). Verksamhetsberättelse 2023. Tillgänglig via: <https://forum.regionjh.se/welcome-sv/namnder-styrelser/sociala-var-d-och-omsorgsgruppen/mote-2024-06-03/agenda/2023-verksamhetsberattelse-barnahuspdf?downloadMode=open>. (Hämtad: oktober 2024)

Boverket (2025). ”Trygghetsbegreppet”. Tillgänglig via: [Trygghetsbegreppet - Boverket](#). (Hämtad: augusti 2025).

Brottsförebyggande rådet (2014). Brott i nära relationer. En nationell kartläggning. Brottsförebyggande rådet: Stockholm.

Brottsförebyggande rådet (2019). Hvitfeldt, Tomas och Siberstein, Willy. I podden *Snacka om brott*, ” Vad säger statistiken om brottslighet”. Brottsförebyggande rådet: Stockholm

Brottsförebyggande rådet (2021). Anmälningbenägenhet vid fyra olika typer av brott. En statistisk analys av skillnader i anmälningbenägenhet. Brottsförebyggande rådet: Stockholm.

Brottsförebyggande rådet (2023). Skolundersökningen om brott. Brottsförebyggande rådet: Stockholm.

Brottsförebyggande rådet (2023a). Bedrägerier mot privatpersoner. De förebyggande åtgärdernas träffsäkerhet. Brottsförebyggande rådet: Stockholm.

Brottsförebyggande rådet. (2024). Hatbrott mot samer, Brottsförebyggande rådet: Stockholm.

Brottsförebyggande rådet (2024a). NTU- Kortanalys. Otrygghet och oro för brott bland personer med utländsk bakgrund. En sammanställning av resultat från NTU 2017–2023. Brottsförebyggande rådet: Stockholm.

Brottsförebyggande rådet. (2024b) ”Bedrägeri” Tillgänglig via: [Bedrägeri | Brå - Brottsförebyggande rådet](#). (Hämtad: augusti 2025)

Brottsförebyggande rådet (2025a). Samverkan i lokalt brottsförebyggande arbete (4:e upplagan). Brottsförebyggande rådet: Stockholm.

Brottsförebyggande rådet (2025b). Brott mot företag. En kartläggning av brott mot företag och andra organisationer. Brottsförebyggande rådet: Stockholm.

Brottsförebyggande rådet (2025c). Statistik om brott mot företag och organisationer. Brottsförebyggande rådet: Stockholm.

Brotsförebyggande rådet (2025d). Politikernas trygghetsundersökning 2025.
Brotsförebyggande rådet: Stockholm.

Brotsförebyggande rådet 2025e). Nationella trygghetsundersökningen. Om
utsatthet, otrygghet och förtroende. Brotsförebyggande rådet: Stockholm.

Ekobrottsmyndigheten (2025). "Om ekobrott". Tillgänglig via: [Om ekobrott | Ekobrottsmyndigheten](#). (Hämtad: oktober 2025)

Folkhälsomyndigheten (2022). Hälsa på lika villkor. Rapport för Jämtland
Härjedalen 2022. Tillgänglig via: [Hälsa på lika villkor | Region Jämtland Härjedalen](#).

Jämställdhetsmyndigheten (2024). Regionkoordinatorernas statistik
Människohandel och människoexploatering 2024. Tillgänglig via:
[Regionkoordinatorernas statistik | NSPM](#).

Kommunrevisionen Östersund (2025). Granskning av trygghet och kränkande
behandling i grundskolan. Dnr: REV/00023/2025. Tillgänglig via: [Granskning av trygghet och kränkande behandling i grundskolan - Östersund.se](#).

Kultur- och fritidsförvaltningen (2024). Tjänsteskrivelse "Revisionsgranskning –
välfärdsbrottslighet", Diarienummer: KFN-00124-2024. Östersunds kommun.

Polismyndigheten (2025). "Ny lag om kontaktförbud börjar gälla". Tillgänglig via:
[Ny lag om kontaktförbud börjar gälla | Polismyndigheten](#). (Hämtad: september 2025)

Polismyndigheten lokalpolisområde Östersund (2024). Datauttag ur polisens
datasystem över anmälda brott.: Anmälda våldsbrott mot barn. (Tillhandahållen av
Polisen i Östersund augusti 2024)

Region Jämtland Härjedalen (2024). Skolelevers drogvanor. Östersunds kommun
2023. Tillgänglig via: [Skolelevers drogvanor | Region Jämtland Härjedalen](#).

Samhällsbyggnadsförvaltningen (2024). "Tjänsteskrivelse - Granskning av
välfärdsbrottslighet", Diarienummer: MSN-00252-2024. Östersunds kommun.

Socialstyrelsen (2022). "Orosanmälningar ökar – berör vart tioende barn".
Tillgänglig via: [Orosanmälningarna ökar – berör var tionde barn - Socialstyrelsen](#).

Svenskt näringsliv (2025). Företagsklimatet 2025. Tillgänglig via: [Lokalt företagsklimat](#). (Hämtad augusti 2025)

Sveriges radio (2025). "Ung riskerar att rekryteras till våldsbejakande klubbar"
Tillgänglig via: Sveriges radio (2025). [Unga riskerar att rekryteras till våldsbejakande klubbar - Ekot | Sveriges Radio](#) (Hämtad december 2025).

Teknisk förvaltning (2024). "Tjänsteskrivelse Revisionsgranskning - Granskning
av välfärdsbrottslighet". Diarienummer: TN-00364-2024. Östersunds kommun.

UC (2025). Datauttag på statistik över antalet företag som gått i konkurs i Östersunds kommun åren 2024 och 2025. Tillgänglig via: Konkursstatistik - Svenska företagskonkurser - UC. (Hämtad: november 2025)